ORTAÖĞRETİM GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

TARİH

10. Sınıf

ZENGİNLEŞTİRME ETKİNLİKLERİ

ÖĞRETMEN KILAVUZ KİTABI

YAZARLAR

AKİF ÇEVİK
ELİF GÜNGÖR
FATMA TOMRİS YOLCU
FERİT FİDAN
GÜL KOÇ
HÜLYA OTURAK EYECİSOY
ÖZLEM ÖZMEN

MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI YAYINLARI .....: 10328
YARDIMCI VE KAYNAK KİTAPLAR DİZİSİ .....: 3539

Her hakkı saklıdır ve Millî Eğitim Bakanlığına aittir. Kitabın metin, soru ve şekilleri kısmen de olsa hiçbir surette alınıp yayımlanamaz.

GENEL YAYIN YÖNETMENİ
Halil İbrahim TOPÇU

YAYIN KOORDİNATÖRÜ
Dr. Bilgen KERKEZ

EDİTÖR
Koray ŞERBETÇİ

ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME UZMANI
Samet EKER

PROGRAM GELİŞTİRME UZMANI
Dr. Esra DOĞAN

REHBERLİK UZMANI
Füsun AKMANOĞLU ONAT

DİL UZMANI
Elif YILMAZ

GÖRSEL TASARIMCILAR
Çağlayan ÇAĞLAYAN
Didem DİYİCİ OKUR
Esra ÇALHAN
Fatma TAŞLI
İnci YILMAZ ŞİMŞEK

ISBN 978-975-11-9103-8

Milli Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Başkanlığının tarih ve sayılı yazısı ile yardımcı kaynak olarak kabul edilmiştir.

İSTİKLÂL MARŞI

Korkma, sönmez bu şafaklarda yüzen al sancak;
Sönmeden yurdumun üstünde tüten en son ocak.
O benim milletimin yıldızıdır, parlayacak;
O benimdir, o benim milletimindir ancak.

Çatma, kurban olayım, çehreni ey nazlı hilâl!
Kahraman ırkıma bir gül! Ne bu şiddet, bu celâl?
Sana olmaz dökülen kanlarımız sonra helâl.
Hakkıdır Hakk'a tapan milletimin istiklâl.

Ben ezelden beridir hür yaşadım, hür yaşarım.
Hangi çılgın bana zincir vuracakmış? Şaşarım!
Kükremiş sel gibiyim, bendimi çiğner, aşarım.
Yırtarım dağları, enginlere sığmam, taşarım.

Garbın âfâkını sarmışsa çelik zırhlı duvar,
Benim iman dolu göğsüm gibi serhaddim var.
Ulusun, korkma! Nasıl böyle bir imanı boğar,
Medeniyyet dediğin tek dişi kalmış canavar?

Arkadaş, yurduma alçakları uğratma sakın;
Siper et gövdeni, dursun bu hayâsızca akın.
Doğacaktır sana va'dettiği günler Hakk'ın;
Kim bilir, belki yarın, belki yarından da yakın.

Bastığın yerleri toprak diyerek geçme, tanı:
Düşün altındaki binlerce kefensiz yatanı.
Sen şehit oğlusun, incitme, yazıktır, atanı:
Verme, dünyaları alsan da bu cennet vatanı.

Kim bu cennet vatanın uğruna olmaz ki feda?
Şüheda fışkıracak toprağı sıksan, şüheda!
Cânı, cânânı, bütün varımı alsın da Huda,
Etmesin tek vatanımdan beni dünyada cüda.

Ruhumun senden İlâhî, şudur ancak emeli:
Değmesin mabedimin göğsüne nâmahrem eli.
Bu ezanlar -ki şehadetleri dinin temeli-
Ebedî yurdumun üstünde benim inlemeli.

O zaman vecd ile bin secde eder -varsa- taşım,
Her cerîhamdan İlâhî, boşanıp kanlı yaşım,
Fışkırır ruh-ı mücerret gibi yerden na'şım;
O zaman yükselerek arşa değer belki başım.

Dalgalan sen de şafaklar gibi ey şanlı hilâl!
Olsun artık dökülen kanlarımın hepsi helâl.
Ebediyyen sana yok, ırkıma yok izmihlâl;
Hakkıdır hür yaşamış bayrağımın hürriyyet;
Hakkıdır Hakk'a tapan milletimin istiklâl!

Mehmet Âkif Ersoy

GENÇLİĞE HİTABE

Ey Türk gençliği! Birinci vazifen, Türk istiklâlini, Türk Cumhuriyetini, ilelebet muhafaza ve müdafaa etmektir.

Mevcudiyetinin ve istikbalinin yegâne temeli budur. Bu temel, senin en kıymetli hazinendir. İstikbalde dahi, seni bu hazineden mahrum etmek isteyecek dâhilî ve hâricî bedhahların olacaktır. Bir gün, istiklâl ve cumhuriyeti müdafaa mecburiyetine düşersen, vazifeye atılmak için, içinde bulunacağın vaziyetin imkân ve şeraitini düşünmeyeceksin! Bu imkân ve şerait, çok namüsait bir mahiyette tezahür edebilir. İstiklâl ve cumhuriyetine kastedecek düşmanlar, bütün dünyada emsali görülmemiş bir galibiyetin mümessili olabilirler. Cebren ve hile ile aziz vatanın bütün kaleleri zapt edilmiş, bütün tersanelerine girilmiş, bütün orduları dağıtılmış ve memleketin her köşesi bilfiil işgal edilmiş olabilir. Bütün bu şeraitten daha elîm ve daha vahim olmak üzere, memleketin dâhilinde iktidara sahip olanlar gaflet ve dalâlet ve hattâ hıyanet içinde bulunabilirler. Hattâ bu iktidar sahipleri şahsî menfaatlerini, müstevlîlerin siyasî emelleriyle tevhit edebilirler. Millet, fakr u zaruret içinde harap ve bîtap düşmüş olabilir.

Ey Türk istikbalinin evlâdı! İşte, bu ahval ve şerait içinde dahi vazifen, Türk istiklâl ve cumhuriyetini kurtarmaktır. Muhtaç olduğun kudret, damarlarındaki asil kanda mevcuttur.

Mustafa Kemal Atatürk

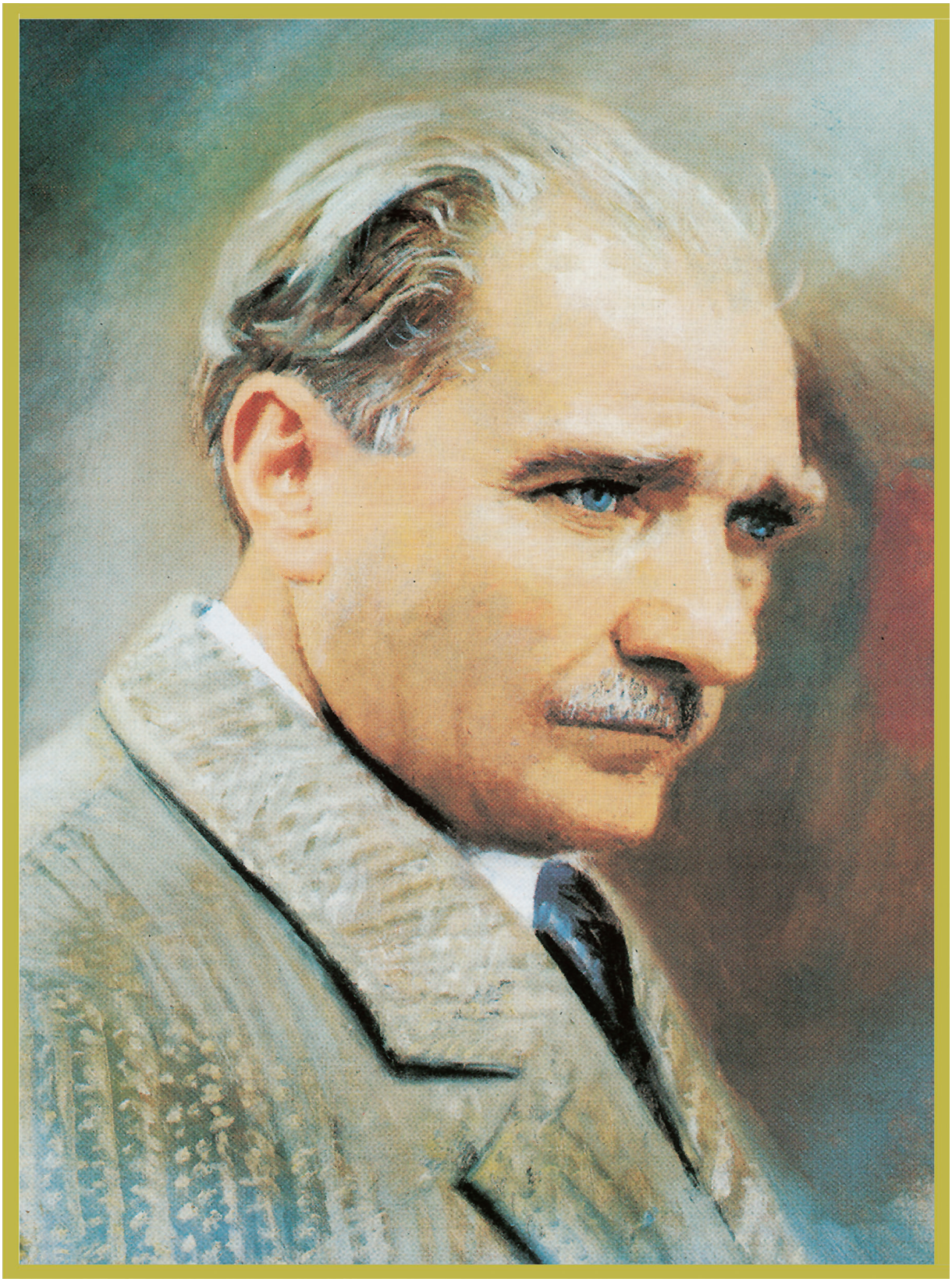

MUSTAFA KEMAL ATATÜRK

SUNUŞ

Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli kapsamında hazırlanan öğretim programlarında farklılaştırılmış öğretimi esas alan bir yaklaşım benimsenmiş, bu doğrultuda "Farklılaştırma" başlığı altında "Zenginleştirme" ve "Destekleme" yaklaşımlarına birer strateji olarak yer verilmiştir. Bu kapsamda yeni öğretim programlarında yer verilen "Zenginleştirme" yaklaşımı, öğrencilerin üst düzey kavramları ve karmaşık düşünce yapılarını keşfetmelerine yardımcı olmayı amaçlamaktadır. Bu yaklaşım aynı zamanda öğrenme sürecinin çeşitli etkinlikler ve görsel materyallerle desteklenmesini, bireysel veya grup hâlinde çalışmayı kolaylaştıracak çeşitli yöntem ve tekniklerle donatılmasını gerektirmektedir.

Eğitim öğretim süreci boyunca öğrenme çıktılarında öğrencilerden ulaşmaları istenen bilgi ve beceriler aynı olabilir ancak öğrenme öğretme sürecinde her bir öğrencinin öğrenme deneyimi farklılık gösterebilmektedir. Zenginleştirme uygulamaları, daha karmaşık ve soyut bilgileri hızlı ve kolay bir şekilde çözümleyebilen öğrencilere yönelik olarak hazırlanmıştır. Zenginleştirme etkinlikleri ile öğrencilerin içerik çerçevesinden uzaklaşmadan temayla ilgili bilgilerini derinleştirmelerine imkân verilerek öğrencilerin üst düzey bir öğrenme becerisine ulaşmaları hedeflenmektedir.

Farklılaştırma kapsamında hazırlanan "Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli Zenginleştirme Etkinlikleri Öğretmen Kılavuz Kitabı" disiplin içi ilişkilendirmelere ek olarak disiplinler arası ilişkilendirilmeler ve gerçek yaşam uygulamaları dikkate alınarak hazırlanmıştır. Kılavuzda sunulan etkinlikler, genişletilmiş ve derinlemesine bir öğrenme deneyimi sağlamak üzere çeşitli öğretim yöntemleriyle zenginleştirilmiştir. Etkinlikler, görsel materyallerle desteklenmiş ve birden fazla duyuya hitap edecek şekilde tasarlanmıştır. Bu yöntemler, öğrencilerin ilgisini çekmek ve öğrenilen bilgilerin kalıcılığını artırmak amacıyla kullanılmıştır. Ayrıca öğrencilerin aktif katılımını sağlamak ve öğrenme süreçlerini daha etkili hâle getirmek için özel olarak geliştirilmiştir.

Öğretim programlarının uygulamaya ilişkin esaslar bölümünde belirtildiği üzere farklılaştırma kapsamındaki tüm uygulamalar; öğrencilerin ilgi, ihtiyaç ve istekleri göz önünde bulundurularak öğretmenler tarafından planlanır ve uygulanır. Farklılaştırma kapsamında Tarih Dersi Öğretim Programı'nın zenginleştirme bölümünde yer alan öneri niteliğindeki uygulamalardan "*" ile işaretlenenlerin sosyal bilimler liselerinde gerçekleştirilmesi zorunludur. Zorunlu olan zenginleştirme uygulamalarına yıllık planlarda yer verilmelidir.

Bu etkinlik kılavuzu, öğretmenler için kapsamlı bir uygulama kaynağı olarak işlev görmektedir. Öğrencilerin ilgi ve yeteneklerine göre hazırlanmış etkinliklerle onların potansiyellerini en üst düzeye çıkarmalarını ve anlamlı ürünler ortaya koymalarını desteklemektedir. Kılavuzdaki içerikler, öğrencilerin bilgi ve becerilerini en yüksek seviyeye çıkarmayı hedeflerken ileri düzey kavramlar ve karmaşık düşünce yapıları üzerinde yoğunlaşmaktadır. Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli'nin hedefleri doğrultusunda hazırlanan etkinlikler, öğrencilere nitelikli bir öğrenme deneyimi sunmayı hedeflemektedir.

Kitabın Tanıtımı

Kitap ünitelerden/temalardan oluşmaktadır. Her ünite/tema başında ünite/tema kapak sayfası yer almaktadır. Ünite/tema kapaklarında o ünitenin/temanın adı ve numarası bulunmaktadır. Kılavuzda yer alan etkinlikler, adım adım uygulanacak şekilde bölümlere ayrılmıştır.

Ünite/Tema numarası

Ünite/Tema adı

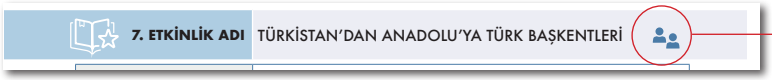

Etkinliğin bireysel ya da grup olarak yapıldığını gösterir.

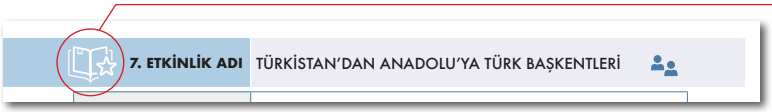

Sosyal bilimler liselerinde zorunlu olarak yaptırılacak etkinlikleri gösterir.

Etkinlik sonunda öğrencinin hangi beceriyi kazanacağını gösterir.

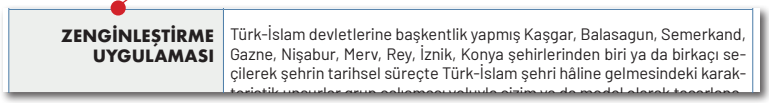

Programın zenginleştirme bölümünde verilen etkinliğin kapsamını gösterir.

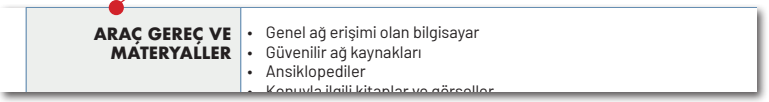

Etkinliğin gerçekleştirilmesi için gereken ve kullanılabilecek araç gereçleri, eğitim ortamlarını ve materyalleri gösterir.

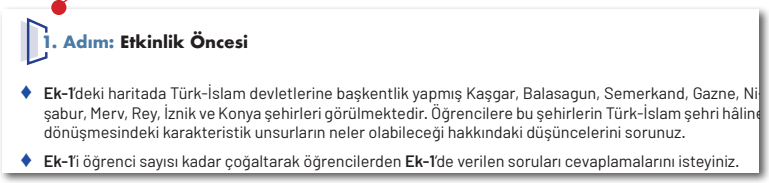

Etkinlikler, adım adım uygulanacak şekilde bölümlere ayrılmıştır.

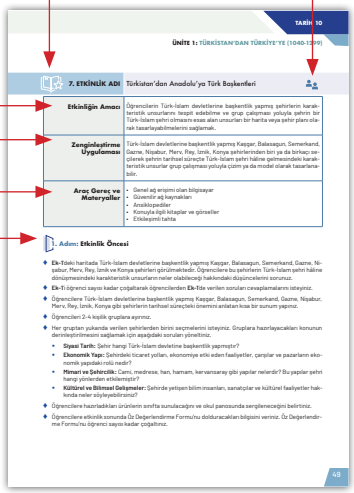

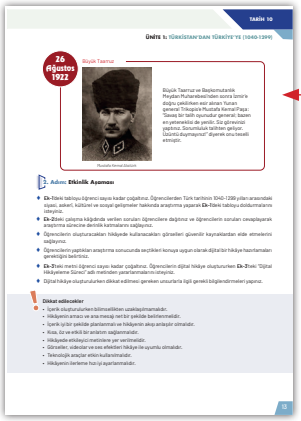

Görseller, sayfalara orantılı şekilde yerleştirilmiştir. Görsel açıklamaları, ayrıştırıcı yazım karakteri ve harf büyüklüğü dikkate alınarak verilmiştir.

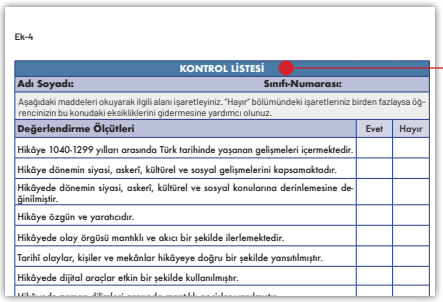

Ek-4

KONTROL LİSTESİ

Adı Soyadı:	Sınıfı-Numarası:	
Aşağıdaki maddeleri okuyarak ilgili alanı işaretleyiniz. "Hayır" bölümündeki işaretleriniz birden fazlaysa öğrencinizin bu konudaki eksikliklerini gidermesine yardımcı olunuz.		
Değerlendirme Ölçütleri	**Evet**	**Hayır**
Hikâye 1040-1299 yılları arasında Türk tarihinde yaşanan gelişmeleri içermektedir.		
Hikâye dönemin siyasi, askerî, kültürel ve sosyal gelişmelerini kapsamaktadır.		
Hikâyede dönemin siyasi, askerî, kültürel ve sosyal konularına derinlemesine değinilmiştir.		
Hikâye özgün ve yaratıcıdır.		
Hikâyede olay örgüsü mantıklı ve akıcı bir şekilde ilerlemektedir.		
Tarihî olaylar, kişiler ve mekânlar hikâyeye doğru bir şekilde yansıtılmıştır.		
Hikâyede dijital araçlar etkin bir şekilde kullanılmıştır.		

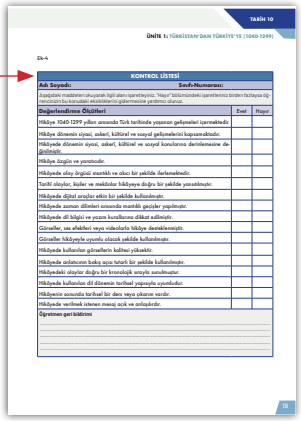

Değerlendirme adımlarında hem öğretmen tarafından yapılacak değerlendirmelere hem de öğrencinin kendini değerlendirebileceği ölçme ve değerlendirme araçlarına yer verilmiştir.

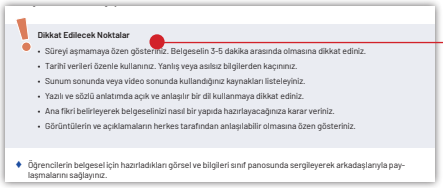

Dikkat Edilecek Noktalar

- Süreyi aşmamaya özen gösteriniz. Belgeselin 3-5 dakika arasında olmasına dikkat ediniz.
- Tarihî verileri özenle kullanınız. Yanlış veya asılsız bilgilerden kaçınınız.
- Sunum sonunda veya video sonunda kullandığınız kaynakları listeleyiniz.
- Yazılı ve sözlü anlatımda açık ve anlaşılır bir dil kullanmaya dikkat ediniz.
- Ana fikri belirleyerek belgeselinizi nasıl bir yapıda hazırlayacağınıza karar veriniz.
- Görüntülerin ve açıklamaların herkes tarafından anlaşılabilir olmasına özen gösteriniz.

Öğrencilerin belgeseli için hazırladıkları görsel ve bilgileri sınıf panosunda sergileyerek arkadaşlarıyla paylaşmalarını sağlayınız.

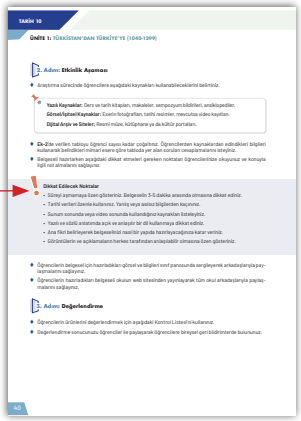

Çalışma sürecinde öğrencinin dikkat etmesi gereken noktalara yer verilmiştir.

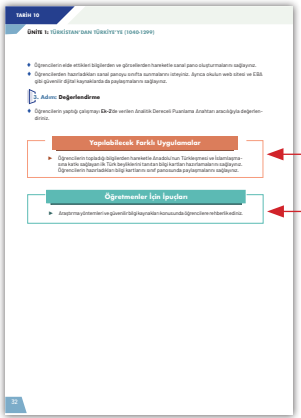

Etkinlikler bittikten sonra planlanabilecek ek çalışmalar için de farklı etkinliklere yer verilmiştir.

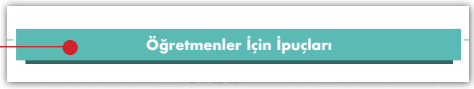

Etkinliği gerçekleştiren öğretmene yararlı olabilecek bazı yönlendirmeler ve ipuçları bulunmaktadır.

SEMBOLLERİN AÇIKLAMASI

Bireysel etkinlik

Grup etkinliği

Yıldızlı etkinlik

Kitap genelinde kullanılan tüm karekodlar, akıllı cihazlarla okutularak ya da kitabın dijital kopyalarında karekod üzerine tıklanarak açılabilmektedir.

İçindekiler

Kitabın dijital kopyalarında "İçindekiler" sayfasındaki başlıklar üzerine tıklayarak ilgili sayfalara ulaşabilirsiniz.

1. ÜNİTE Türkistan'dan Türkiye'ye (1040-1299) 11

Etkinlik Adı	Sayfa No
Ataların İzinde: Bozkırdan Cihana	12
Selçuklularda Büyük Tehdit Bâtınilik	20
Geçmişten Geleceğe İpek Yolu	24
Anadolu'nun Türkleşmesi ve İslamlaşması	31
Ticaretin Dijital Haritası	35
Geçmişten Geleceğe Kalıcı İzler	41
Türkistan'dan Anadolu'ya Türk Başkentleri	49
Nizamiye'den Oxford'a Orta Çağ Eğitimi	53

2. ÜNİTE Beylikten Devlete Osmanlı (1299-1453) 59

Etkinlik Adı	Sayfa No
Beylikten Devlete	60
Gönüllerin Fatihi Osmanlı	67
Osmanlı'nın Balkan Hâkimiyeti	72
Tarihe Yön Verenler	77
Maveraünnehir'de Doğan Devlet	80
Âlimler, Eserler ve Etkileri	85

3. ÜNİTE Cihan Devleti Osmanlı (1453-1683) 91

Etkinlik Adı	Sayfa No
Çağ Değiştiren Fetih	92
Fatih, Ahitname ve İnsan Hakları	98
Denizlerin Hâkimi: Osmanlı	102
Yardımseverliğin Somut Örneği: Vakıflar	106
Bilimin Gökyüzü Kapısı	113
Padişah Adayları Nasıl Eğitilmeli?	119
Osmanlı Mutfağı: Lezzetli Bir Tarih Yolculuğu	125

Kaynakça 132

Görsel, Genel Ağ ve E-İçerik Kaynakçası Karekodu 132

Türkiye'nin Mülki İdare Bölümleri ile Kara ve Deniz Komşuları Haritası 133

Türk Dünyası Haritası 134

ÜNİTE 1

TÜRKİSTAN'DAN TÜRKİYE'YE (1040-1299)

1. ETKİNLİK ADI	Ataların İzinde: Bozkırdan Cihana

Etkinliğin Amacı	Öğrencilerin 1040-1299 yılları arasında Türk tarihinde yaşanan olayları değerlendirmelerini ve bu olayları hikâyeleştirerek dijital ortamda anlatmalarını sağlayabilme
Zenginleştirme Uygulaması	Öğrencilerden 1040-1299 yılları arasında Türk tarihinin başlıca siyasi, askerî, kültürel, sosyal gelişmelerini içeren dijital bir hikâye hazırlamaları veya hikâye yazmaları istenebilir.
Araç Gereç ve Materyaller	• Ders kitabı • Akademik kaynaklar • Genel ağ erişimi olan bilgisayar • Görsel ve dijital kaynaklar • Okulun web sitesi • Etkileşimli tahta

1. Adım: Etkinlik Öncesi

- Öğrencileri çalışma yapacakları konular hakkında bilgilendiriniz.
- Öğrencilere kullanacakları kaynaklar hakkında gerekli açıklamaları yapınız.
- Öğrencilere hazırlayacakları dijital hikâye çalışmasının süreç sonunda Kontrol Listesi ile değerlendirileceğini belirtiniz. Kontrol Listesi'ni öğrenci sayısı kadar çoğaltınız.
- Aşağıda verilen görselleri ve açıklamaları etkileşimli tahtadan açınız. Öğrencilere "Bu görsellerden ve açıklamalardan bir hikâye oluşturacak olsaydınız hikâyenizde neler anlatmak isterdiniz? " sorusunu yönelterek onların fikirlerini açıklamalarını sağlayınız.

26 Ağustos 1071

Malazgirt Meydan Muharebesi

Sultan Alp Arslan (temsilî)

Malazgirt Meydan Muharebesi'nde esir alınan Doğu Roma (Bizans) İmparatoru Romen Diyojen'e Sultan Alp Arslan şunları söylemiştir: "Korkma hükümdar, emin ol ki, her şeyden önce herhangi bir fiziksel cezalandırma ile cezalandırılmayacaksın, tersine senin yüksek makamına yaraşır bir şekilde saygı ve muamele göreceksin."

26 Ağustos 1922

Büyük Taarruz

Mustafa Kemal Atatürk

Büyük Taarruz ve Başkomutanlık Meydan Muharebesi'nden sonra İzmir'e doğru çekilirken esir alınan Yunan general Trikopis'e Mustafa Kemal Paşa: "Savaş bir talih oyunudur general; bazen en yeteneklisi de yenilir. Siz görevinizi yaptınız. Sorumluluk talihten geliyor. Üzüntü duymayınız!" diyerek onu teselli etmiştir.

2. Adım: Etkinlik Aşaması

- **Ek-1**'deki tabloyu öğrenci sayısı kadar çoğaltınız. Öğrencilerden Türk tarihinin 1040-1299 yılları arasındaki siyasi, askerî, kültürel ve sosyal gelişmeler hakkında araştırma yaparak **Ek-1**'deki tabloyu doldurmalarını isteyiniz.
- **Ek-2**'deki çalışma kâğıdında verilen soruları öğrencilere dağıtınız ve öğrencilerin soruları cevaplayarak araştırma sürecine derinlik katmalarını sağlayınız.
- Öğrencilerin oluşturacakları hikâyede kullanacakları görselleri güvenilir kaynaklardan elde etmelerini sağlayınız.
- Öğrencilerin yaptıkları araştırma sonucunda seçtikleri konuya uygun olarak dijital bir hikâye hazırlamaları gerektiğini belirtiniz.
- **Ek-3**'teki metni öğrenci sayısı kadar çoğaltınız. Öğrencilerin dijital hikâye oluştururken **Ek-3**'teki "Dijital Hikâyeleme Süreci" adlı metinden yararlanmalarını isteyiniz.
- Dijital hikâye oluşturulurken dikkat edilmesi gereken unsurlarla ilgili gerekli bilgilendirmeleri yapınız.

Dikkat edilecekler

- İçerik oluşturulurken bilimsellikten uzaklaşılmamalıdır.
- Hikâyenin amacı ve ana mesajı net bir şekilde belirlenmelidir.
- İçerik iyi bir şekilde planlanmalı ve hikâyenin akışı anlaşılır olmalıdır.
- Kısa, öz ve etkili bir anlatım sağlanmalıdır.
- Hikâyede etkileyici metinlere yer verilmelidir.
- Görseller, videolar ve ses efektleri hikâye ile uyumlu olmalıdır.
- Teknolojik araçlar etkin kullanılmalıdır.
- Hikâyenin ilerleme hızı iyi ayarlanmalıdır.

- Öğrencilerden hazırladıkları dijital hikâyeyi sınıfta sunmalarını isteyiniz. Ayrıca çalışmalarını okulun web sitesi ve EBA gibi güvenilir dijital kaynaklarda da paylaşmalarını sağlayınız.

3. Adım: Değerlendirme

- Öğrencilerin çalışmalarını değerlendirmek için **Ek-4**'te verilen Kontrol Listesi'ni kullanınız.
- Değerlendirme sonucunuzu öğrenciler ile paylaşarak öğrencilere bireysel geri bildirimlerde bulununuz.

Ek-1

Siyasi Gelişmeler

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

Askerî Gelişmeler

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

Kültürel Gelişmeler

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

Sosyal Gelişmeler

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

Ek-2

Karahanlıların Türk-İslam sentezinin oluşmasındaki önemi ile ilgili düşüncelerinizi yazınız.

Gazneli Mahmud'un Hindistan seferleri bölgenin dinî ve kültürel yapısını nasıl değiştirmiştir? Bu seferlerin günümüze etkileri hakkındaki düşüncelerinizi yazınız.

Horasan bölgesinde sayıları hızla artan Türkmenlerin siyasi, askerî ve ekonomik açıdan karşılaştıkları zorluklar nelerdir?

Tuğrul Bey'in Türkmen boylarını Anadolu'ya yönlendirme kararını Büyük Selçuklu Devleti'nin uzun vadeli hedefleri açısından nasıl değerlendirirsiniz?

Ek-2'nin devamı

Büyük Selçukluların devlet anlayışı Gazneliler ve Karahanlılar gibi diğer Türk-İslam devletlerinden hangi yönleriyle farklılık göstermektedir?

Anadolu'nun Doğu Roma ve Arap kaynaklarında Türkiye olarak anılmaya başlamasını Türklerin Anadolu'daki varlığının kabulü açısından nasıl değerlendirirsiniz?

Anadolu'da kurulan ilk Türk beyliklerinin bölgenin siyasi, ekonomik ve kültürel yapısına katkıları neler olmuştur?

Eğitime verilen önem sayesinde Büyük Selçuklular, hangi alanlarda ilerleme sağlamışlardır?

Ek-3

DİJİTAL HİKÂYELEME SÜRECİ

1. Yazma Aşaması: Dijital hikâyelemenin ilk aşaması belirlenen konu içeriği hakkında gerçek ya da kurgulama yoluyla hikâyenin yazılmasıdır. Hikâyeyi yazarken bir tema belirlenmeli, bu temanın öğretim programında belirtilen konu bütünlüğü çerçevesinde seçilmesine dikkat edilmelidir. Aynı zamanda hikâyede kullanılacak temanın etkililiği öğrencilerin deneyimleri, yaşadıkları çevre veya kültürleri göz önünde tutulursa artacaktır. Etkili bir dijital hikâyelemenin ortaya çıkmasında sesin önemli bir rolü olup, hikâye yazılırken vurgunun yapılacağı noktalar iyi tespit edilmelidir.

2. Senaryolaştırma: Yazma aşaması tamamlandıktan sonra senaryolaştırma aşamasına geçilebilir. Bu aşama hikâyenin temasına, ana fikrine, karakterlerine ve içeriğe uygun resim, ses, müzik, video, animasyon gibi çoklu ortam araçlarının seçiminin yapılmasıdır.

3. Hikâye Tahtası Oluşturma: Bu adımda dijital hikâyenin yayın akışını organize edecek biçimde düzenleme yapılır. Seçilen görsellerin senaryoda nerede kullanılacağının belirlenmesidir. Hikâye panosu aynı zamanda bir yönetim aracıdır. Çoklu ortam araçlarının ne zaman, nerede kullanılması gerektiği belirtilmelidir. Zor ama yapılması gereken bir aşamadır.

4. Çoklu Ortam Araçlarının Kullanımı: Hikâye tahtası aşamasında yerleri belirlenen çoklu ortam araçlarının, dijital hikâyeyi geliştiren kişi tarafından kendi cihazlarıyla (bilgisayar, ses kayıt cihazı, kamera, fotoğraf makinesi vb.) oluşturduğu veya çeşitli arama motorlarını kullanarak internetten elde ettiği kaynakların (araçları) oluşturulduğu aşamadır.

5. Dijital Hikâyeyi Oluşturma: Hikâye tahtasının oluşturulması ve çoklu ortam araçlarının seçilmesiyle yerel veya çevrim içi programlar aracılığı ile birleştirme işleminin yapılmasıdır.

6. Paylaşma: Dijital hikâyelemenin önemli ve son basamağıdır. Öğretim materyali olarak hazırlanan dijital hikâyeleme sınıf ortamında veya çevrim içi (online) olarak çeşitli araçları kullanarak öğretimde kullanılmaya başlanabilir. Günümüzde de artık sınıf ortamının yanı sıra öğrencilerin akıllı telefon ve tablet bilgisayarlarından internet bağlantısının olduğu her yerden her an bağlanabilme/ulaşabilme fırsatı vardır.

Yakup Yılmaz , Mutlu Tahsin Üstündağ , Erhan Güneş,
Öğretim Materyali Olarak Dijital Hikâye Geliştirme Aşamalarının ve Araçlarının İncelenmesi
(Metin aslına sadık kalınarak alınmıştır.)

Ek-4

KONTROL LİSTESİ		
Adı Soyadı:	**Sınıfı-Numarası:**	
Aşağıdaki maddeleri okuyarak ilgili alanı işaretleyiniz. "Hayır" bölümündeki işaretleriniz birden fazlaysa öğrencinizin bu konudaki eksikliklerini gidermesine yardımcı olunuz.		
Değerlendirme Ölçütleri	Evet	Hayır
Hikâye 1040-1299 yılları arasında Türk tarihinde yaşanan gelişmeleri içermektedir.		
Hikâye dönemin siyasi, askerî, kültürel ve sosyal gelişmelerini kapsamaktadır.		
Hikâyede dönemin siyasi, askerî, kültürel ve sosyal konularına derinlemesine değinilmiştir.		
Hikâye özgün ve yaratıcıdır.		
Hikâyede olay örgüsü mantıklı ve akıcı bir şekilde ilerlemektedir.		
Tarihî olaylar, kişiler ve mekânlar hikâyeye doğru bir şekilde yansıtılmıştır.		
Hikâyede dijital araçlar etkin bir şekilde kullanılmıştır.		
Hikâyede zaman dilimleri arasında mantıklı geçişler yapılmıştır.		
Hikâyede dil bilgisi ve yazım kurallarına dikkat edilmiştir.		
Görseller, ses efektleri veya videolarla hikâye desteklenmiştir.		
Görseller hikâyeyle uyumlu olacak şekilde kullanılmıştır.		
Hikâyede kullanılan görsellerin kalitesi yüksektir.		
Hikâyede anlatıcının bakış açısı tutarlı bir şekilde kullanılmıştır.		
Hikâyedeki olaylar doğru bir kronolojik sırayla sunulmuştur.		
Hikâyede kullanılan dil dönemin tarihsel yapısıyla uyumludur.		
Hikâyenin sonunda tarihsel bir ders veya çıkarım vardır.		
Hikâyede verilmek istenen mesaj açık ve anlaşılırdır.		
Öğretmen geri bildirimi		

2. ETKİNLİK ADI: Selçuklularda Büyük Tehdit Bâtınilik

Etkinliğin Amacı	Öğrencilerin Bâtınilik hareketinin Büyük Selçuklu Devleti'ne ve İslam dünyasına vermiş olduğu zararları araştırmalarını ve araştırmaları ışığında özgün bir metin oluşturmalarını sağlayabilme
Zenginleştirme Uygulaması	Öğrencilerden Bâtınilik hakkında araştırma yapmaları, bu hareketin Büyük Selçuklu Devleti'ne ve İslam dünyasına vermiş olduğu zararları içeren 250-300 kelimelik bir metin yazmaları sağlanabilir.
Araç Gereç ve Materyaller	• Genel ağ erişimi olan bilgisayar • Akademik kaynaklar • Yazı malzemeleri • Etkileşimli tahta • Sınıf panosu

1. Adım: Etkinlik Öncesi

- Öğrencilere etkinliğin amacı hakkında bilgi veriniz.
- Aşağıdaki okuma metnini etkileşimli tahtadan açınız ve öğrencilerin metni okuyarak etkinliğe başlamasını sağlayınız.

Okuma Metni

Melik-şâh'ın ölümünden sonra patlak veren siyasî buhran ve Haçlılarla başlayan savaşlar, Bâtınîlerin kuvvetlenmesine ve fesadlarını genişletmelerine yaradı. Her tarafa gönderdikleri dâî ve fedâilerle teşkilâtlarını yaymaya ve mühim devlet adamlarını, kumandanları ve âlimleri öldürmeye giriştiler; ajanlarını devlet mekanizması içine, hattâ saraylara ve evlere kadar sızdırıp her tarafı şüphe ve korkuya saldılar. (...)

Osman Turan, *Selçuklular Tarihi ve Türk-İslam Medeniyeti*
(Metin aslına sadık kalınarak alınmıştır.)

- Öğrencilere aşağıdaki soruyu yöneltiniz.
  - Bâtıniler tarafından gerçekleştirilen suikastların nedenleri hakkındaki düşünceleriniz nelerdir?
- Aşağıdaki görseli etkileşimli tahtadan açarak öğrencilerin incelemesini sağlayınız. Öğrencilere Alamut Kalesi'nin Bâtınilik hareketinin merkezi olduğu bilgisini veriniz.

Görsel 1.1: Alamut Kalesi, İran

- Öğrenciler görseli inceledikten sonra onlara aşağıdaki soruyu sorunuz.
  - Alamut Kalesi'nin bulunduğu konumun Bâtınilik hareketi için nasıl bir etkisi olmuştur?
- Öğrencilere Bâtınilik hakkında araştırma yaparak bu hareketin Büyük Selçuklu Devleti'ne ve İslam dünyasına vermiş olduğu zararları içeren 250-300 kelimelik bir metin yazacakları bilgisini veriniz.
- Öğrencilere araştırmalarını yaparken güvenilir kaynakları kullanmaları gerektiğini hatırlatınız.
- Öğrencilerden araştırmalarını yaparken aşağıdaki konu ve kişiler üzerinde yoğunlaşmalarını isteyiniz.
  - Melikşah Dönemi
  - Berkyaruk Dönemi
  - Mehmet Tapar Dönemi
  - Nizamiye Medreseleri
  - Nizâmülmülk
  - Hülagü Han
- Öğrencilere etkinlik sonunda Çıkış Kartı'nı dolduracakları bilgisini veriniz. Çıkış Kartı'nı öğrenci sayısı kadar çoğaltınız.
- Öğrencilere hazırlayacakları çalışmanın Kontrol Listesi ile değerlendirileceğini belirtiniz. Kontrol Listesi'ni öğrenci sayısı kadar çoğaltınız.

2. Adım: Etkinlik Aşaması

- Öğrencilere metinlerini Bâtınilik hareketinin Büyük Selçuklu Devleti'ne ve İslam dünyasına etkilerini yansıtacak şekilde oluşturmaları gerektiğini ifade ediniz.
- Öğrencilerden yazacakları metnin temasına uygun olacak şekilde aşağıdaki tabloda yer alan kelimelerin tamamına metinlerinde yer vermelerini isteyiniz.

Hülagü	Alamut Kalesi	Nizamiye Medresesi
Melikşah	Suikast	Moğollar
Bâtını	İmam Gazali	Fedâîler
Hasan Sabbah	Nizâmülmülk	Abbasi
Dâî	Haşhaşîler	Propaganda

- Öğrencilere metinlerini giriş, gelişme ve sonuç bölümleri olacak şekilde yazmaları gerektiğini belirtiniz.
- Öğrencilerden hazırladıkları metinleri sınıf panosunda sergilemelerini isteyiniz.

3. Adım: Değerlendirme

- Öğrencilerden **Ek-1**'de verilen Çıkış Kartı'nı doldurmalarını isteyiniz.
- Öğrencilerin çalışmalarını değerlendirmek için **Ek-2**'deki Kontrol Listesi'ni kullanınız. Değerlendirme sonucunuzu öğrenciler ile paylaşarak öğrencilere bireysel geri bildirimlerde bulununuz.

Ek-1

ÇIKIŞ KARTI

3 Yaz (Bu çalışmayı yaparken öğrendiğiniz üç yeni bilgiyi yazınız.)
➔
➔
➔
2 Sor (Hâlâ cevabını merak ettiğiniz iki soru yazınız.)
➔
➔
1 Yorum (Bâtınilik hakkında öğrendiklerinizle ilgili bir görüşünüzü paylaşınız.)
➔

Ek-2

KONTROL LİSTESİ		
Adı Soyadı:	**Sınıfı-Numarası:**	
Aşağıdaki maddeleri okuyarak ilgili alanı işaretleyiniz. "Hayır" bölümündeki işaretleriniz birden fazlaysa öğrencinizin bu konudaki eksikliklerini gidermesine yardımcı olunuz.		
Değerlendirme Ölçütleri	Evet	Hayır
Yazı giriş, gelişme ve sonuç bölümlerinden oluşmuştur.		
İçerik yaratıcı ve özgündür.		
Bâtınilik hareketinin Büyük Selçuklu Devleti'ni ve İslam dünyasını nasıl etkilediği sorgulanmıştır.		
İçerikte Nizâmülmülk, Hasan Sabbah, Hülagü, Dâî, Melikşah, Bâtını, Abbasi, fedâîler, Nizamiye Medreseleri, Alamut Kalesi, propaganda, İmam Gazali, suikast, Moğollar, Haşhaşîler gibi kelimelere yer verilmiştir.		
Konu kapsamında Bâtınilik hareketinin Büyük Selçuklu Devleti'ne ve İslam dünyasına vermiş olduğu zararlar doğru bir şekilde yansıtılmıştır.		
Metinde dil bilgisi kurallarına uyulmuştur.		
Metin, görev yönergesi ve belirlenen amaca uygun olarak yazılmıştır.		

Öğretmen geri bildirimi

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

3. ETKİNLİK ADI Geçmişten Geleceğe İpek Yolu

Etkinliğin Amacı	Öğrencilerin geleneksel İpek Yolu ile modern İpek Yolu projelerini kıyaslayarak kendi bakış açılarını oluşturmalarını ve modern İpek Yolu projesinin geleceğiyle ilgili eleştirel çıkarımlarda bulunmalarını sağlayabilme
Zenginleştirme Uygulaması	Öğrencilerden İpek Yolu'nun yeniden canlandırılmasını konu edinen belgeselleri izleyerek önceden hazırlanan çalışma yapraklarını doldurmaları istenebilir.
Araç Gereç ve Materyaller	• Ders kitabı • Çalışma yaprağı • Genel ağ erişimi olan bilgisayar • Etkileşimli tahta

1. Adım: Etkinlik Öncesi

- Aşağıda verilen okuma metinlerini ve haritayı etkileşimli tahtadan açınız. Öğrencilerden metinleri ve haritayı inceleyerek İpek Yolu hakkında genel bir değerlendirme yapmalarını isteyiniz.

Okuma Metni

TARİHÎ İPEK YOLU

İpek yolu ile doğunun başta ipek olmak üzere ticaret ürünleri batıya taşınırken, Avrupa'dan da doğuya cam eşya, mücevherler ve estetik değeri yüksek olan diğer mallar taşınmıştır. Eski toplumlar için İpek yolu; iktisadi bakımdan yalnızca mal ticaretini sağlayan bir güzergâh olmasının yanı sıra, mali bakımdan transit ticaret gelirlerinin artmasına, toplumlar arası iletişim ve haberleşmenin gelişmesine ve sosyo-kültürel etkileşimin sağlanmasına hizmet ediyordu. İpek yolunun iktisadi yararı ve devlet maliyesine katkısı nedeniyle; her dönemin egemen devletlerinin bu yolu kontrol etmek ve yol üzerindeki ticareti artırmak istediği görülmektedir. İpek yolu üzerinde kontrol kuran Çin, Türk Arap, İran ya da Bizans gibi bölgesel güçlerin, kurdukları devletler üzerinden ticari savaşları göze aldıkları, ipek yolu üzerindeki kontrolü bir devlet siyaseti olarak yürüttükleri görülmektedir.(...)

MODERN İPEK YOLU PROJESİ

Modern İpek Yolu Projesi, Çin'e ve inşa edilecek yol üzerindeki tüm ülkelere, yeni imkânlar yaratacak ekonomik iş birliği projesi olarak tanımlanmaktadır. İpek Yolu ekonomileri içerisinde yer alan ve stratejik öneme sahip olan bu ülkeler arasında Çin, Hindistan, Pakistan, İran, Irak, Suriye, Mısır, Moğolistan, Özbekistan, Tacikistan, Kırgızistan, Türkmenistan, Afganistan, Kazakistan, Doğu Türkistan, Azerbaycan, Ermenistan, Gürcistan, Rusya, Ukrayna ve Türkiye gibi ülkeler öne çıkmaktadır. İpek Yolu'nun üç kıta (Asya, Avrupa ve Afrika) üzerindeki etkisi göz önüne alındığında ve bu üç kıtada yer alan ekonomilerin ticaret (mal taşımacılık), doğal gaz-petrol boru hatlarıyla birleşmesi, dünya ekonomisi içerisinde İpek Yolu güzergâhı üzerinde bulunan ülkelere önemli kazançlar sağlayacaktır. Bu nedenle Modern İpek Yolu; ticaret, petrol ve doğal gaz hatlarının ekonomik çıktıları açısından ülke ekonomilerinin etkinliğini ve potansiyelini artırmaktadır.
(...)

Enver Günay, Sibel Çetiner, Sebile Sevinç, Esra Kütükçü,
Tarihi İpek Yolundan Modern İpek Yolu Projesine: Türkiye - Çin Ekonomik İşbirliği Çerçevesinde Orta Koridor İle Kuşak ve Yol Girişimi
(Metin aslına sadık kalınarak alınmıştır.)

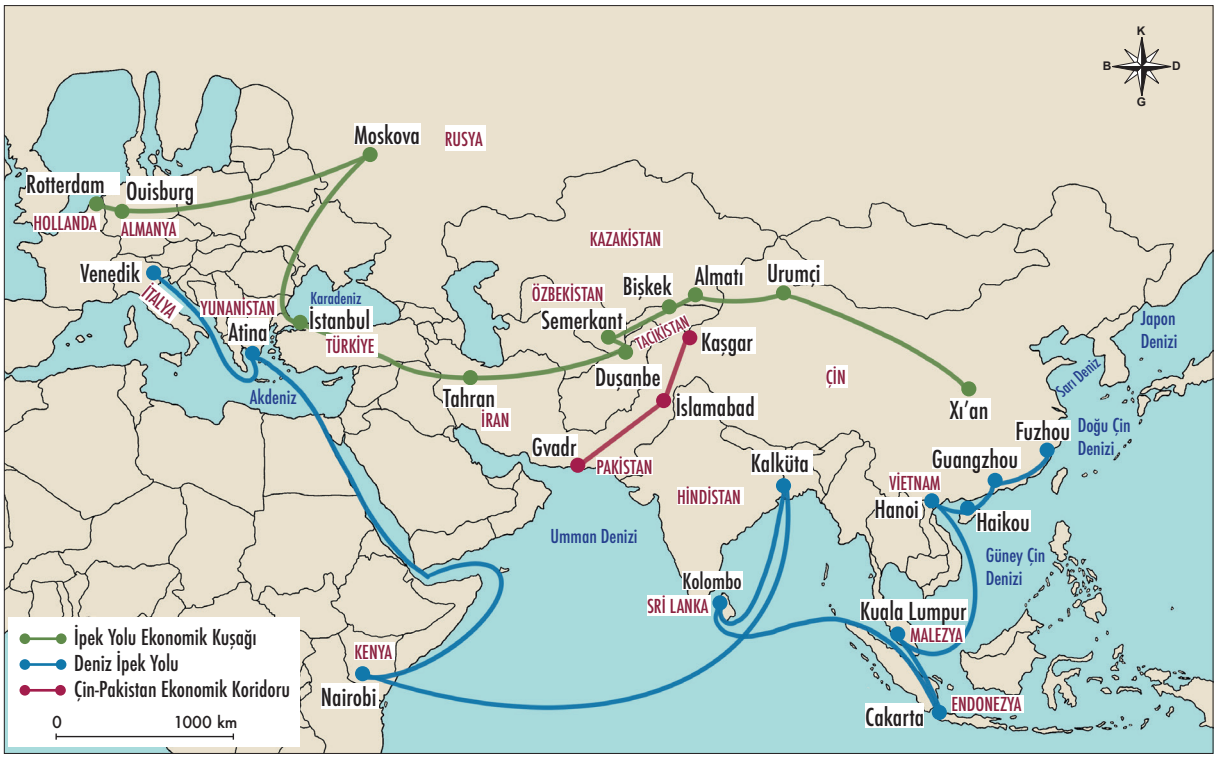

Harita 1.1: Modern İpek Yolu projesinin muhtemel güzergâhları

- Öğrencilere etkinlik sonunda Çıkış Kartı'nı dolduracakları bilgisini veriniz. Çıkış Kartı'nı öğrenci sayısı kadar çoğaltınız.

2. Adım: Etkinlik Aşaması

- Öğrencilere genel ağdaki güvenilir kaynaklardan İpek Yolu'nun yeniden canlandırılmasını konu alan belgeseller önererek onlardan bu belgeselleri izlemelerini isteyiniz.
- Öğrencilere belgesel izleme sürecinde

  - **anahtar kavramları**
  - **önemli gelişmeleri**
  - **tarihleri**
  - **isimleri**

  not almaları gerektiğini belirtiniz.

- **Ek-1**'deki çalışma yapraklarını öğrenci sayısı kadar çoğaltınız. Öğrenciler belgeseli izledikten sonra onlardan **Ek-1**'de verilen çalışma yapraklarını doldurmalarını isteyiniz.

3. Adım: Değerlendirme

- Öğrencilerden **Ek-2**'de verilen Çıkış Kartı'nı doldurmalarını isteyiniz.

Ek-1

ÇALIŞMA YAPRAĞI

İzlenen Belgeselin Adı: .....

1. İpek Yolu'nun yeniden canlandırılmasıyla ilgili aşağıdaki tabloyu doldurunuz.

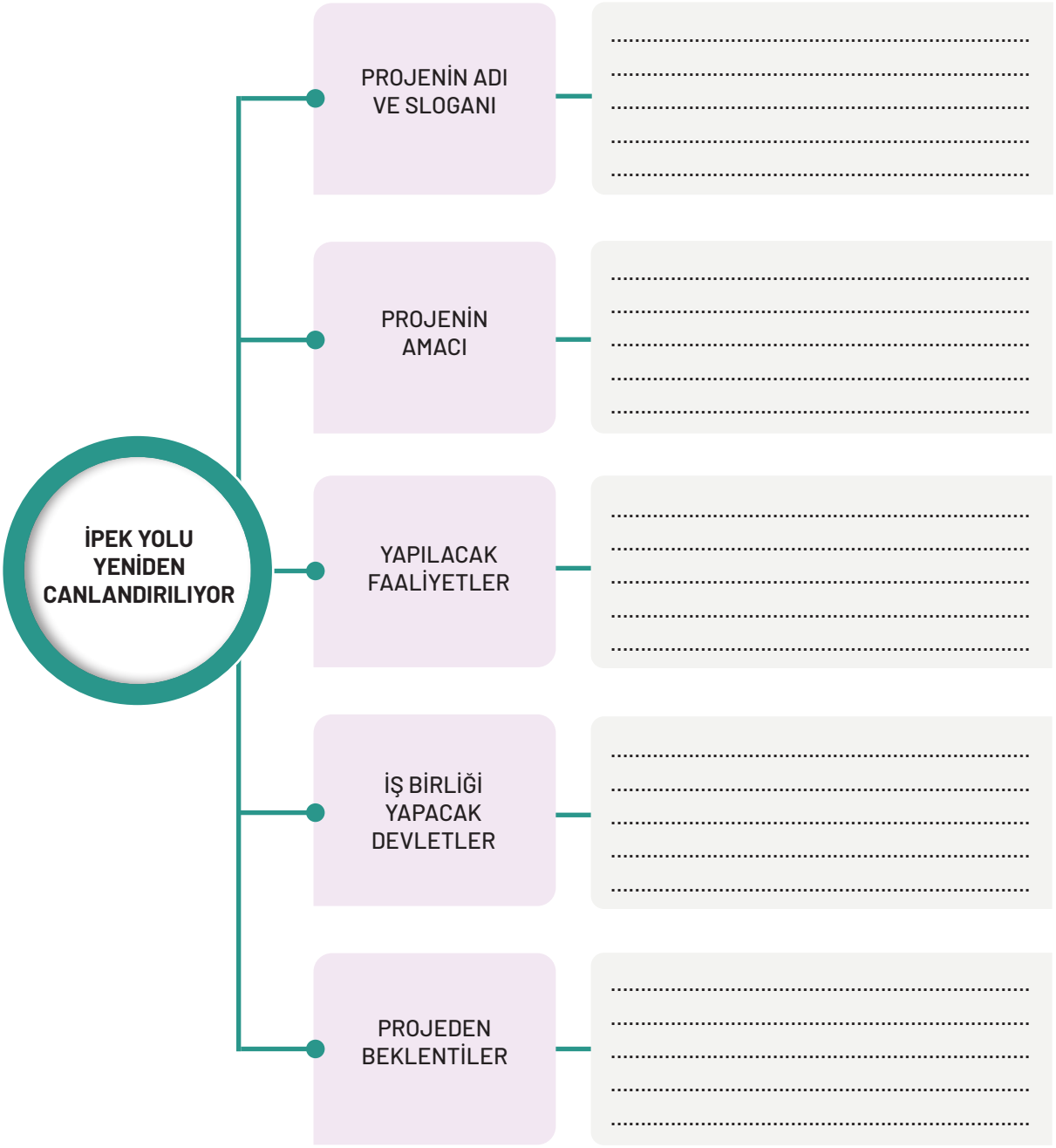

Ek-1'in devamı

2. Aşağıda verilen soruları cevaplayınız.

Belgeselde İpek Yolu'nun tarihî önemi ile ilgili hangi bilgiler yer almaktadır?

İpek Yolu'nun yeniden canlandırılmasının dünya ekonomisine etkileri hakkındaki düşüncelerinizi yazınız.

İpek Yolu'nun yeniden canlandırılmasının kültürel etkileri neler olabilir? Açıklayınız.

Belgeselde vurgulanan ülkeler hangileridir? Bu ülkelerin İpek Yolu üzerindeki rolü nedir?

İpek Yolu'nun yeniden canlandırılması çalışmalarında Türkiye'nin rolü nedir? Düşüncelerinizi açıklayınız.

Belgeselin en çarpıcı bulduğunuz kısmı hangisidir? Gerekçeleriyle açıklayınız.

Ek-1'in devamı

3. Belgeseldeki bilgiler doğrultusunda İpek Yolu'nun yeniden canlandırılması ile ilgili aşağıdaki SWOT Analizi Formu'nu doldurunuz.

Güçlü Yönler

İpek Yolu'nun yeniden canlandırılmasının ekonomik ve ticari avantajları nelerdir?

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

Zayıf Yönler

İpek Yolu'nun yeniden canlandırılması çalışmalarında zayıf olduğunu düşündüğünüz yönler nelerdir?

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

Fırsatlar

Proje kapsamı içerisinde yer alan ülkelere projenin sağlayacağı fırsatlar nelerdir?

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

Zorluklar

Devletler arasındaki politik anlaşmazlıklar projenin ilerlemesinde hangi engelleri ortaya çıkarabilir?

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

Ek-1'in devamı

4. Aşağıdaki boş alana belgeselde geçen kavramlardan oluşan bir kavram haritası çiziniz.

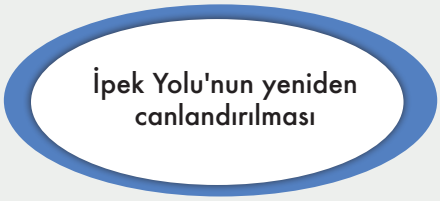

Ek-2

ÇIKIŞ KARTI

3 Yaz (Öğrendiğiniz üç önemli bilgiyi yazınız.)
➔
➔
➔
2 Sor (Konuyla ilgili hâlâ merak ettiğiniz veya daha fazla bilgi almak istediğiniz konularla ilgili iki soru yazınız.)
➔
➔
1 Paylaş (Öğrendiklerinizin önemi hakkında düşüncenizi paylaşınız.)
➔

4. ETKİNLİK ADI — Anadolu'nun Türkleşmesi ve İslamlaşması

Etkinliğin Amacı	Öğrencilerin Anadolu'nun Türkleşmesi ve İslamlaşmasına katkıda bulunan Anadolu'da kurulan ilk Türk beyliklerinin faaliyetlerini ve bu faaliyetler sayesinde Anadolu'nun Türk yurdu olduğunu öğrenmelerini sağlayabilme
Zenginleştirme Uygulaması	Öğrencilerin Anadolu'da kurulan ilk Türk beyliklerinin (Danişmentliler, Saltuklular, Mengücekliler, Artuklular, Çaka Beyliği vb.) Anadolu'nun Türkleşmesi ve İslamlaşmasına katkılarını değerlendiren, görsellerle zenginleştirilmiş bir sanal pano hazırlamaları sağlanabilir.
Araç Gereç ve Materyaller	• Ders kitabı • Tarih kitapları • Genel ağ erişimi olan bilgisayar • Görsel ve dijital kaynaklar • Sınıf panosu veya okulun web sitesi • Etkileşimli tahta

1. Adım: Etkinlik Öncesi

- Öğrencilere çalışma yapacakları konular hakkında bilgi veriniz.
- Öğrencilere araştırma yaparken güvenilir kaynaklardan yararlanmaları gerektiğini ifade ediniz.
- Öğrencilere hazırlayacakları sanal pano çalışmasının süreç sonunda Analitik Dereceli Puanlama Anahtarı ile değerlendirileceğini belirtiniz. Analitik Dereceli Puanlama Anahtarı'nı öğrenci sayısı kadar çoğaltınız.
- Aşağıdaki bilgi notunda yer alan bilgileri öğrencilerle paylaşınız.

BİLGİ NOTU

Sanal Pano

Dijital ortamda notların, görsellerin, bağlantıların ve çeşitli içeriklerin paylaşılabildiği etkileşimli bir ortamdır. Fiziksel panoların dijital karşılığıdır.

2. Adım: Etkinlik Aşaması

- Öğrencilere **Ek-1**'de verilen afişi inceletiniz. Bu afişten yola çıkarak öğrencilerin Anadolu'da kurulan ilk Türk beyliklerinin (Danişmentliler, Saltuklular, Mengücekliler, Artuklular, Çaka Beyliği vb.) Anadolu tarihine katkılarını düşünmelerini sağlayınız.
- Öğrencilerden Moğol hükümdarı Cengiz Han'ın "*Ülkeler at üzerinde fethedilir, ancak at üzerinde yönetilmez.*" sözünden hareketle Anadolu'nun Türkleşmesi ve İslamlaşmasının temel dinamiklerini açıklamalarını isteyiniz.
- Öğrencilerin kaynaklardan araştırma yaparken aşağıdaki soruları dikkate alarak kaynakları detaylı bir şekilde incelemelerini sağlayınız.
  - Anadolu'da kurulan ilk Türk beyliklerinin kurulduğu bölgeler beylikleri nasıl etkilemiştir?
  - Anadolu'da kurulan ilk Türk beyliklerinin Doğu Roma ve Gürcü kuvvetleriyle mücadelesini Türk tarihi açısından nasıl değerlendirirsiniz?
  - Anadolu'nun Türkleşmesi ve İslamlaşması konusunda vakıfların katkısı ne olmuştur?
  - Anadolu'da kurulan ilk Türk beyliklerinin eğitim, bilim ve sanat alanında yaptıkları çalışmalar ve bu alanda inşa ettikleri mimari eserler nelerdir?
  - Anadolu'da kurulan ilk Türk beyliklerinin iktisadi ve ticari faaliyetleri ile denizcilik alanında yaşanan gelişmeler Türk dünyasını nasıl etkilemiştir?

- Öğrencilerin elde ettikleri bilgilerden ve görsellerden hareketle sanal pano oluşturmalarını sağlayınız.
- Öğrencilerden hazırladıkları sanal panoyu sınıfta sunmalarını isteyiniz. Ayrıca okulun web sitesi ve EBA gibi güvenilir dijital kaynaklarda da paylaşmalarını sağlayınız.

3. Adım: Değerlendirme

- Öğrencilerin yaptığı çalışmayı **Ek-2**'de verilen Analitik Dereceli Puanlama Anahtarı aracılığıyla değerlendiriniz.

Yapılabilecek Farklı Uygulamalar

- Öğrencilerin topladığı bilgilerden hareketle Anadolu'nun Türkleşmesi ve İslamlaşmasına katkı sağlayan ilk Türk beyliklerini tanıtan bilgi kartları hazırlamalarını sağlayınız. Öğrencilerin hazırladıkları bilgi kartlarını sınıf panosunda paylaşmalarını sağlayınız.

Öğretmenler İçin İpuçları

- Araştırma yöntemleri ve güvenilir bilgi kaynakları konusunda öğrencilere rehberlik ediniz.

Ek-1

Sivas Divriği Darüşşifası

UNESCO Dünya mirasında bir başyapıt!

Şifahanesi ile bilinen Anadolu'nun Elhamra'sı

Evliya Çelebi Seyahatnâme'sinde:

"Onu anlatmak için kalemler kırık, diller kısır kalmıştır." demiştir.

Öğrencilere Elhamra Sarayı hakkında bilgiye karekoddan ulaşabileceklerini ifade ediniz.

Ek-2

ANALİTİK DERECELİ PUANLAMA ANAHTARI				
Adı Soyadı:		**Sınıfı-Numarası:**		
Sanal panoyu "Düzen ve Okunabilirlik, İçerik, Kullanılabilirlik, Kaynak Kullanımı, Özgünlük" ölçütlerine göre Analitik Dereceli Puanlama Anahtarı ile değerlendiriniz.				
Değerlendirme Kriteri	Başarı Düzeyi			**Başarı Puanı**
	3 (Üst Düzey)	2 (Orta Düzey)	1 (Başlangıç Düzeyi)	
Düzen ve Okunabilirlik	Metin ve görseller düzenli, uyumlu ve okunaklıdır. Renk, yazı tipi ve yerleşim dengelidir.	Metin ile görsellerin düzeni ve okunabilirliği genellikle yeterlidir ancak bunlarla ilgili bazı küçük uyumsuzluklar vardır.	Metin ile görseller düzensizdir ve okunabilirlikleri düşüktür. Görseller ve metinler arasında bütünlük sağlanamamıştır.	
İçerik	İçerikteki bilgiler eksiksizdir, konuyla doğrudan ilişkilidir.	İçerikteki bilgiler büyük ölçüde yeterlidir ancak bazı eksiklikler mevcuttur.	İçerikteki bilgiler yetersizdir, eksik veya konu dışı unsurlar içermektedir.	
Kullanılabilirlik	Kullanıcı dostudur, yönlendirmeler açık ve erişim kolaydır.	Kullanılabilirlik büyük ölçüde yeterlidir ancak bazı engeller bulunmaktadır.	Kullanılabilirlik düşüktür, yönlendirmeler yetersiz veya karmaşıktır.	
Kaynak Kullanımı	Kaynaklar doğru, güvenilir ve eksiksizdir.	Kaynaklar büyük ölçüde güvenilirdir ancak eksiklikler mevcuttur.	Kaynaklar eksik, hatalı veya yetersizdir.	
Özgünlük	İçerik özgün ve yaratıcıdır. Yeni ve farklı bakış açıları sunmaktadır.	İçerik büyük ölçüde özgündür ancak içeriğin bazı alanlarda daha yaratıcı olması gerekmektedir.	İçerik özgünlükten yoksundur, genel ve sıradan bir sunum içermektedir.	
			TOPLAM PUAN	

Değerlendirme Sistemi
Dereceli Puanlama Anahtarı'ndan alınacak puanı 100 üzerinden hesaplamak için (Toplam Puan / 15) x 100 formülünü uygulayınız.

5. ETKİNLİK ADI Ticaretin Dijital Haritası

Etkinliğin Amacı	Öğrencilerden Türkiye Selçuklu Devleti zamanında Anadolu'daki ekonomik faaliyetleri konu edinen etkileşimli (interaktif) bir harita hazırlamalarını isteyerek onların harita okuryazarlığı, dijital ve teknik becerilerini ortaya koyabilmelerini sağlayabilme
Zenginleştirme Uygulaması	Öğrencilerden Türkiye Selçuklu Devleti zamanında Anadolu'daki ekonomik faaliyetleri konu edinen ticaret yollarını, kervansarayları ve limanları gösteren etkileşimli (interaktif) bir harita hazırlamaları istenebilir.
Araç Gereç ve Materyaller	• Ders kitabı • Tarih kitapları • Genel ağ erişimi olan bilgisayar • Dijital içerikler • Okulun web sitesi • Etkileşimli tahta

1. Adım: Etkinlik Öncesi

- Öğrencilere interaktif haritanın ne olduğunu ve kullanım amacını açıklayınız.
- Türkiye Selçuklu Devleti zamanında Anadolu'daki ekonomik faaliyetlerle ilgili ticaret yollarını, kervansarayları ve limanları gösteren etkileşimli (interaktif) bir harita hazırlayacaklarını öğrencilere önceden bildiriniz.
- Öğrencilere hazırlayacakları çalışmanın Kontrol Listesi ile değerlendirileceğini belirtiniz. Kontrol Listesi'ni öğrenci sayısı kadar çoğaltınız.
- Etkinlik öncesi öğrencilere hazırlanacak haritayla ilgili olarak şu görevleri yerine getirmeleri gerektiğini belirtiniz.
  - Verilen konu hakkında güvenilir kaynaklardan bilgi toplamaları gerektiğini belirtiniz.
  - Konuyla ilgili önemli noktaları belirleyerek bunları not almalarını söyleyiniz.
  - İnteraktif harita için belirlenen uygun içerikleri önceden dijital ortamda depolamaları gerektiğini ifade ediniz.
  - Hazırlanacak haritanın ön hazırlığı için karton kâğıtta görsellerle desteklendikleri bir ön çalışma yaparak görselin şablonunu çıkarmalarını söyleyiniz.
  - Etkinliğin yapılacağı derste gerekli dijital materyalleri getirmeleri gerektiğini belirtiniz.
- Aşağıdaki tabloyu etkileşimli tahtada açarak öğrencilerin incelemesini sağlayınız. Öğrencilerden yapacakları çalışmada yardımcı olabilmesi için tabloyu dikkate almalarını isteyiniz.

Yapının Adı	Bulunduğu Yer	Yaptıran Hükümdar
Alay Han	Aksaray	II. Kılıçarslan
Sultan Han	Aksaray	I. Alaeddin Keykubad
Ağzıkara Han	Aksaray	I. Alaeddin Keykubad
Karatay Hanı	Kayseri	I. Alaeddin Keykubad

Zazadin Hanı	Konya	Vezir Sadeddin Köpek
Dokuzun Hanı	Konya	I. Gıyaseddin Keyhüsrev
Sarı Han	Nevşehir	II. İzzeddin Keykavus
Susuz Han	Burdur	II. Gıyaseddin Keyhüsrev
Kesikköprü Hanı	Kırşehir	Nureddin Caca

- Öğrencilere Türkiye Selçuklu Devleti zamanında yapılmamış olsa da Türkiye Selçuklu Devleti tarafından fethedilen yerlerdeki kervansaraylardan da yararlanabileceklerini belirtiniz.
- Öğrencilere hazırlanacak etkinlikte on kervansaray ya da han kullanmalarının yeterli olacağını belirtiniz.

2. Adım: Etkinlik Aşaması

- İnteraktif haritanın anlaşılmasını sağlamak için yandaki karekodu okutunuz. Verilen görseli öğrencilere anlatarak nelere dikkat edilmesi gerektiğini hatırlatınız.
- Öğrencileri etkinliğe güdülemek için onlara aşağıdaki soruları yöneltiniz.
  - Kervansarayların ticarete sağladığı faydalar nelerdir?
  - Siz bu dönemde yaşayan bir tüccar olsaydınız deniz ticaretini mi kara ticaretini mi tercih ederdiniz? Sizce hangisi daha güvenli olur? Gerekçenizi belirtiniz.
- Ticaretin sadece ekonomik boyutunun olmadığını ahlaki boyutunun da olduğunu vurgulayarak aşağıdaki metni etkileşimli tahtaya yansıtınız ve öğrencilerin okumasını sağlayınız.

Okuma Metni-1

PABUCU DAMA ATILMAK

Her esnaf birliği kendi içerisinde müşteri memnuniyetini sağlamak ve vatandaşın mağdur olmaması kendi esnafını denetlerdi. Bu denetlemelerin en müsait olduğu mesleklerden biri de kunduracılıktı. Diyelim ki bir ayakkabı (pabuç) satın aldınız veya ayakkabınızı tamir ettirdiniz ve ayakkabınız kusurlu çıktı. Bunun üzerine müşteri hemen esnaf şeyhi, kâhya, yiğitbaşı, vb. bir hiyerarşi takip ederek ilgili kişiye şikâyetini iletirdi. Esnaf şeyhi de durumu inceleyerek kusurun kullanıcı hatası mı, yoksa imalat hatası mı olduğunu teşkilat ileri gelenleriyle tespit eder ve şayet söz konusu kusur esnaftan kaynaklanmışsa o ayakkabının ücreti müşteriye ödenirdi. Yine ihtiyar heyetinin kararıyla da o kusurlu ayakkabılar/kalitesiz mallar ibreti âlem için o papuç dükkânın damına atılırdı. Bu olay o esnaf için çok ağır bir cezaydı. Böylece o esnafın işine hile karıştırıldığı anlaşılırdı. Çarşıdan gelen geçen vatandaşlar da kimin iyi mal sattığını, kimin kötü mal sattığını anlardı. Hatta o esnafa gerekli görülürse geçici süreyle veya sürekli olarak o işten el çektirilirdi. Ahilik teşkilatı hileli iş yapan esnafı cezalandırırken aynı zamanda toplumsal dinamikleri tesis ediyordu. Bunun gibi, iflas bayrağını çekmek, iflas topunu atmak gibi birçok deyimin de öyküsü bulunmaktadır.

(...)

Aziz Ayva,
Türk Kültürü ve Halk Edebiyatında Ahilik
(Metin aslına sadık kalınarak alınmıştır.)

- Öğrencilerden aşağıdaki sorulara cevap vermelerini isteyiniz.
  - Ticarette kuralların konulmasında temel amaçlar nelerdir? Açıklayınız.
  - Ticarette ahlaki kuralların olması Türklerin hangi değerlere öncelik verdiğini gösterir?

- Öğrencilerin Türkiye Selçuklu Devleti'nin ticari faaliyetlerde denizciliğe önem verdiğini anlamalarını sağlamak için aşağıdaki metni etkileşimli tahtaya yansıtarak okumalarını sağlayınız.

Okuma Metni-2

(...) Selçuklular bugün bile anlamlı olan bir ileri düşünceyle, "Sinop ve Antalya gibi memleketin giriş ve çıkış limanlarında ticari mübadeleleri kolaylaştırmak ve geliştirmek için bu şehirlere büyük sermayeli tüccarlar yerleştirdiler ve onlara her türlü yardımlarda bulundular. Türkiye'ye gelen yabancı tüccarlara imtiyazlar verdiler, en az bir gümrük tarifesi tatbik ettiler. Yollarda herhangi bir şekilde zarar gören, soyguna uğrayan veya emtiası denizde batan tüccarların malları devlet hazinesinden tanzim edilmekte idi ki bu Selçuk devletinin bir devlet sigortası tatbik ettiğini gösterir. Bu keyfiyet dünya ticareti tarihi içinde çok ehemmiyetlidir. Zira ticaret tarihiyle uğraşanlar sigorta müessesinin zuhurunu ancak XIV. asıra, Ceneviz ve Venediklilere kadar çıkarmaktadırlar. Devletin giriştiği bu tedbirler arasında ticaret kervanlarının, bazı yollarda, askeri müfrezeler idaresinde sevk edilmesi, tenha yerler ve geçitler gibi tehlikeli sahalarda muhafız kuvvetler bulundurması keyfiyeti de dikkate şayandır."

(...)

Selami Sönmez,
Ortaçağ Türk ve İslam Dünyasında Kervansaraylar (Hanlar-Ribatlar)
(Metin aslına sadık kalınarak alınmıştır.)

- Öğrenciler etkileşimli (interaktif) bir harita hazırlamaya başlamadan önce onlara şu açıklamaları yaparak süreci başlatınız.
- Öğrenciler topladıkları veriler ile ticaret yolları, kervansaraylar ve limanların konumlarını belirlemelidir. Ardından bu verileri kullanarak seçtikleri harita oluşturma aracıyla etkileşimli bir harita hazırlamalıdır. Haritada şu unsurlar yer almalıdır.

Ticaret Yolları: Ana ticaret güzergâhları farklı renklerle gösterilmelidir.

Kervansaraylar: Önemli kervansarayların konumları işaretlenmeli ve her birine ait kısa açıklamalar eklenmelidir.

Limanlar: Dönemin önemli liman şehirleri olan Antalya, Sinop, Alanya gibi yerler haritada belirtilmelidir.

- Etkinliğin tamamlanması için uygun olan sürenin öğrenci seviyesi doğrultusunda değişebileceğine dikkat ediniz.
- Öğrencilerin hazırladıkları haritayı tamamladıktan sonra sınıfta sunmasını sağlayınız.

3. Adım: Değerlendirme

- Öğrencilerin çalışmalarını değerlendirmek için **Ek-1**'de verilen Kontrol Listesi'ni kullanınız.
- Değerlendirme sonucunuzu öğrenciler ile paylaşarak öğrencilere bireysel geri bildirimlerde bulununuz.

Yapılabilecek Farklı Uygulamalar

- Ahiliğin ekonomiyle ilişkisini anlatan yaratıcı bir afiş tasarlamaları istenebilir.
- Türkiye Selçuklu Dönemi ticaret yolları, kervansaraylar ve limanları tanıtan bir tanıtım broşürü hazırlamaları istenebilir.
- Türkiye Selçuklu Dönemi bir liman şehri (örneğin Antalya, Alanya, Sinop) hakkında sunum yapmaları istenebilir.

Öğretmenler İçin İpuçları

- Araştırma yöntemleri, güvenilir bilgi kaynakları ve tasarım konusunda öğrencilere rehberlik ediniz.
- Etkinlik sürecinin verimli ve etkili olması için öğrencilere her konuda destek olunuz.

Ek-1

KONTROL LİSTESİ		
Adı Soyadı:	**Sınıfı-Numarası:**	
Aşağıdaki maddeleri okuyarak ilgili alanı işaretleyiniz. "Hayır" bölümündeki işaretleriniz birden fazlaysa öğrencinizin bu konudaki eksikliklerini gidermesine yardımcı olunuz.		
Değerlendirme Ölçütleri	Evet	Hayır
Çalışma amacına uygun olarak hazırlanmıştır.		
Çalışmada amacına uygun dijital içerik kullanılmıştır.		
Anlatımda dil bilgisi kurallarına uyulmuştur.		
Görseller amacına uygun ve yerinde kullanılmıştır.		
Etkileşimli haritada görsel düzene önem verilmiştir.		
Haritada bilimsel hata yapılmamıştır.		
Çalışma süresince verilen görevler tam olarak yerine getirilmiştir.		
Etkileşimli harita zamanında teslim edilmiştir.		
Etkileşimli haritanın sınıfta sunumu yapılmıştır.		
Sunum sırasında zaman etkili bir şekilde kullanılmıştır.		

Öğretmen geri bildirimi

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

6. ETKİNLİK ADI	Geçmişten Geleceğe Kalıcı İzler
Etkinliğin Amacı	Öğrencilerin İkinci Anadolu Beylikleri Dönemi'ne ait bir mimari eseri inceleyerek kanıta dayalı yeni bir ürün oluşturma becerisini geliştirmesini sağlayabilme
Zenginleştirme Uygulaması	Öğrencilerden İkinci Anadolu Beylikleri Dönemi'nde inşa edilen mimari eserlerden birini araştırarak bu eser hakkında kısa belgesel hazırlamaları istenebilir.
Araç Gereç ve Materyaller	• Ders kitabı • Akademik kaynaklar • Fotoğraf, resim, tablo gibi görseller • Genel ağ erişimi olan bilgisayar • Etkileşimli tahta • Okulun web sitesi • Sınıf panosu

1. Adım: Etkinlik Öncesi

- Aşağıda verilen İkinci Anadolu Beylikleri ile ilgili haritayı ve metni etkileşimli tahtadan açınız. Öğrencilerin haritayı incelemelerini ve metni okumalarını sağlayarak konuya dikkatlerini çekiniz.

Harita 1.2: İkinci Anadolu Beylikleri Dönemi haritası

Okuma Metni

Anadolu'da Selçuklu sonrası Beylikler dönemi mimarisi ve sanatı, Anadolu Selçukluları ile Osmanlı dönemleri arasındaki sürede ortaya çıkan, kısa ama son derece çeşitlilik arz eden bir hususiyete sahiptir. (...) Selçuklunun Anadolu'da kısmen yakaladığı ve tesis ettiği klasikleşen mimari geleneği Moğol istilası nedeniyle büyük ve ciddi bir kesintiye uğramıştır. Fakat yine de Selçukludan alınan bu mimari üslup ve süsleme özellikleri kimi Beylikler tarafından belli merkezlerde devam ettirilmiştir. (...) Beylikler döneminde ortaya çıkan yenilikler Anadolu Selçuklularının temelini attığı mimari ve kültürel mirasın Osmanlıya aktarılmasını da sağlamıştır. Beylikler dönemindeki yeni deneme ve uygulamalar klasik Osmanlı mimarisinin esaslarını hazırlayan gelişmeler olarak Anadolu'daki Türk-İslâm mimari geleneğine büyük katkı sunmuştur. (...) neticede belki de bu dönem Anadolu'nun Türk İslâm toprağı olma serüvenindeki en renkli ve en fazla çeşitliliğin hâkim olduğu dönem olarak öne çıkmıştır. (...)

Ayşe Ersay Yüksel,
Beylikler Döneminde Anadolu'da İnşa Edilen Ahî Yapıları Hakkında Bir Değerlendirme
(Metin aslına sadık kalınarak alınmıştır.)

- Haritanın incelenmesi ve metnin okunmasından sonra öğrencilerden aşağıdaki soruları cevaplamalarını isteyiniz.
  - İkinci Anadolu Beylikleri Dönemi'nde beyliklerin sayıca fazla olmasının Anadolu mimarisi üzerindeki etkisi nedir?
  - İkinci Anadolu Beylikleri Dönemi'nde inşa edilen mimari eserlerin Anadolu'nun Türkleşme ve İslamlaşma sürecine katkısı neler olmuştur?
- Öğrencileri araştırma yapacakları konu hakkında bilgilendiriniz.
- Öğrencilere araştırma sonuçlarını kullanarak kısa bir belgesel hazırlayacaklarını ve hazırladıkları belgeseli sınıfta sunacaklarını belirtiniz.
- **Ek-1**'deki İkinci Anadolu Beylikleri (Karamanoğulları, Germiyanoğulları, Aydınoğulları, Menteşeoğulları, Candaroğulları, Saruhanoğulları, Dulkadiroğulları, Ramazanoğulları, Eşrefoğulları vb.) tarafından inşa edilmiş cami, medrese, türbe gibi eserlerin görsellerini etkileşimli tahtada öğrencilere örnek olarak gösteriniz.
- Öğrencilerden bu döneme ait ilgi duydukları bir mimari eseri seçmelerini isteyiniz.
- Öğrencilerden seçtikleri mimari eserin tarihçesini, mimari özelliklerini ve günümüzdeki durumunu araştırmalarını isteyiniz.
- Öğrencilere hazırlayacakları çalışmanın Kontrol Listesi ile değerlendirileceğini belirtiniz. Kontrol Listesi'ni öğrenci sayısı kadar çoğaltınız.

2. Adım: Etkinlik Aşaması

- Araştırma sürecinde öğrencilere aşağıdaki kaynakları kullanabileceklerini belirtiniz.

Yazılı Kaynaklar: Ders ve tarih kitapları, makaleler, sempozyum bildirileri, ansiklopediler

Görsel/İşitsel Kaynaklar: Eserin fotoğrafları, tarihî resimler, mevcutsa video kayıtları

Dijital Arşiv ve Siteler: Resmî müze, kütüphane ya da kültür portalları

- **Ek-2**'de verilen bilgi görselini öğrenci sayısı kadar çoğaltınız. Öğrencilerden kaynaklardan edindikleri bilgileri kullanarak belirledikleri mimari esere göre tabloda yer alan soruları cevaplamalarını isteyiniz.
- Aşağıda verilen belgeseli hazırlarken dikkat edilmesi gereken noktaları öğrencilerinize okuyunuz ve konuyla ilgili not almalarını sağlayınız.

Dikkat Edilecek Noktalar

- Süreyi aşmamaya özen gösterilmeli ve belgeselin 3-5 dakika olmasına dikkat edilmelidir.
- Tarihî veriler özenle kullanılmalı, yanlış veya asılsız bilgilerden kaçınılmalıdır.
- Sunum sonunda veya video sonunda kullanılan kaynaklar listelenmelidir.
- Anlatımda açık ve anlaşılır bir dil kullanılmalıdır.
- Ana fikir belirlenmeli ve belgeselin nasıl bir yapıda hazırlanacağına karar verilmelidir.
- Görüntülerin ve açıklamaların herkes tarafından anlaşılabilir olmasına özen gösterilmelidir.

- Öğrencilerin belgesel için hazırladıkları görsel ve bilgileri sınıf panosunda sergileyerek arkadaşlarıyla paylaşmalarını sağlayınız.
- Öğrencilerin hazırladıkları belgeseli okulun web sitesinden yayınlayarak tüm okul arkadaşlarıyla paylaşmalarını sağlayınız.

3. Adım: Değerlendirme

- Öğrencilerin ürünlerini değerlendirmek için **Ek-3**'te verilen Kontrol Listesi'ni kullanınız.
- Değerlendirme sonucunuzu öğrenciler ile paylaşarak öğrencilere bireysel geri bildirimlerde bulununuz.

Ek-1

Görsel 1.2: Anıtkaya (Eğret) Kervansarayı (Germiyanoğulları), Afyonkarahisar

Görsel 1.3: Birgi Ulu Camii (Aydınoğulları), İzmir

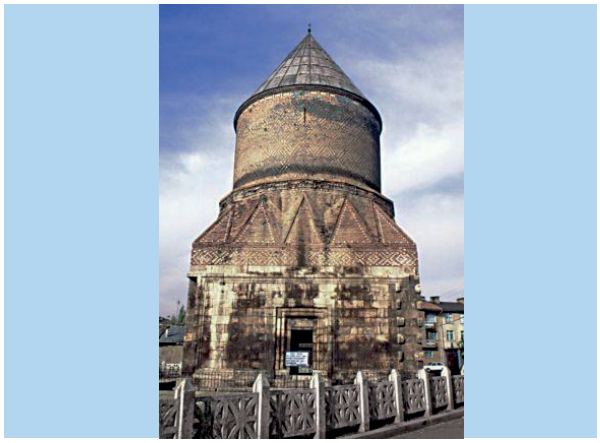

Görsel 1.4: Güdük Minare (Eretna Beyliği), Sivas

Görsel 1.5: Mahmud Bey Camii (Candaroğulları), Kastamonu

Görsel 1.6: Saruhan Bey Türbesi (Saruhanlılar), Manisa

Görsel 1.7: Zincirkıran Mehmet Bey Türbesi (Tekeoğulları), Antalya

Ek-1'in devamı

Görsel 1.8: Elbistan Ulu Camii (Dulkadiroğulları), Kahramanmaraş

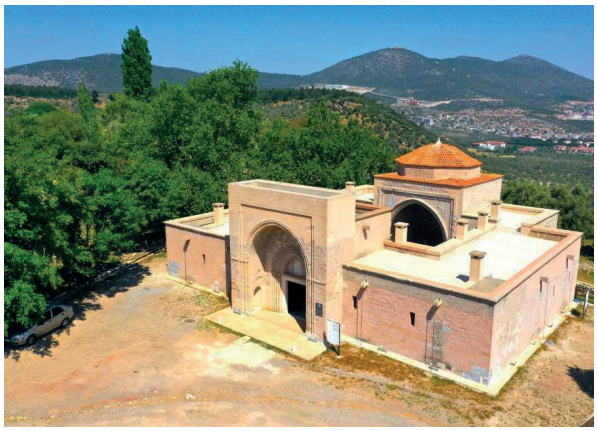

Görsel 1.9: Ahmet Gazi Medresesi (Menteşeoğulları), Muğla

Görsel 1.10: Adana Ulu Camii (Ramazanoğulları), Adana

Görsel 1.11: Hatuniye Medresesi (Karamanoğulları), Karaman

Görsel 1.12: İsa Bey Camii (Aydınoğulları), İzmir

Görsel 1.13: Eşrefoğlu Camii (Eşrefoğulları), Konya

Ek-2

Mimari Eserin İsmi:

Hangi beylik döneminde inşa edilmiştir?	.....
Kim tarafından yaptırılmıştır?	.....
Nerede bulunmaktadır?	.....
Yapılış nedeni nedir?	.....
Süsleme sanatı nasıldır?	.....

Ek-2'nin devamı

Ayırt edici özellikleri nelerdir?	.....
Türk-İslam mimarisine katkısı ne olmuştur?	.....
Günümüzde kullanılmaya devam ediyor mu?	.....
Bu mimari eseri neden seçtiniz?	.....
Siz hangi mimari eseri inşa etmek isterdiniz? Neden?	.....

Ek-3

KONTROL LİSTESİ		
Adı Soyadı:	**Sınıfı-Numarası:**	
Aşağıdaki maddeleri okuyarak ilgili alanı işaretleyiniz. "Hayır" bölümündeki işaretleriniz birden fazlaysa öğrencinizin bu konudaki eksikliklerini gidermesine yardımcı olunuz.		
Değerlendirme Ölçütleri	Evet	Hayır
Eserin tarihçesi doğru ve yeterli bilgi içermektedir.		
Eserin mimari özellikleri detaylı olarak açıklanmıştır.		
Eserin günümüzdeki durumu hakkında bilgi verilmiştir.		
Kaynaklar güvenilir ve bilimseldir.		
Belgesel süresi 3-5 dakika arasındadır.		
İçerik akıcı ve anlaşılır bir şekilde sunulmuştur.		
Tarihî veriler doğru kullanılmış asılsız bilgilere yer verilmemiştir.		
Anlatımda ses tonu, vurgu ve diksiyona dikkat edilmiştir.		
Görsel ve işitsel materyaller belgeselin içeriğini desteklemektedir.		
Görseller ve videolar kaliteli ve anlaşılırdır.		
Metinler okunaklı olup imla ve noktalama kurallarına uygundur.		
Belgeselin sonunda kullanılan kaynaklar listelenmiştir.		

Öğretmen geri bildirimi

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

7. ETKİNLİK ADI Türkistan'dan Anadolu'ya Türk Başkentleri

Etkinliğin Amacı	Öğrencilerin Türk-İslam devletlerine başkentlik yapmış şehirlerin karakteristik unsurlarını tespit edebilme ve grup çalışması yoluyla şehrin bir Türk-İslam şehri olmasını esas alan unsurları bir harita veya şehir planı olarak tasarlayabilmelerini sağlayabilme
Zenginleştirme Uygulaması	Türk-İslam devletlerine başkentlik yapmış Kaşgar, Balasagun, Semerkand, Gazne, Nişabur, Merv, Rey, İznik, Konya şehirlerinden biri ya da birkaçı seçilerek şehrin tarihsel süreçte Türk-İslam şehri hâline gelmesindeki karakteristik unsurlar grup çalışması yoluyla çizim ya da model olarak tasarlanabilir.
Araç Gereç ve Materyaller	• Genel ağ erişimi olan bilgisayar • Güvenilir ağ kaynakları • Ansiklopediler • Konuyla ilgili kitaplar ve görseller • Etkileşimli tahta

1. Adım: Etkinlik Öncesi

- **Ek-1**'deki haritada Türk-İslam devletlerine başkentlik yapmış Kaşgar, Balasagun, Semerkand, Gazne, Nişabur, Merv, Rey, İznik ve Konya şehirleri görülmektedir. Öğrencilere bu şehirlerin Türk-İslam şehri hâline dönüşmesindeki karakteristik unsurların neler olabileceği hakkındaki düşüncelerini sorunuz.
- **Ek-1**'i öğrenci sayısı kadar çoğaltarak öğrencilerden **Ek-1**'de verilen soruları cevaplamalarını isteyiniz.
- Öğrencilere Türk-İslam devletlerine başkentlik yapmış Kaşgar, Balasagun, Semerkand, Gazne, Nişabur, Merv, Rey, İznik, Konya gibi şehirlerin tarihsel süreçteki önemini anlatan kısa bir sunum yapınız.
- Öğrencileri 2-4 kişilik gruplara ayırınız.
- Her gruptan yukarıda verilen şehirlerden birini seçmelerini isteyiniz. Gruplara hazırlayacakları konunun derinleştirilmesini sağlamak için aşağıdaki soruları yöneltiniz.
  - **Siyasi Tarih:** Şehir hangi Türk-İslam devletine başkentlik yapmıştır?
  - **Ekonomik Yapı:** Şehirdeki ticaret yolları, ekonomiye etki eden faaliyetler, çarşılar ve pazarların ekonomik yapıdaki rolü nedir?
  - **Mimari ve Şehircilik:** Cami, medrese, han, hamam, kervansaray gibi yapılar nelerdir? Bu yapılar şehri hangi yönlerden etkilemiştir?
  - **Kültürel ve Bilimsel Gelişmeler:** Şehirde yetişen bilim insanları, sanatçılar ve kültürel faaliyetler hakkında neler söyleyebilirsiniz?
- Öğrencilere hazırladıkları ürünlerin sınıfta sunulacağını ve okul panosunda sergileneceğini belirtiniz.
- Öğrencilere etkinlik sonunda Öz Değerlendirme Formu'nu dolduracakları bilgisini veriniz. Öz Değerlendirme Formu'nu öğrenci sayısı kadar çoğaltınız.

2. Adım: Etkinlik Aşaması

- Gruplara ayırdığınız öğrencilerden seçtikleri şehirlerin Türk-İslam kimliğine nasıl dönüştüğünü gösteren görseller bulmalarını isteyiniz.
- Öğrencilerden şehrin Türk-İslam şehri olmasını esas alan unsurları gösteren bir harita veya şehir planı hazırlamalarını isteyiniz.
- Sunumlar tamamlandıktan sonra öğrencileri farklı şehirleri karşılaştırmaya ve bu şehirler arasındaki ilişkilerle ilgili sentez yapmaya teşvik ediniz.

3. Adım: Değerlendirme

- **Ek-2**'de verilen Öz Değerlendirme Formu'nun her bir öğrenci tarafından doldurulmasını isteyiniz. Doldurulan formları değerlendirip öğrencilere bireysel geri bildirimlerde bulununuz.

Ek-1

▶ Orta Çağ Türk-İslam Devletleri'nin Başkentleri

İznik, Sürahi

Hangi devlet döneminde yapılmıştır?

.....

Bu başkent günümüzde hangi ülke sınırları içinde yer alıyor?

.....

Semazen, Konya

Hangi devlet döneminde görülmüştür?

.....

Bu başkent günümüzde hangi ülke sınırları içinde yer alıyor?

.....

Rey-Tuğrul Bey adına basılan para

Hangi devlet döneminde basılmıştır?

.....

Bu başkent günümüzde hangi ülke sınırları içinde yer alıyor?

.....

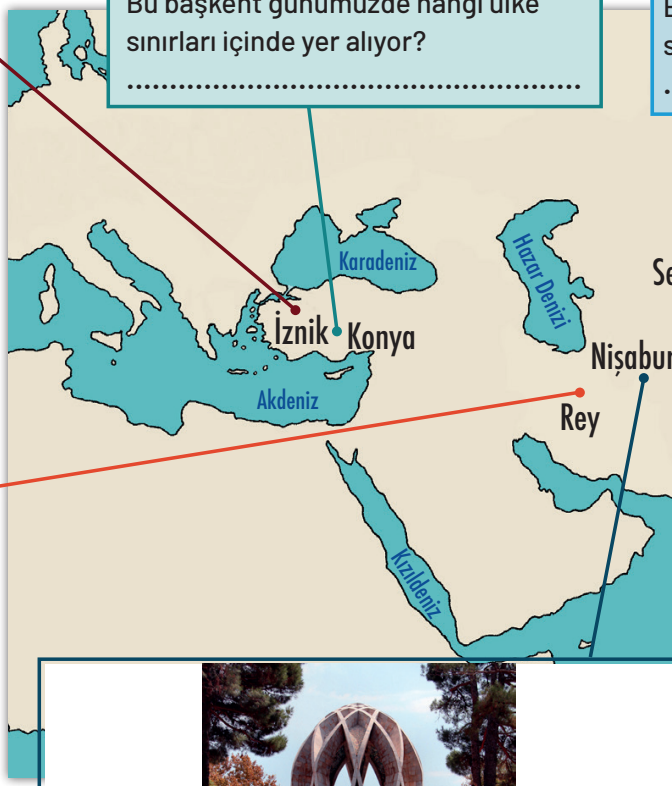

Nişabur-Ömer Hayyam Türbesi

Hangi devlet döneminde yapılmıştır?

.....

Bu başkent günümüzde hangi ülke sınırları içinde yer alıyor?

.....

Semerkant, Registan Meydanı

Hangi devlet döneminde yapılmıştır?

.....

Bu başkent günümüzde hangi ülke sınırları içinde yer alıyor?

.....

Balasagunlu Yusuf Has Hacip (temsilî)

Hangi devlet döneminde yaşamıştır?

.....

Bu başkent günümüzde hangi ülke sınırları içinde yer alıyor?

.....

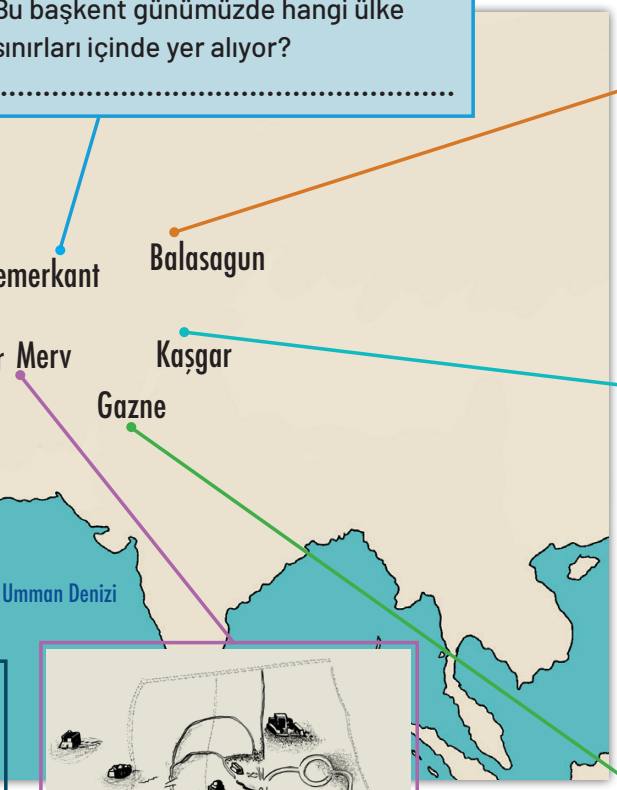

Kaşgar, Âfâk Hoca Camii ve Türbesi

Hangi devlet döneminde yapılmıştır?

.....

Bu başkent günümüzde hangi ülke sınırları içinde yer alıyor?

.....

Merv, şehir planı

Hangi devlet döneminde yapılmıştır?

.....

Bu başkent günümüzde hangi ülke sınırları içinde yer alıyor?

.....

Gazne, Türkistan'da bir devlet bayrağı

Hangi devlet dönemine aittir?

.....

Bu başkent günümüzde hangi ülke sınırları içinde yer alıyor?

.....

Ek-2

Öz Değerlendirme Formu

Adı Soyadı:
Sınıfı-Numarası:

Aşağıdaki soruları yaptığınız çalışmayı dikkate alarak cevaplayınız.

1. Bu çalışmayı yaparken öğrendiğim en önemli üç şey nedir?

.....
.....
.....

2. Bu çalışmada neyi en iyi yaptım?

.....
.....
.....

3. Bu çalışmada hangi konuda zorlandım?

.....
.....
.....

4. Hangi alanda kendimi geliştirmeliyim?

.....
.....
.....

Öğretmen geri bildirimi

8. ETKİNLİK ADI Nizamiye'den Oxford'a Orta Çağ Eğitimi

Etkinliğin Amacı	Öğrencilerin afiş yoluyla Nizamiye Medreseleri, Salerno (Salerno) Tıp Okulu ile Bologna (Bolonya) ve Oxford (Oksford) üniversitelerini kuruluş amacı, teşkilat yapısı ve müfredat yönüyle karşılaştırarak Orta Çağ eğitimine dair çıkarımda bulunmalarını, bu sayede Batı ve Türk-İslam dünyasındaki bilim ve eğitim anlayışına dair benzerlikleri ve farklılıkları fark etmelerini sağlayabilme
Zenginleştirme Uygulaması	Öğrencilerin bireysel çalışma ya da grup çalışması yoluyla araştırma yaparak Nizamiye Medreseleri, Salerno Tıp Okulu ile Bologna ve Oxford üniversitelerini kuruluş amacı, teşkilat yapısı ve uyguladıkları müfredat bakımından karşılaştırmaları sağlanabilir. Öğrencilerden Batı ve Türk-İslam dünyasındaki bilim ve eğitim anlayışıyla ilgili benzerlikleri ve farklılıkları ortaya koyan metin, rapor, sunum vb. hazırlamaları istenebilir.
Araç Gereç ve Materyaller	• Ders kitabı • Tarih kitapları • Sınıf panosu veya okulun web sitesi • Kırtasiye araç gereçleri • Etkileşimli tahta

1. Adım: Etkinlik Öncesi

- Öğrencilere bu etkinlikte Nizamiye Medreseleri, Salerno Tıp Okulu ile Bologna ve Oxford üniversitelerini kuruluş amacı, teşkilat yapısı ve uyguladıkları müfredat bakımından karşılaştırarak Doğu ve Batı'daki bilimsel çalışmaların benzerlikleri ile farklılıklarının belirlenmesinin amaçlandığını ifade ediniz.
- Yapılacak etkinlik öncesi öğrencilere Nizamiye Medreseleri, Salerno Tıp Okulu ile Bologna ve Oxford üniversiteleri hakkında güvenilir kaynaklardan bilgi toplamaları gerektiğini belirtiniz. **Ek-1'**deki örnek çalışma planını öğrenci sayısı kadar çoğaltıp öğrencilere bu çalışma planından yararlanabileceklerini ifade ediniz.
- Öğrencilere toplayacakları bilgilerde okulların kuruluş amacı, teşkilat yapısı ve müfredat içeriğinin olmasına özellikle dikkat etmeleri gerektiğini belirtiniz. **Ek-2**'deki tabloyu öğrenci sayısı kadar çoğaltıp öğrencilerden bu tabloyu doldurmalarını isteyiniz.
- Öğrencilerin yararlanacakları kaynaklara ön yargı, çelişki veya tutarsızlık içeren ifadeleri ortaya çıkaracak şekilde sorular sorarak yaklaşmalarını ve kaynağın güvenilirliğinden emin olmalarını sağlayınız. Bunun için öğrencilere aşağıda verilen sorulardan yararlanabileceklerini belirtiniz.
  - Kaynak konu hakkında nesnel bilgi sunuyor mu?
  - Kaynakta yer alan bilgiler güncel mi?
  - Kaynakta yer alan bilgiler bilimsel yöntemlere uygun şekilde verilmiş mi?
  - Kaynakta verilen bilgiler bilimsel bir dille ifade edilmiş mi?
- Öğrencilerin verilen sorular yardımıyla kaynakların güvenilirliğinden emin olmalarını sağlayınız.
- Öğrencilere elde edilen dijital ve basılı materyalleri afiş formatında kullanmak için dosyalamaları gerektiğini ifade ediniz.
- Verilerin sınıfta afiş olarak hazırlanacağını ve hazırlanan ürünün sınıfta sunulacağını belirtiniz.
- Öğrencilere etkinlik sonunda Çıkış Kartı'nı dolduracakları bilgisini veriniz. Çıkış Kartı'nı öğrenci sayısı kadar çoğaltınız.

2. Adım: Etkinlik Aşaması

- Öğrencilerin verilen eğitim kurumlarına karşı ilgilerini çekmek için "Eğitim Kurumları ve Bilginleri" isimli bölümü etkileşimli tahtadan açınız ve bu bölümü okumalarını sağlayınız.

Eğitim Kurumları ve Bilginleri

NİZAMİYE MEDRESELERİ

Nizamülmülk tarafından başta Bağdat olmak üzere Büyük Selçuklu hâkimiyetindeki çeşitli şehirlerde kurulmuştur.

İmam Gazali
Medresenin en ünlü hocalarındandır ve bu üniversiteden mezun olmuştur.
Kelam, tasavvuf, felsefe ve fıkıh alanında çalışmalarda bulunmuştur.
İhya-u Ulumi'd-din bilinen en ünlü eseridir.

Ebû İshak eş-Şîrâzî
Nîşâbur'da yaptırılan Nizamiye Medresesi'nin önemli müderrislerindendir.
Şafii fıkhının önemli âlimlerindendir.
Et-Tenbîh ve el-Mühezzeb bu konudaki önemli eserlerindendir.

BOLOGNA ÜNİVERSİTESİ

Bologna Üniversitesi İtalya'nın Bologna şehrinde kurulmuştur.

Irnerius (İrneriyus)
Üniversitenin önemli hukukçularındandır.
Avrupa'da Roma hukukunun yeniden tanınmasını sağlayan kişidir.

Guido Guinizelli (Gvido Gvinizelli)
İtalyan şair ve hukukçudur.
İtalyan edebiyatında Dolce Stil Novo (Dolçe Stil Novo) "Tatlı Yeni Tarz" akımının öncüsü olarak kabul edilir.

SALERNO TIP OKULU

Güney İtalya'nın Salerno şehrinde kurulan bu okulda tıpla ilgili önemli çalışmalar yapılmıştır.

Constantinus Africanus (Konstantinus Afrikanus)
Afrikalı Constantinus olarak bilinir.
Okulun önemli hekimlerindendir.
İslam dünyasını gezerek çeşitli diller öğrenmiştir. Edindiği bilgilerle İbni Sina, Razi, Hipokrat gibi kişilerin eserlerini Latinceye çevirmiştir.

Trotula di Ruggiero (Trotula di Rucero)
Avrupa'nın ilk kadın tıp akademisyenlerindendir.
Kadın hastalıkları ve doğum üzerine çalışmıştır.

OXFORD ÜNİVERSİTESİ

İngiltere'de kurulan bu üniversite skolastik felsefenin ve bilimsel düşüncenin gelişmesine katkıda bulunmuştur.

Robert Grosseteste (Rabırt Gırosetesti)
Üniversitenin önemli akademisyenlerindendir.
Aristo'nun ve İslam dünyasının bilimsel düşüncelerini Avrupa'ya tanıtmıştır.

Thomas Bradwardine (Tomas Bredvardin)
Üniversitenin fizik ve matematik alanında çalışan akademisyenlerindendir.
Hareket ve hız üzerine yaptığı çalışmalar Newton'a (Nivtın) ilham olmuştur.

- Türk-İslam bilginleri ile Salerno Tıp Okulu, Bologna ve Oxford üniversitelerinin bilginlerinin bir araya gelerek bilgi konusunda bir tartışma içine gireceklerini varsayınız. Topladığınız bilgileri göz önüne alarak ve bu bilgilere yorumlarınızı da katarak aşağıdaki soruları cevaplandırınız.
  - Türk-İslam bilginleri müfredat yapılarını dayanak gösterdiklerinde eğitimde daha iyi olduklarını nasıl savunurlar?
  - Okulların kuruluş amaçlarını göz önünde bulundurarak burada verilen bilgilerin eğitim kurumlarının müfredat amacına hizmet edip etmediğini değerlendiriniz?
  - Sizce iki farklı düşünce tarzının bilginin üretilmesi ve günümüze aktarılmasında üstlendikleri ortak sorumluluklar var mıdır? Ortak sorumluluklar nelerdir?
- Öğrencilere afişi hayal güçlerini kullanarak hazırlamaları gerektiğini ifade ediniz.
- Afişte bulunması gereken unsurların başlık, görseller ve afişin açıklaması olduğunu söyleyiniz.
- Öğrenciler ihtiyaç duyduğunda, istedikleri konuda onlara rehberlik ediniz.
- Öğrencilerin hazırladıkları afişi sınıfta sunmalarını sağlayınız.
- Öğrencilerin etkinlik süresince sınıf kurallarına uymaları gerektiğini belirtiniz.

3. Adım: Değerlendirme

- Öğrencilerin **Ek-3**'te verilen Çıkış Kartı'nı doldurmalarını sağlayınız.

Yapılabilecek Farklı Uygulamalar

- Öğrencilerden Batı ve Türk-İslam dünyasındaki bilim ve eğitim anlayışıyla ilgili benzerlikleri ve farklılıkları ortaya koyan metin, rapor, sunum vb. hazırlamaları istenebilir.

Ek-1

ÖRNEK ÇALIŞMA PLANI

Görev	Görev Süresi	Görev Sürecinin Değerlendirilmesi	Süreç Sonunda Görevin Değerlendirilmesi
Konunun belirlenmesi			
Kaynak taraması			
Kaynağın eleştirisi			
Ürün çalışmasının başlaması ve tamamlanması			
Ürünün hazırlanması			
Ürünün sunumu			
Soruların cevaplandırılması			
Değerlendirme			

Ek-2

	Kuruluş Amacı	Teşkilat Yapısı	Müfredatı
Nizamiye Medreseleri			
Salerno Tıp Okulu			
Bologna Üniversitesi			
Oxford Üniversitesi			

Ek-3

ÇIKIŞ KARTI

3 Yaz (Bu çalışmayı yaparken öğrendiğiniz üç yeni bilgiyi yazınız.)
➔
➔
➔
2 Soru (Hâlâ cevabını merak ettiğiniz iki soru yazınız.)
➔
➔
1 Yorum (Öğrendiklerinizle ilgili bir görüşünüzü paylaşınız.)
➔

ÜNİTE 2

BEYLİKTEN DEVLETE OSMANLI (1299- 1453)

1. ETKİNLİK ADI Beylikten Devlete

Etkinliğin Amacı	Öğrencilerin Osmanlı Beyliği'nin kısa sürede büyümesini sağlayan coğrafi, siyasi, ekonomik ve kültürel faktörleri araştırmalarını, edindikleri bilgileri yorumlamalarını ve ulaştıkları sonucu gazete makalesi türünde ifade etmelerini sağlayabilme
Zenginleştirme Uygulaması	Öğrencilerin Osmanlı Beyliği'nin kısa sürede büyümesine ilişkin tarihsel bir araştırma yapmaları ve ulaşılan veriler doğrultusunda bir gazete makalesi hazırlamaları sağlanabilir.
Araç Gereç ve Materyaller	• Ders kitabı • Tarih kitapları • Genel ağ erişimi olan bilgisayar • Görsel ve dijital kaynaklar • Okulun web sitesi • Sınıf panosu • Etkileşimli tahta

1. Adım: Etkinlik Öncesi

- Öğrencilere tarihsel araştırma süreci ve bu sürecin önemi ile ilgili kısaca bilgi veriniz.
- Araştıracakları konu hakkında öğrencilere bilgilendirme yapınız.
- Öğrencilere etkinlik sonunda Öz Değerlendirme Formu'nu dolduracakları bilgisini veriniz. Öz Değerlendirme Formu'nu öğrenci sayısı kadar çoğaltınız.
- Öğrencilere hazırlayacakları çalışmanın Kontrol Listesi ile değerlendirileceğini belirtiniz. Kontrol Listesi'ni öğrenci sayısı kadar çoğaltınız.
- Öğrencilere metni ve haritayı etkileşimli tahtadan açınız. Öğrencilerin metni okumalarını ve haritayı incelemelerini sağlayarak konuya dikkatlerini çekiniz.

Okuma Metni

OSMANLI BEYLİĞİ

İlhanlılar'ın baskısı ile XIII. yüzyılda Selçuklular'ın dağılması sonucu batı uç bölgelerinde hayli kalabalık sayıya ulaşan Türkmen cemaatleri müstakil bir beylik şeklinde ortaya çıkmaya başladı. Eski Selçuklu merkezinde Karamanoğulları, Bizans sınırında Germiyanoğulları, Karesi, Aydın, Saruhan, Menteşe, Candaroğulları ve nihayet başlangıçta hiç dikkati çekmeyen Osmanlılar bulunuyordu. Osman Bey'in liderliğindeki bu küçük beylik önceleri Kastamonu uç bölgesinde yer alıyordu. Zamanla Eskişehir, Bursa ve İznik'e kadar uzanan bölgeye hâkim olan Osman Bey civardaki tekfurlarla mücadeleye girdiği gibi onun en önemli hedefini İznik teşkil etti. 1302'de bir Bizans kuvvetini yenmesi onun şöhretini arttırdı ve Osmanlı Beyliği'ni civardaki Türkmen beylikleri arasında ön plana çıkardı. Osmanlılar kısa bir süre sonra uygun coğrafî mevkilerinin de rolüyle gözlerini önlerindeki denizlere, hatta bunların daha ötesine çevirdiler. (...)

Feridun Emecen, *Osmanlılar*
(Metin aslına sadık kalınarak alınmıştır.)

Harita 2.1: 1453 yılına kadar Osmanlı Devleti'nin sınırları

- Öğrencilerden aşağıdaki soruya cevap vermelerini isteyiniz.
  - Osmanlı Beyliği'nin başlangıçta hiç dikkat çekmeyen bir beylik olarak anılmasına rağmen kısa sürede sınırlarının gelişmesini sağlayan etkenler sizce nelerdir?
- Öğrencilerden 1299-1453 yılları arasındaki süreci inceleyerek Osmanlı'nın beylikten güçlü bir devlet hâline gelmesini sağlayan unsurları araştırmalarını isteyiniz.
- Öğrencilerden araştırmalarını aşağıdaki konu başlıklarını dikkate alarak yapmalarını ve bu konu başlıklarıyla ilgili bilgi toplamalarını isteyiniz.

- Osmanlı'nın coğrafi konumu
- Balkanların siyasi ve sosyal yapısı
- Doğu Roma'nın siyasi durumu
- İskân politikası
- Alplar ve gaziler
- Gaza ve cihad
- İstimalet politikası
- Anadolu'daki beyliklerin durumu
- Tımar ve devşirme sistemleri
- Ahilik

- Araştırma sürecinde öğrencilerden detaylı bir kaynak taraması yapmalarını isteyiniz. Öğrencilere kaynak taraması yaparken

  - arşiv belgelerinden,
  - tarih kitaplarından,
  - bilimsel makalelerden,
  - görsellerden,
  - haritalardan,
  - ansiklopedilerden,
  - sözlüklerden,
  - biyografilerden,
  - güvenilir dijital kaynaklardan

  yararlanabileceklerini belirtiniz.

- Öğrencilerin farklı kaynaklardan topladıkları bilgileri karşılaştırarak bilgilerin doğruluğunu analiz etmelerini sağlayınız.
- Öğrencilerden araştırma sürecinde kullanılacak kaynakların güvenilirliğini sağlamak amacıyla **Ek-1**'de verilen Bilgi Güvenilirliği Kontrol Listesi'ni doldurmalarını isteyiniz.

2. Adım: Etkinlik Aşaması

- Öğrencilerden **Ek-2**'deki 5N1K tekniği ile ilgili verilen bilgi görselini öğrenci sayısı kadar çoğaltıp onlardan doldurmalarını isteyiniz.
- Öğrencilerden yaptıkları çalışmalardan ve topladıkları bilgilerden faydalanarak 450-500 kelimeden oluşan gazete makalesi yazmalarını isteyiniz.

Gazete makalesini yazarken dikkat edilecekler

- Etkili ve dikkat çekici bir başlık belirlenmelidir.
- Sade ve akıcı bir dil kullanılmalıdır.
- Nesnel bir bakış açısı ile yazılmalıdır.
- Dikkat çekmek için grafikler ve görsellerden yararlanılmalıdır.
- Yazım ve dil bilgisi kurallarına dikkat edilmelidir.
- Makalenin sonuna kaynakça eklenmelidir.

- Öğrencilerden hazırladıkları gazete makalesini sınıf panosunda paylaşmalarını isteyiniz. Ayrıca çalışmalarını okulun web sitesi ve EBA gibi güvenilir dijital kaynaklarda da paylaşmalarını sağlayınız.

3. Adım: Değerlendirme

- Öğrencilerden **Ek-3**'te verilen Öz Değerlendirme Formu'nu doldurmalarını isteyiniz.
- Öğrencilerin yaptığı çalışmayı **Ek-4**'te verilen Kontrol Listesi aracılığıyla değerlendiriniz. Değerlendirme sonucunuzu öğrenciler ile paylaşarak öğrencilere bireysel geri bildirimlerde bulununuz.

Ek-1

Bilgi Güvenilirliği Kontrol Listesi

Ölçüt	Evet	Hayır
Kaynaklar bilimsel ve akademik yayınlar mı?		
Kaynaklar konu hakkında nesnel bilgi sunuyor mu?		
Kaynaklar güvenilir veriler sunuyor mu?		
Kaynaklardaki bilgiler güncel mi?		
Kaynaklardaki bilgiler bilimsel yöntemlere uygun şekilde verilmiş mi?		
Kaynaklarda verilen bilgiler bilimsel bir dille ifade edilmiş mi?		

3'ten fazla hayır yanıtınız varsa kaynaklarınızı ve elde ettiğiniz bilgileri gözden geçiriniz.

Ek-2

- 5N1K tekniğini kullanarak aşağıdaki bilgi görselinde verilen konu başlıkları ile ilgili sorular yazınız. Araştırmanızda bu sorulara cevaplar bularak tabloyu doldurunuz.

KİM? Osmanlı Beyliği'nin büyümesinde etkili olan kişiler

.....
.....
.....

NE? Osmanlı Beyliği'nin kısa sürede büyümesinde etkili olan olaylar

.....
.....
.....

NASIL? Osmanlı Beyliği'nin yönetim stratejileri

.....
.....
.....

NEDEN? Osmanlı Beyliği'nin kısa sürede büyümesinin nedenleri

.....
.....
.....

NEREDE? Osmanlı Beyliği'nin fethettiği topraklar

.....
.....
.....

NE ZAMAN? Osmanlı Beyliği için dönüm noktaları olan gelişmeler

.....
.....
.....

Ek-3

Öz Değerlendirme Formu

Adı Soyadı:
Sınıfı-Numarası:

Bu form etkinlik sürecinde kendinizi değerlendirmeniz amacıyla oluşturulmuştur. Aşağıdaki soruların cevaplarını verilen boşluklara yazınız.

1. Bu çalışmada neler yaptım?

.....
.....

2. Bu çalışmada neler öğrendim?

.....
.....

3. Bu çalışmada neyi en iyi yaptım?

.....
.....

4. Bu çalışmada hangi konuda zorlandım?

.....
.....

5. Hangi konuda kendimi geliştirmeliyim?

.....
.....

6. Çalışma sonrasında Osmanlı Devleti'yle ilgili farklı olarak öğrenmek istediğim şeyler nelerdir?

.....
.....

Ek-4

KONTROL LİSTESİ		
Adı Soyadı:	**Sınıfı-Numarası:**	
Aşağıdaki maddeleri okuyarak ilgili alanı işaretleyiniz. "Hayır" bölümündeki işaretleriniz birden fazlaysa öğrencinizin bu konudaki eksikliklerini gidermesine yardımcı olunuz.		
Değerlendirme Ölçütleri	Evet	Hayır
Osmanlı Beyliği'nin büyümesini etkileyen askerî faktörler ele alınmıştır.		
Osmanlı Beyliği'nin büyümesini etkileyen siyasi faktörler ele alınmıştır.		
Osmanlı Beyliği'nin büyümesini etkileyen ekonomik faktörler ele alınmıştır.		
Osmanlı Beyliği'nin büyümesini etkileyen kültürel faktörler ele alınmıştır.		
Kaynak taraması yapılmıştır.		
Dönemle ilgili harita ve minyatür taraması yapılmıştır.		
Dönemle ilgili görsel ve grafik kullanılmıştır.		
Güvenilir kaynaklara dayalı bilgiler kullanılmıştır.		
Etkili ve dikkat çekici bir başlık belirlenmiştir.		
Dil bilgisi ve yazım kurallarına dikkat edilmiştir.		
Sade ve akıcı bir dil kullanılmıştır.		

Öğretmen geri bildirimi

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

2. ETKİNLİK ADI Gönüllerin Fatihi Osmanlı

Etkinliğin Amacı	Öğrencilerin Osmanlı Beyliği'nin fetih politikası ile kuruluş aşamasında topraklarının genişlemesi hakkında araştırma yaparak bilgi edinmelerini ve edindikleri bilgiler doğrultusunda harita çizme becerilerinin gelişmesini sağlayabilme
Zenginleştirme Uygulaması	Öğrencilerden Osmanlı Beyliği'nin kuruluş aşamasında topraklarının genişlemesine yönelik bir harita çizmeleri istenebilir.
Araç Gereç ve Materyaller	• Genel ağ erişimi olan bilgisayar • Akademik kaynaklar • Yazı malzemeleri • Etkileşimli tahta • Sınıf panosu

1. Adım: Etkinlik Öncesi

- Öğrencileri etkinliğin amacı hakkında bilgilendiriniz.
- Öğrencilerin aşağıdaki soruyu yanıtlayarak etkinliğe başlamasını sağlayınız.
  - Osmanlı Beyliği'nin kurulduğu bölgenin çevresinde yer alan devlet ve beyliklerin Osmanlı Beyliği'nin genişleme politikası üzerindeki etkileri hakkındaki düşünceleriniz nelerdir?
- Aşağıdaki okuma metnini etkileşimli tahtaya yansıtarak öğrencilerin metni okumalarını sağlayınız.

Okuma Metni

Baht açıklığıyla Edirne'de tahtına oturunca lalası Şahin'i Zağra ve Filibe tarafına akına gönderdi. Evrenoz Gazi de İpsala'yı fethetti. Bunlar bulundukları yerlerde uçbeyi oldular.

(...)

Düğüne gelen Hamidoğlu'nun elçisiyle bir anlaşma olmuştu. Buna göre Hamidoğlu Hüseyin Bey vilayetini Murad Han Gazi'ye satacak idi. Şimdi bu anlaşma gereği Murad Han yürüyüp Kütahya'ya vardı. Hamidoğlu onun kendine geldiğini anlayınca adam gönderdi ve "Ben o anlaşma üzerinde ciddiyetle duruyorum." dedi. Bunun üzerine Akşehir'i, Beyşehri'ni Seydişehri'ni, Yalvaç'ı, Karaağaç'ı ve Isparta'yı senetle satın aldılar. Murad Han adamlarını gönderdi, satın aldığı illeri zapt etti ve içlerine kendi adamlarını yerleştirdi. Civarlarını da kendi beratıyla tımar verdi.

(...)

Âşık Paşazade, *Osmanoğulları'nın Tarihi*
(Metin aslına sadık kalınarak alınmıştır.)

- Öğrenciler metni okuduktan sonra onlardan aşağıdaki soruları yanıtlamalarını isteyiniz.
  - Lala Şahin'in ve Evrenoz Gazi'nin fethettikleri yerlerde uç beyi olarak görevlendirilmelerinin gerekçeleri nelerdir?
  - Murad Han'ın Hamitoğulları'ndan toprak satın almasının ve çevresini tımara vermesinin Osmanlı Beyliği'nin ilerlemesine etkisi nasıl olmuştur?

- Öğrencilerden Osmanlı Beyliği'nin kuruluş aşamasındaki fetih politikası hakkında araştırma yapmalarını isteyiniz.
- Öğrencilerden araştırmalarını yaparken **Ek-1**'deki tabloyu doldurmalarını ve çalışma sonrasında size teslim etmelerini isteyiniz.
- Öğrencilere araştırmalarını yaparken güvenilir kaynakları kullanmaları gerektiğini hatırlatınız.
- Öğrencilere Osmanlı Beyliği'nin kuruluş aşamasında topraklarının genişlemesine yönelik bir harita çizecekleri bilgisini veriniz.
- Öğrencilere etkinlik sonunda Yansıtma Yazısı yazacakları bilgisini veriniz.
- Öğrencilere hazırlayacakları çalışmanın Kontrol Listesi ile değerlendirileceğini belirtiniz. Kontrol Listesi'ni öğrenci sayısı kadar çoğaltınız.

2. Adım: Etkinlik Aşaması

- **Ek-2**'de verilen dilsiz haritayı çoğaltarak öğrencilere dağıtınız.
- Öğrencilerden araştırmaları sonucunda elde ettikleri bilgilerden faydalanarak Osmanlı Beyliği'nin kuruluş aşamasında topraklarının genişlemesini doğru yansıtacak şekilde **Ek-2**'den yararlanarak bir harita çizmelerini isteyiniz.
- Öğrencilere çizdikleri
  - haritaya uygun başlık eklenmesi,
  - haritada lejant (işaret tablosu) olması,
  - haritada ölçek ve yön oku olması,
  - haritada her bir padişahın fethettiği bölgeler için farklı renk kullanılması

  gerektiğini ifade ediniz.
- Öğrencilerden çizdikleri haritayı sınıf panosunda sergilemelerini isteyiniz.

3. Adım: Değerlendirme

- Öğrencilerden araştırma süreçlerini ve çizdikleri haritaları değerlendirmek amacıyla kısa bir Yansıtma Yazısı yazmalarını isteyiniz.
- Öğrencilerin yaptığı çalışmayı **Ek-3**'te verilen Kontrol Listesi aracılığıyla değerlendiriniz. Değerlendirme sonucunuzu öğrenciler ile paylaşarak öğrencilere bireysel geri bildirimlerde bulununuz.

Ek-1

Adı Soyadı: Sınıfı- Numarası:

Padişah Dönemi	Hangi Devlet ya da Beylik	Topraklarına Kattığı Yer	Topraklarına Katma Yöntemi	Varsa Yapılan Savaş	Varsa Yapılan Antlaşma

Kaynakça: .....
.....
.....

Ek-2

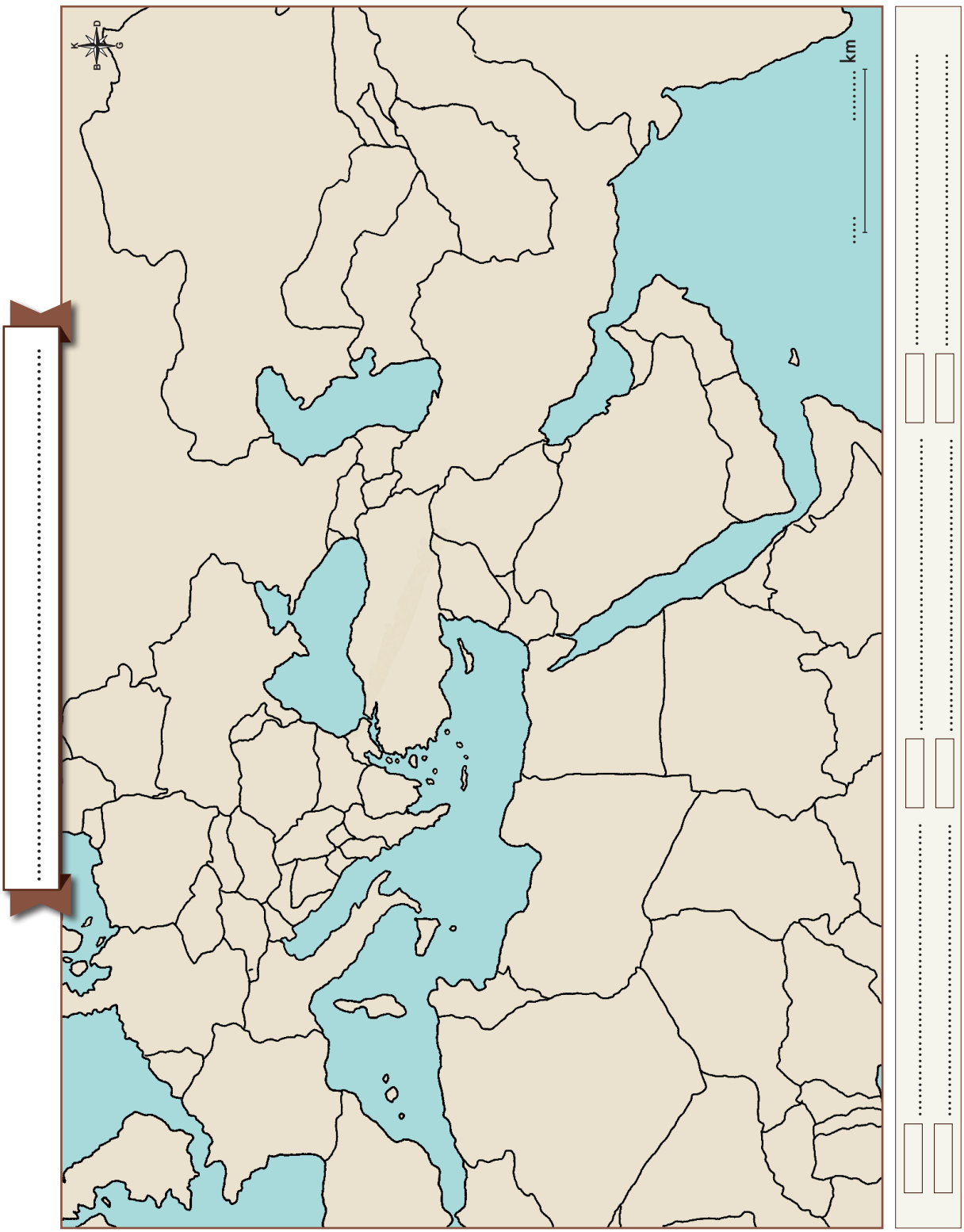

Ek-3

KONTROL LİSTESİ		
Adı Soyadı:	**Sınıfı-Numarası:**	
Aşağıdaki maddeleri okuyarak ilgili alanı işaretleyiniz. "Hayır" bölümündeki işaretleriniz birden fazlaysa öğrencinizin bu konudaki eksikliklerini gidermesine yardımcı olunuz.		
Değerlendirme Ölçütleri	Evet	Hayır
Oluşturulan tabloda doğru bilgilere yer verilmiştir.		
Araştırma sürecinde güvenilir kaynaklar kullanılmıştır.		
Haritaya uygun bir başlık seçilmiştir.		
Haritada lejanta yer verilmiştir.		
Haritada ölçek ve yön oku kullanılmıştır.		
Haritada her bir padişahın fethettiği bölgeler için farklı renkler kullanılmıştır.		
Harita sınıf panosunda paylaşılmıştır.		

Öğretmen geri bildirimi

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

3. ETKİNLİK ADI: Osmanlı'nın Balkan Hâkimiyeti

Etkinliğin Amacı	Öğrencilerin Osmanlı Devleti'nin Balkanlar'da ilerlemesini sağlayan unsurları araştırıp analiz etmelerini sağlayabilme
Zenginleştirme Uygulaması	Öğrencilerin Osmanlı Devleti'nin özellikle Balkanlar'da ilerlemesini sağlayan unsurları açıklayan bir grafik düzenleyici hazırlamaları sağlanabilir.
Araç Gereç ve Materyaller	• Ders kitabı • Tarih kitapları • Genel ağ erişimi olan bilgisayar • Görsel ve dijital kaynaklar • Yazı malzemeleri • Sınıf panosu veya okulun web sitesi • Etkileşimli tahta

1. Adım: Etkinlik Öncesi

- Etkinliğin amacı hakkında öğrencileri bilgilendiriniz.
- Öğrencilere kullanabilecekleri güvenilir kaynaklar konusunda bilgilendirme yapınız.
- Öğrencilere etkinlik sonunda Öz Değerlendirme Formu'nu dolduracakları bilgisini veriniz. Öz Değerlendirme Formu'nu öğrenci sayısı kadar çoğaltınız.
- Etkinlik öncesi öğrencileri derse güdülemek için **Ek-1**'deki etkinliği yapınız.
- Öğrencilerden Osmanlı'nın Balkanlar'da kalıcı olmasını sağlayan siyasi, askerî ve sosyal faktörlerin neler olduğunu **Ek-2**'de verilen tabloya yazmalarını isteyiniz. Öğrencilerden ulaştıkları bilgilerden yola çıkarak kendi değerlendirmelerini yazmalarını isteyiniz.
- Aşağıdaki soruları öğrencilere yönelterek bu sorular doğrultusunda onlardan detaylı bir araştırma yapmalarını isteyiniz.
  - Osmanlı Devleti'nin Balkanlar'daki ilerleyişinde gaza ve cihat anlayışının etkisi hakkında neler söyleyebilirsiniz?
  - Osmanlı Devleti'nin Balkanlar'daki ilerleyişinde askerî başarı mı yoksa hoşgörü politikası mı daha etkili olmuştur? Gerekçenizi açıklayınız.
  - Balkanlar'daki yerel halkın Osmanlı yönetimini benimsemesini sağlayan etmenler nelerdir? Açıklayınız.
- Öğrencilere araştırmalarında elde ettikleri bilgilerden faydalanarak kısa notlar almaları gerektiğini belirtiniz.

2. Adım: Etkinlik Aşaması

- Öğrencilerden araştırmaları sonucu elde ettikleri bilgiler doğrultusunda balık kılçığı, olay zinciri, bağlantı ağacı, örümcek haritası, halka gibi grafik düzenleyicilerden birini seçerek Osmanlı'nın Balkanlar'da ilerlemesini sağlayan unsurları özetlemelerini isteyiniz.
- Öğrencilere elde çizim yaparak ya da dijital araçları kullanarak grafik düzenleyici oluşturabileceklerini belirtiniz.
- Öğrencilere grafik hazırlama süreci ile ilgili aşağıda verilen noktalar hakkında gerekli uyarıları yapınız.

Dikkat edilecek hususlar

- Grafik düzenleyici için ana başlık ve alt başlıklar netleştirilmelidir.
- Uzun metinlerden kaçınılmalı, bilgiler net ve anlaşılır şekilde yazılmalıdır.
- Konunun ana fikri merkeze yerleştirilmeli ve alt başlıklar mantıklı bir sıralamayla düzenlenmelidir.
- Unsurlar arasındaki ilişkileri göstermek için oklar veya bağlantı çizgileri kullanılmalıdır.
- Anlatımı güçlendirmek için uygun ikonlar veya küçük resimler eklenmelidir.
- Yazı tipi boyutu ve stili uygun seçilmelidir.
- Bilgiler düzenli şekilde yerleştirilerek karmaşıklıktan kaçınılmalıdır.
- Grafiğin sıkışık görünmesini önleyecek boş alanlar bırakılmalıdır.

Öğrencilerin kullanabilecekleri grafik düzenleyici örnekleri

- » Kavram haritası
- » Örümcek haritası
- » Şema
- » Kavram ağı
- » Tablo
- » Balık kılçığı
- » Diyagram
- » Zihin haritası
- » Kıyaslama/zıtlık matriksi

♦ Öğrencilerin hazırladıkları grafik düzenleyiciyi sınıf panosunda veya okulun web sitesinde paylaşmalarını sağlayınız.

3. Adım: Değerlendirme

♦ **Ek-3**'te verilen Öz Değerlendirme Formu'nun her bir öğrenci tarafından doldurulmasını isteyiniz. Doldurulan formları değerlendirip öğrencilere bireysel geri bildirimlerde bulununuz.

Ek-1

Etkinliğin adı: Ben Kimim ve Burası Neresi?

Etkinliğin uygulanması için hazırlanan aşağıdaki kartları öğrencilere dağıtınız. Öğrencinin seçtiği karttaki soruyu sesli olarak sınıfa sormasını isteyiniz. Sınıftaki diğer öğrencilerin karttaki kişinin kim olduğunu ya da yerin neresi olduğunu bulmalarını bekleyiniz. Sorulara en fazla doğru cevabı veren öğrenciyi "Balkanların Fatihi" seçiniz.

Kartlar:

Ben Kimim? Kartı 1

- 1448'de II. Kosova Savaşı'nı kazandım.
- Edirne-Segedin Antlaşması'nı imzaladım.
- İki kez tahta geçtim.

Cevap: .....

Burası Neresi? Kartı 1

- 1363'te fethedildim.
- Uzun yıllar Osmanlı'nın başkenti olarak kaldım.
- Balkanlara açılan kapıyım.

Cevap: .....

Ben Kimim? Kartı 2

- Osmanlı'nın ilk düzenli ordusunu kurdum.
- Kosova Savaşı'nda şehit oldum.
- Balkan topraklarında kalıcı olarak yerleşimi sağlayan kişiyim.

Cevap: .....

Burası Neresi? Kartı 2

- Osmanlı'nın ilk büyük kalıcı üssü oldum.
- Çanakkale Boğazı'nın Avrupa yakasındayım.
- Rumeli'ye geçişteki ilk durağım.

Cevap: .....

Ben Kimim? Kartı 3

- 1389'da Kosova Savaşı'nda görev aldım.
- Akıncı birliklerinin başında Rumeli'de savaşlar yaptım.
- Uç beyliğinden gelen bir komutanım.

Cevap: .....

Burası Neresi? Kartı 3

- Burada kazanılan zaferle Balkanlar'daki Macar etkinliği sona erdi.
- Balkanların Osmanlı'ya karşı birleşip Osmanlı ile savaştığı ilk yerim.
- Osmanlı'nın ilk Avrupa zaferlerinden biriyim.

Cevap: .....

Ek-2

Askerî Nedenler

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

Sosyal Nedenler

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

Siyasi Nedenler

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

Değerlendirmem: .....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

Ek-3

Öz Değerlendirme Formu

Adı Soyadı:

Sınıfı-Numarası:

Bu form, kendinizi değerlendirmeniz amacıyla oluşturulmuştur. Çalışmanızı en doğru yansıtan ölçüt cümlesinin karşısındaki derecelerden en uygun olduğunu düşündüğünüz seçeneği "X" ile işaretleyiniz. Tüm ifadeleri işaretlemeyi unutmayınız.

ÖLÇÜTLER		Dereceler		
		Evet	Kısmen	Hayır
1	Yönergeleri takip ettim.			
2	Çalışmamı verilen konu çerçevesinde hazırladım.			
3	Zamanı etkin ve verimli kullandım.			
4	Güvenilir kaynaklardan yararlandım.			
5	Dil bilgisi ve yazım kurallarına dikkat ettim.			
6	Çalışmamı sınıf ortamında paylaştım.			
Bu Öz Değerlendirme Formu'nda işaretlediğiniz kısmen ve hayır seçeneklerine ait becerilerdeki eksikliklerinizi tamamlayınız.				

Aşağıdaki soruları yaptığınız çalışmayı dikkate alarak cevaplayınız.

1. Bu çalışmayı yaparken öğrendiğim en önemli üç şey nedir?

.....
.....

2. Bu çalışmada neyi en iyi yaptım?

.....
.....

3. Bu çalışmada hangi konuda zorlandım?

.....
.....

4. Hangi alanda kendimi geliştirmeliyim?

.....
.....

Öğretmen geri bildirimi

4. ETKİNLİK ADI Tarihe Yön Verenler

Etkinliğin Amacı	Öğrencilerin 1299-1453 yılları arasında yaşamış önemli şahsiyetlerle tarihsel empati yapmalarını sağlayabilme
Zenginleştirme Uygulaması	Tarihsel canlandırma yöntemiyle dönemin önemli şahsiyetlerinin kendilerini tanıtmaları sağlanabilir.
Araç Gereç ve Materyaller	• Ders kitabı • Tarih kitapları • Genel ağ erişimi olan bilgisayar • Kostüm ve dekor malzemeleri • Etkileşimli tahta

1. Adım: Etkinlik Öncesi

- Öğrencilere çalışma yapacakları konular hakkında bilgi veriniz.
- Öğrencilere araştırma yaparken güvenilir kaynaklardan yararlanmaları gerektiğini söyleyiniz.
- Öğrencilere etkinlik sonunda Yansıtma Yazısı yazacakları bilgisini veriniz.

2. Adım: Etkinlik Aşaması

- Öğrencilerin 1299 ile 1453 yılları arasında yaşamış önemli şahsiyetler ile ilgili araştırma yapmalarını isteyiniz.
- Öğrencilerden araştırma sürecinde kullanılacak kaynakların güvenilirliğini sağlamak amacıyla **Ek-1**'de verilen Bilgi Güvenilirliği Kontrol Listesi'ni doldurmalarını isteyiniz.
- Öğrencilerden araştırmaları sonucunda seçtikleri önemli şahsiyetle ilgili **Ek-2**'deki tanıtıcı bilgi kartını öğrenci sayısı kadar çoğaltıp doldurmalarını isteyiniz.
- Öğrencilere seçtikleri önemli şahsiyeti tarihsel canlandırma yöntemiyle tanıtacaklarını belirtiniz.
- Öğrenciler tarihsel canlandırma yaparken seçilen tarihî şahsiyetin tanıtımında aşağıdaki kriterlerin olmasına dikkat ediniz.

Tarihî şahsiyetin hayatına uygun bir metin hazırlama

Tarihî şahsiyetin karakterine uygun seslendirme yapma

Tarihî şahsiyetin yaşadığı döneme uygun müzik seçme

Tarihî şahsiyetin yaşadığı döneme uygun kostüm seçme

Tarihî şahsiyetin yaşadığı döneme uygun dekor düzenleme

3. Adım: Değerlendirme

- Öğrencilerin hazırladıkları etkinliğin sonunda yansıtma yazısı yazarak etkinlik sürecini değerlendirmelerini sağlayınız.

Ek-1

Bilgi Güvenilirliği Kontrol Listesi

Ölçüt	Evet	Hayır
Kaynaklar konu hakkında nesnel bilgi sunuyor mu?		
Kaynaklardaki bilgiler güncel mi?		
Kaynaklar bilimsel ve akademik yayınlar mı?		
Kaynaklar güvenilir veriler sunuyor mu?		
Kaynaklardaki bilgiler bilimsel yöntemlere uygun şekilde verilmiş mi?		
Kaynaklarda verilen bilgiler bilimsel bir dille ifade edilmiş mi?		

3'ten fazla hayır yanıtınız varsa kaynaklarınızı ve elde ettiğiniz bilgileri gözden geçiriniz.

Ek-2

TARİHTE EDİNDİĞİM YER

Adım: .....

Görevim /Ünvanım: .....

Bağlı olduğum beylik ya da devlet: .....

Tarih sahnesine çıktığım yıllar: .....

Aldığım eğitimler: .....

.....

Katıldığım savaşlar: .....

.....

Yazdığım eserler: .....

.....

Bilimsel çalışmalarım: .....

.....

Söylediğim sözler: .....

.....

İlgi alanlarım: .....

.....

Sanatsal çalışmalarım: .....

.....

Yaşadığım dönemin kültürel özellikleri: .....

.....

.....

.....

Toplumu etkilediğim düşüncelerim: .....

.....

.....

.....

.....

.....

5. ETKİNLİK ADI — Maveraünnehir'de Doğan Devlet

Etkinliğin Amacı	Öğrencilerin kanıta dayalı sorgulama ve araştırma becerisini geliştirmek amacıyla Timur Devleti'ne ilişkin başlıca siyasi gelişmeleri gösteren bir e-dergi hazırlamalarını ve genel ağda paylaşmalarını sağlayabilme
Zenginleştirme Uygulaması	Öğrencilerden Timur Devleti'ne ilişkin başlıca siyasi gelişmeleri tanıtan ve değerlendiren bir e-dergi hazırlamaları ve bu dergiyi genel ağda paylaşmaları istenebilir.
Araç Gereç ve Materyaller	• Ders kitabı • Tarih kitapları, makale ve dergiler • Fotoğraf, resim, tablo gibi görseller • Genel ağ erişimi olan bilgisayar • Etkileşimli tahta

1. Adım: Etkinlik Öncesi

- Öğrencilere Timur Devleti ile ilgili metni ve haritayı etkileşimli tahtadan açınız. Öğrencilerin metni okumalarını ve haritayı incelemelerini sağlayarak konuya dikkatlerini çekiniz.

Harita 2.2: Timur Devleti haritası

- Öğrencilere Timur Devleti'nin kurucusu olan Emir Timur (Timurlenk) Dönemi'nde devletin sınırlarının harita 2.2.'de görüldüğü gibi geniş sınırlara ulaştığı bilgisini veriniz. Devletin geniş sınırlara ulaşmasında Timur'un yönetim konusundaki ilkelerinin büyük etkisinin olduğunu belirtiniz.
- Öğrencilerin aşağıdaki metni okuyarak Timur'un yönetim anlayışındaki ilkeleri hakkında bilgi sahibi olmalarını sağlayınız.

Okuma Metni

Görsel 2.1: Emir Timur *(temsili)*

1. Her zaman ve her yerde İslam dinini tuttum ve yüceltim.

2. Tebaamı on ikiye ayırdım.

3. İşlerimde akıllı insanlarla görüşüp tartışma, ihtiyat ve uyanıklık ve faaliyet bana çok yardım etti. Hükümet idaresinde yumuşaklık, insaniyet ve sabır ile hareket ettim. (...)

4. Saltanat müessesini töre ve tüzüğe sıkıca bağladım. (...)

5. Emirler ve sipahilerime unvan verip, onlardan altın ve gümüşü esirgemeden gönüllerine rağbet verdim. Barış günlerinde iyi makamlar verdim ki, savaş zamanlarında canlarını esirgemediler. (...)

6. Adalet ve tarafsızlıkla herkesin hayırhahı oldum ve takdirini kazandım. (...)

7. Din adamları, âlimler ve bilginlere her zaman hürmet ettim, hiçbir isteklerini red etmedim. (...)

8. Her teşebbüsümü sonuçlandırmakta azimli ve sebatkâr idim. (...)

9. Halkın haline vakıftım büyüklere kardeşim, küçüklere çocuklarım gibi muamele ettim. (...)

10. Devletime katılan her kabileden bana iyilik edenlere iyilikle muamele ettim, kötülük yapanları ise kendi haline bıraktım. (...)

11. Benimle ilişkisi olan herkes iyiliğimden nasiplerini aldılar. İkbal ve saadetimin parlaklığı ve yüksekliği hiç kimseyi unutmama neden olmadı.

12. Dost ve düşmanlığına bakmadan her zaman askerlere hürmet ettim. Çünkü bu değerli kişiler değerli canlarından fani dünya için vazgeçerler. (...)

Meltem Delen, *Emir Timur ve Yönetim İlkeleri*
(Metin aslına sadık kalınarak alınmıştır.)

- Aşağıdaki bilgi notunda yer alan bilgileri öğrencilerle paylaşınız.

BİLGİ NOTU

İlk defa 761 (1360) yılında adından söz edilen Timur, Çağataylar ve Moğollar arasındaki çatışmalara katıldı, sık sık saf değiştirdi. (...) Kendisinin (...) "Lenk" diye anılması da bu mücadele döneminde sağ kolu ve sağ bacağından yaralanmasından dolayıdır.

İsmail Aka, İslam Ansiklopedisi "Timur" maddesi
(Metin aslına sadık kalınarak alınmıştır.)

- Öğrencilere Timur Devleti'nin siyasi tarihi hakkında araştırma yaparak bu konuyla ilgili bir e-dergi hazırlayacakları bilgisini veriniz.
- Öğrencilere araştırmalarını yaparken güvenilir kaynakları kullanmaları gerektiğini hatırlatınız.
- Öğrencilere hazırlayacakları çalışmanın Analitik Dereceli Puanlama Anahtarı ile değerlendirileceğini belirtiniz. Analitik Dereceli Puanlama Anahtarı'nı öğrenci sayısı kadar çoğaltınız.

2. Adım: Etkinlik Aşaması

- Öğrencilere Timur Devleti'nin siyasi tarihine yönelik hazırlanmış yazılı ve görsel kaynakları inceleyerek dönemin önemli siyasi olaylarını derinlemesine araştırmaları gerektiğini vurgulayınız.
- Araştırma süreci boyunca doğru ve güvenilir kaynakların kullanımı ile ilgili öğrencilere gerekli yönlendirmeleri yapınız.
- **Ek-1**'de yer alan tarih şeridi sayfasını öğrenci sayısı kadar çoğaltınız. Öğrencilerden bu sayfaya araştırmaları sonunda kaynaklardan edindikleri bilgileri kullanarak Timur Devleti'ne ilişkin başlıca siyasi gelişmeleri gösteren bir tarih şeridi oluşturmalarını isteyiniz. Öğrencilere oluşturdukları tarih şeridini e-dergide kullanacakları bilgisini veriniz.
- Öğrencilerden ulaştıkları bilgilerden yola çıkarak Timur Devleti Dönemi'nde meydana gelen başlıca siyasi gelişmeleri tanıtan ve değerlendiren bir e-dergi hazırlamalarını isteyiniz.
- Aşağıda verilen e-dergi hazırlanırken dikkat edilmesi gereken noktalarla ilgili bilgiyi öğrencilerinizle paylaşınız.

E-dergi hazırlanırken dikkat edilecek noktalar

- Tarihî veriler özenle kullanılmalı, yanlış veya asılsız bilgilerden kaçınılmalıdır.
- E-derginin kapak konusunu yansıtmasına dikkat edilmelidir.
- Kullanılan görsellerin canlı; ifadelerin, soruların ve manşetlerin dikkat çekici olmasına özen gösterilmelidir.
- Ana fikir belirlenerek e-derginin nasıl bir yapıda hazırlanacağına karar verilmelidir.
- Görsellerin ve açıklamaların herkes tarafından kolaylıkla kavranabilir nitelikte olmasına özen gösterilmelidir.
- Yazılı anlatımda imla kurallarına dikkat edilmelidir.
- E-dergi hazırlamaya geçmeden önce tasarım kısmının bittiğinden emin olunmalıdır.
- Sunum sonunda kullanılan kaynaklar listelenmelidir.

- Öğrencilerden hazırladıkları e-dergiyi sınıfta sunmalarını ve güvenilir dijital kaynaklarda da paylaşmalarını isteyiniz.

3. Adım: Değerlendirme

- Hazırlanan e-derginin **Ek-2**'de verilen Analitik Dereceli Puanlama Anahtarı (rubrik) aracılığıyla değerlendirileceği bilgisini öğrencilere veriniz.
- Değerlendirme sonucunuzu öğrenciler ile paylaşarak onlara bireysel geri bildirimlerde bulununuz.

Ek-1

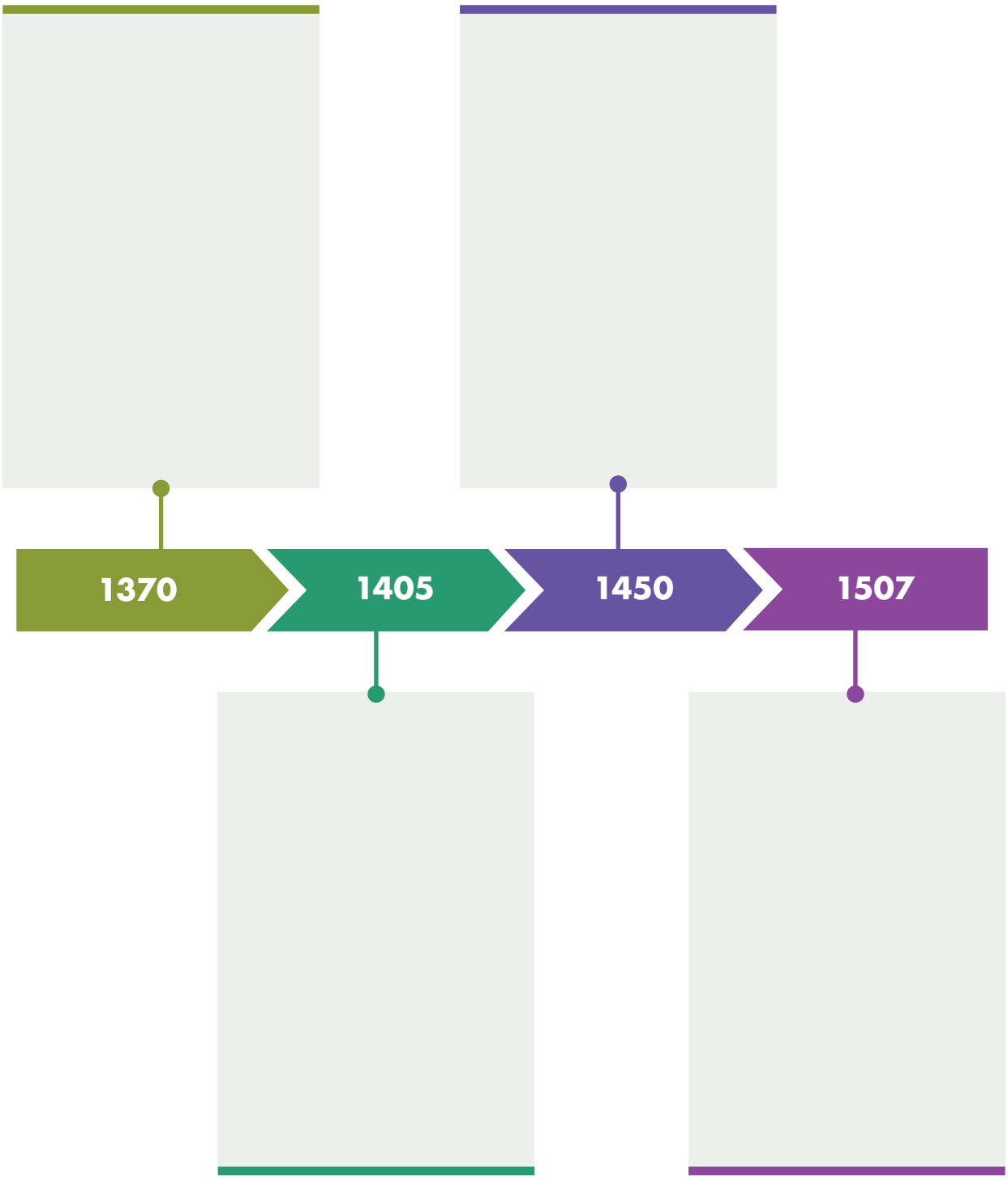

Ek-2

Adı Soyadı:
Sınıfı-Numarası:

ANALİTİK DERECELİ PUANLAMA ANAHTARI

E-dergiyi *"Araştırma Yapma, İçeriğin Bilimselliği, İçerik ve Tasarım Özgünlüğü, Görsel,Yazılı Materyal ve Grafik Kullanımı, Öğretim Materyali Tasarım Ögelerinden Yararlanma, Öğretim Materyali Tasarım İlkelerine Uygunluk" ölçütlerine göre Analitik Dereceli Puanlama Anahtarı ile değerlendiriniz.*

Ölçütler	Başarı Düzeyi			Başarı Puanı
	3 (Üst Düzey)	2 (Orta Düzey)	1 (Başlangıç Düzeyi)	
Araştırma Yapma	Konuyla ilgili kapsamlı bir araştırma yapılmıştır.	Konuyla ilgili yüzeysel bir araştırma yapılmıştır.	Konuyla ilgili kaynaklardan araştırma yapılmamıştır.	
İçeriğin Bilimselliği	Bilimsel hata yoktur.	En fazla iki bilimsel hata bulunmaktadır.	İkiden fazla bilimsel hata bulunmaktadır.	
İçerik ve Tasarımın Özgünlüğü	Anlatımlar ve tasarımlar öğrenciye aittir.	Öğrencinin anlatımlarına ve tasarımına yer yer rastlanmaktadır.	Öğrenciye ait bir anlatım ve tasarım yoktur.	
Görsel,Yazılı Materyal ve Grafik Kullanım	Tasarımda konuyla ilgili görsel ve yazılı materyaller ile grafiklere yer verilmiştir.	Tasarımda görsel ve yazılı materyaller ile grafikler konuyu kabul edilebilir derecede yansıtmaktadır.	Tasarımda görsel ve yazılı materyaller ile grafiklere yer verilmemiştir.	
Öğretim Materyali Tasarım Ögelerinden Yararlanma	Çizgi, alan, şekil, boyut ve renk gibi öğretim materyali tasarım ögeleri doğru bir biçimde kullanılmıştır.	Çizgi, alan, şekil, boyut ve renk gibi öğretim materyali tasarım ögelerinin kullanımında bazı hatalar mevcuttur.	Çizgi, alan, şekil, boyut ve renk gibi öğretim materyali tasarım ögelerinin kullanımında önemli eksiklikler bulunmaktadır.	
Öğretim Materyali Tasarım İlkelerine Uygunluk	Bütünlük, denge, vurgu, hizalama ve yakınlık gibi öğretim materyali tasarım ilkelerine uygun olarak hazırlanmıştır.	Bütünlük, denge, vurgu, hizalama ve yakınlık gibi öğretim materyali tasarım ilkelerine uygunlukla ilgili bazı hatalar yapılmıştır.	Bütünlük, denge, vurgu, hizalama ve yakınlık gibi öğretim materyali tasarım ilkelerine uygunlukla ilgili çok sayıda hata yapılmıştır.	
			TOPLAM PUAN	

Değerlendirme Sistemi
Dereceli Puanlama Anahtarı'ndan alınacak puanı 100 üzerinden hesaplamak için (Toplam Puan / 18) x 100 formülünü uygulayınız.

6. ETKİNLİK ADI Âlimler, Eserler ve Etkileri

Etkinliğin Amacı	Öğrencilerin Osmanlı Dönemi âlimlerinin Türk-İslam medeniyetine katkılarının farkına varmaları ve millî bilince sahip olmalarını sağlayabilme
Zenginleştirme Uygulaması	Öğrencilerden Molla Hüsrev, Molla Gürani, Molla Fenari, Kadızade Rumi ve Hocazade Muslihuddin isimlerinden birini seçmeleri ve seçtikleri kişiyle ilgili araştırma yapmaları istenebilir.
Araç Gereç ve Materyaller	• Güvenilir ağ kaynakları • Ansiklopediler • Konuyla ilgili kitaplar ve görseller • Etkileşimli tahta

1. Adım: Etkinlik Öncesi

- Öğrencilere aşağıdaki karekodlarda verilen âlimlerden birini seçmeleri gerektiğini belirtiniz.

MOLLA HÜSREV

MOLLA GÜRANİ

MOLLA FENARİ

KADIZADE RUMİ

HOCAZADE MUSLİHUDDİN

- Öğrencilere karekodda verilen kaynakları başlangıç noktası olarak kullanmaları ancak bunlarla sınırlı kalmayıp farklı güvenilir kaynaklardan da bilgi edinmeleri gerektiğini belirtiniz.
- Öğrencilerden araştırma sürecinde kullanılacak kaynakların güvenilirliğini sağlamak amacıyla **Ek-1**'de verilen Bilgi Güvenilirliği Kontrol Listesi'ni doldurmalarını isteyiniz.
- Öğrencilere elde ettikleri bilgilerle bir tablo oluşturmaları gerektiğini ifade ediniz ve araştırmalarını sistemli bir şekilde ilerletmeleri için **Ek-2**'de verilen örnek çalışma tablosundan yararlanabileceklerini belirtiniz.
- Öğrencilere araştırma sonuçlarını görsel ve yazılı materyallerle destekleyerek bir afiş tasarımı yapmaları ve bu tasarımı sınıfta sunmaları gerektiğini belirtiniz.
- Sunum sırasında afişin başlık, görseller ve açıklamalar içermesi gerektiğini öğrencilere ifade ediniz.

- Öğrencilere afiş tasarlama süreci ile ilgili aşağıda verilen noktalar hakkında gerekli uyarıları yapınız.

Afiş tasarlanırken dikkat edilecek noktalar

- Afiş net bir mesajı ifade etmelidir. Metindeki veriler tekrarlanmamalıdır.
- Afiş görsel açıdan zengin olmalıdır. Kullanılacak görsellerin çözünürlük kalitesi iyi olmalıdır.
- Afişte kullanılan metinler kısa ve öz olmalıdır.
- Afişte dikkat çekici yazı tipleri kullanılmalı fakat bu yazı tipleri metni okumayı zorlaştırmamalıdır.
- Afişe katkısı olmayan tablolardan kaçınılmalıdır.
- Kısaltmalardan kaçınılmalıdır.
- Kullanılan her türlü sembolün açıklaması verilmelidir.

- Öğrencilere etkinlik sonunda Çıkış Kartı'nı dolduracakları bilgisini veriniz. Çıkış Kartı'nı öğrenci sayısı kadar çoğaltınız.
- Öğrencilere hazırlayacakları çalışmanın Analitik Dereceli Puanlama Anahtarı ile değerlendirileceğini belirtiniz. Analitik Dereceli Puanlama Anahtarı'nı öğrenci sayısı kadar çoğaltınız.

2. Adım: Etkinlik Aşaması

- Öğrencilerin araştırmalarını **Ek-1**'deki tabloda verilen başlıklara göre düzenlemeleri gerektiğini belirtiniz.

3. Adım: Değerlendirme

- Öğrencilerin etkinlik sürecini değerlendirmek amacıyla **Ek-3**'te verilen Çıkış Kartı'nı doldurmalarını sağlayınız. Çıkış Kartı'nda yazılanları değerlendirerek öğrencilere bireysel geri bildirimlerde bulununuz.
- Hazırlanan afişin **Ek-4**'te verilen Analitik Dereceli Puanlama Anahtarı aracılığıyla değerlendirileceği bilgisini öğrencilere veriniz.

Ek-1

Bilgi Güvenilirliği Kontrol Listesi

Ölçüt	Evet	Hayır
Kaynaklar bilimsel ve akademik yayınlar mı?		
Kaynaklar konu hakkında nesnel bilgi sunuyor mu?		
Kaynaklar güvenilir veriler sunuyor mu?		
Kaynaklardaki bilgiler güncel mi?		
Kaynaklardaki bilgiler bilimsel yöntemlere uygun şekilde verilmiş mi?		
Kaynaklarda verilen bilgiler bilimsel bir dille ifade edilmiş mi?		

3'ten fazla hayır yanıtınız varsa kaynaklarınızı ve elde ettiğiniz bilgileri gözden geçiriniz.

Ek-2

Örnek Çalışma Tablosu

Âlimin Adı:

Doğum Yeri ve Tarihi:

Ünvanı ve Bu Ünvanın Veriliş Nedeni:

Yaşadığı Hükümdar Dönemi:

Bitirdiği Okullar:

Görevleri ve Görev Yaptığı Yerler:

En Önemli Eserleri	Konusu	Yazılma Sebebi

Dönemine ve Günümüze Etkileri:

Eserlerinde Kullandığı Özgün Kavramlar:

Yetiştirdiği Kişiler:

Hakkında Söylenmiş Güzel Sözler/Onun Söylediği Özlü Sözler:

Araştırmanızda Kullandığınız Kaynaklar:

Sizin Eklemek İstedikleriniz:

Ek-3

ÇIKIŞ KARTI	
3 Yaz (Bu çalışmayı yaparken öğrendiğiniz üç yeni bilgiyi yazınız.)	
➔	
➔	
➔	
2 Sor (Hâlâ cevabını merak ettiğiniz iki soru yazınız.)	
➔	
➔	
1 Yorum (Öğrendiklerinizle ilgili bir görüşünüzü paylaşınız.)	
➔	

Ek-4

Adı Soyadı:

Sınıfı-Numarası:

ANALİTİK DERECELİ PUANLAMA ANAHTARI

Âlimler, Eserler ve Etkileri etkinliğini *"Bilginin Doğruluğu, Bilginin Düzenlenmesi, Tablo Kullanımı, Görsellik ve Sunum, Metin Açıklığı, Afiş Tasarımı, Sunumun Etkisi" ölçütlerine göre Analitik Dereceli Puanlama Anahtarı ile değerlendiriniz.*

Ölçütler	Başarı Düzeyi			Başarı Puanı
	3 (Oldukça İyi)	2 (Kabul Edilebilir)	1 (Geliştirilmeli)	
Bilginin Doğruluğu	Afişteki bilgiler tamamen doğru ve eksiksizdir.	Afişteki bilgiler genel olarak doğrudur ancak eksiklikler içermektedir.	Afişte yanlış veya eksik bilgiler mevcuttur.	
Bilginin Düzenlenmesi	Bilgiler açık, mantıklı ve sistematik şekilde düzenlenmiştir.	Bilgiler genel olarak düzenlidir ancak bütünlük eksiktir.	Bilgiler düzensizdir. Sistematik şekilde sunulmamıştır.	
Tablo Kullanımı	Tablolar verileri düzenli, anlaşılır ve net şekilde sunmaktadır.	Tablolar yeterince açıklayıcı ve anlaşılır değildir.	Tablolar eksiktir ve verileri yansıtmamaktadır.	
Görsellik ve Sunum	Görseller konuyu destekleyici ve etkili şekilde kullanılmıştır.	Görseller uygundur ancak sunumu destekleme açısından eksikleri vardır.	Görseller eksiktir ve afişle uyumsuzdur.	
Metnin Açıklığı	Metin anlaşılmaktadır. Metin mesajın özünü doğrudan vermektedir.	Metin anlaşılmaktadır ancak gereksiz detaylar barındırmaktadır.	Metin karmaşıktır ve fazla uzundur.	
Afiş Tasarımı	Afiş dengeli, estetik ve dikkat çekicidir.	Afiş genel olarak düzenlidir ancak bazı kısımlarda düzensizlikler mevcuttur.	Afiş düzensizdir, görsel ve metin dengesi sağlanamamıştır.	
Sunumun Etkisi	Sunum akıcı ve açıklayıcıdır. Konuya hâkimiyeti göstermiştir.	Sunum anlaşılırdır ancak eksik noktalar mevcuttur.	Sunum yetersizdir. Açıklamalar eksik veya karışıktır.	
			TOPLAM PUAN	

Değerlendirme Sistemi
Dereceli Puanlama Anahtarı'ndan alınacak puanı 100 üzerinden hesaplamak için (Toplam Puan / 21) x 100 formülünü uygulayınız.

ÜNİTE 3

CİHAN DEVLETİ OSMANLI (1453- 1683)

1. ETKİNLİK ADI Çağ Değiştiren Fetih

Etkinliğin Amacı	Öğrencilerin İstanbul'un Fethi'yle ilgili araştırma yaparak kanıta dayalı sorgulama ve araştırma becerileri ile elde ettikleri ilginç ve önemli bilgileri sınıf arkadaşlarıyla paylaşarak iletişim becerilerini geliştirmelerini sağlayabilme
Zenginleştirme Uygulaması	Öğrencilerin İstanbul'un Fethi'yle ilgili eserleri ve genel ağ kaynaklarını inceleyerek ilginç ve önemli buldukları olayları anlatmaları istenebilir.
Araç Gereç ve Materyaller	• Genel ağ erişimi olan bilgisayar • Okulun web sitesi • Akademik kaynaklar • Görsel ve dijital kaynaklar • Etkileşimli tahta

1. Adım: Etkinlik Öncesi

- Öğrencilere etkinliğin amacı hakkında bilgi veriniz.
- Öğrencilerin konuya dikkatlerini çekmek için aşağıdaki şiiri etkileşimli tahtaya yansıtarak okumalarını sağlayınız.

Okuma Metni

FATİH'İN GEMİLERİ

Bir sabah ferman ile uyandık İstanbul kıyılarında
Bir sabah duyuldu Sultan Mehmet:
-"Gemilerim karadan yüzdürülsün"
Dağlar taşlar inledi:
"Emret"

Kızaklarla yarıldı yer, ufuklarca,
Saçıldı zümrüt köklere, gümüş böceklere merhamet
Acayip pınarlardan, meçhul koruluklardan geçtik,
Zamanımızla durdu iki yanda,
Geçmiş devirler sed sed.

Çektik süslü kadırgaları binlerce kişi,
Morarmış omuzlarımızda sanki bir demet.
Sanki bahçeler genişliyordu kopardıklarımızla,
Sanki bizimle yürüyordu,
Kısmet.
(...)

Fazıl Hüsnü Dağlarca, *İstanbul Şiirleri Antolojisi*
(haz. A. Ferhan Oğuzkan)

- Öğrencilere İstanbul'un Fethi'yle ilgili eserleri ve genel ağ kaynaklarını inceleyerek ilginç ve önemli buldukları olayları içeren bir araştırma yapmalarını söyleyiniz.

- Öğrencilere araştırmalarını yaparken güvenilir kaynakları kullanmaları gerektiğini hatırlatınız.
- Öğrencilere kullanacakları kaynakları belirlerken **Ek-1**'de verilen tablodan faydalanmaları gerektiğini ifade ediniz.
- Öğrencilere araştırma yaparken **Ek-2**'de verilen tabloyu kullanabileceklerini belirtiniz. **Ek-2'**deki tabloyu öğrenci sayısı kadar çoğaltınız.
- Öğrencilere yaptıkları araştırmalar doğrultusunda bir sunum hazırlayıp sınıfta sunacakları bilgisini veriniz.
- Öğrencilere sunum için slayt hazırlamaları gerektiğini ifade ediniz.

Slayt hazırlarken dikkat edilecek noktalar

- Slayt hazırlanırken kısa cümlelerle öz bilgilere yer verilmelidir.
- Slaytta uzun paragraflar kullanılmamalıdır.
- Slayt hazırlanırken görsellerden faydalanılmalıdır.
- Slayt hazırlanırken dil bilgisi kurallarına dikkat edilmelidir.
- Slayta uygun bir başlık belirlenmelidir.
- Slaytta renk paleti tutarlı olmalıdır.

- Öğrencilere yapacakları sunum için bir süre belirlemeleri ve belirledikleri süreye sadık kalmaları gerektiğini ifade ediniz.
- Öğrencilere konuya hâkim olmak ve süreyi ayarlamak için prova yapmaları gerektiğini belirtiniz.
- Öğrencilere etkinlik sonunda Öz Değerlendirme Formu'nu dolduracakları bilgisini veriniz. Öz Değerlendirme Formu'nu öğrenci sayısı kadar çoğaltınız.
- Öğrencilere hazırlayacakları çalışmanın Kontrol Listesi ile değerlendirileceğini belirtiniz.

2. Adım: Etkinlik Aşaması

Öğrencilere sunum esnasında

- belirlenen süreye uymaları,
- dinleyicilerle göz teması kurmaları,
- ses tonlarını ve konuşma hızlarını ayarlamaları,
- açık, akıcı ve sade bir dil kullanmaları,
- dinleyicilere soru sorarak etkileşim ve katılım sağlamaları

gerektiğini belirtiniz.

- Öğrencilerden hazırladıkları slaytı okulun web sitesi veya EBA gibi güvenilir dijital kaynaklarda paylaşmalarını isteyiniz.

3. Adım: Değerlendirme

- Öğrencilerden araştırma ve sunum sürecini değerlendirmek amacıyla **Ek-3**'te verilen Öz Değerlendirme Formu'nu doldurmalarını isteyiniz.
- Öğrencilerin çalışmalarını **Ek-4**'te verilen Kontrol Listesi aracılığıyla değerlendiriniz.

Ek-1

Bilgi Güvenilirliği Kontrol Listesi

Ölçüt	Evet	Hayır
Kaynaklar konu hakkında nesnel bilgi sunuyor mu?		
Kaynaklardaki bilgiler güncel mi?		
Kaynaklar bilimsel ve akademik yayınlar mı?		
Kaynaklar güvenilir veriler sunuyor mu?		
Kaynaklardaki bilgiler bilimsel yöntemlere uygun şekilde verilmiş mi?		
Kaynaklarda verilen bilgiler bilimsel bir dille ifade edilmiş mi?		

3'ten fazla hayır yanıtınız varsa kaynaklarınızı ve elde ettiğiniz bilgileri gözden geçiriniz.

Ek-2

Doğu Roma İmparatorluğu'nda Gerçekleşen İlginç ve Önemli Olaylar		Osmanlı Devleti'nde Gerçekleşen İlginç ve Önemli Olaylar	
Yabancı Kaynaklara Göre	Doğu Roma Kaynaklarına Göre	Yabancı Kaynaklara Göre	Osmanlı Kaynaklarına Göre
Savunmaya Hazırlıkla İlgili	Savunmaya Hazırlıkla İlgili	Kuşatmaya Hazırlıkla İlgili	Kuşatmaya Hazırlıkla İlgili
Savunma Sırasında	Savunma Sırasında	Kuşatma Sırasında	Kuşatma Sırasında
Yenilgi Sonrası	Yenilgi Sonrası	Fetih Sonrası/Şehre Girerken	Fetih Sonrası/Şehre Girerken

Ek-3

Öz Değerlendirme Formu

Adı Soyadı:

Sınıfı-Numarası:

Bu form etkinlik sürecinde kendinizi değerlendirmeniz amacıyla oluşturulmuştur. Aşağıdaki soruların cevaplarını verilen boşluklara yazınız.

1. Bu araştırmada neler yaptım?

.....
.....

2. Bu araştırmada neler öğrendim?

.....
.....

3. Bu araştırmada neyi en iyi yaptım?

.....
.....
.....

4. Araştırma süreci boyunca hangi konuda zorlandım?

.....
.....
.....

5. Hangi konuda kendimi geliştirmeliyim?

.....
.....
.....

6. Araştırmada kullandığım yöntemler ne kadar etkiliydi?

.....
.....
.....

7. Sunum esnasında ne gibi güçlükler yaşadım?

.....
.....
.....

Ek-4

KONTROL LİSTESİ		
Adı Soyadı:	**Sınıfı-Numarası:**	
Aşağıdaki maddeleri okuyarak ilgili alanı işaretleyiniz. "Hayır" bölümündeki işaretleriniz birden fazlaysa öğrencinizin bu konudaki eksikliklerini gidermesine yardımcı olunuz.		
Değerlendirme Ölçütleri	Evet	Hayır
Osmanlı Devleti'nde İstanbul'un Fethi'ne hazırlık yapılırken gerçekleşen ilginç ve önemli olaylara yer verilmiştir.		
Doğu Roma İmparatorluğu'nda savunmaya hazırlık yapılırken yaşanan ilginç ve önemli olaylara yer verilmiştir.		
Osmanlı Devleti'nde kuşatma sırasında yaşanan ilginç ve önemli olaylara yer verilmiştir.		
Doğu Roma İmparatorluğu'nda savunma sırasında gerçekleşen ilginç ve önemli olaylara yer verilmiştir.		
Osmanlı Devleti'nde İstanbul'un Fethi'nden sonra gerçekleşen ilginç ve önemli olaylara yer verilmiştir.		
Slaytta etkili ve dikkat çekici bir başlığa yer verilmiştir.		
Slaytta dil bilgisi ve yazım kurallarına dikkat edilmiştir.		
Slaytta kaynakçaya yer verilmiştir.		
Sunum esnasında açık, akıcı ve sade bir dil kullanılmıştır.		
Sunum esnasında ses tonu ve konuşma hızı ayarlanmıştır.		
Sunum esnasında dinleyicilerle göz teması kurulmuştur.		
Sunum esnasında dinleyicilere soru sorulmuştur.		
Sunum esnasında belirlenen süreye uyulmuştur.		

Öğretmen geri bildirimi

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

2. ETKİNLİK ADI Fatih, Ahitname ve İnsan Hakları

Etkinliğin Amacı	Öğrencilerin Fatih Sultan Mehmed'in insan haklarına verdiği değeri, farklı toplumsal gruplara ve inançlara hoşgörülü tutumunu insan haklarının gelişimi konusundaki tarihsel metinlerle kıyaslayarak görmelerini sağlayabilme
Zenginleştirme Uygulaması	Öğrencilerden Fatih Sultan Mehmed'in Bosna-Hersek'i fethinden sonra 28 Mayıs 1463 tarihinde Milodraz'da yazdırdığı Fatih Ahitnamesi'ni araştırmaları ve bu ahitnameyi insan hakları çerçevesinde değerlendirmeleri istenebilir.
Araç Gereç ve Materyaller	• Genel ağ erişimi olan bilgisayar • Genel ağdaki güvenilir kaynaklar • Akademik kaynaklar • Tarih kitapları, ansiklopedi, dergiler • Etkileşimli tahta • Sınıf panosu

1. Adım: Etkinlik Öncesi

- Konu hakkında genel bir bilgilendirme yapmak için öğrencilere aşağıdaki metinleri inceletiniz ve yandaki karekodda verilen Fatih Ahitnamesi ile ilgili videoyu izletiniz.
- Öğrencilerden Fatih Ahitnamesi ile ilgili ansiklopedilerden, kitaplardan, makalelerden ve güvenilir ağ kaynaklarından araştırma yapmalarını isteyiniz.
- Öğrencilerden Fatih Ahitnamesi'nin insan haklarına verdiği değeri ele alan ve 200-250 kelimeden oluşan bir köşe yazısı yazmalarını isteyiniz.

FATİH AHİTNAMESİ'NİN HABERİ

- Öğrencilere hazırladıkları ürünlerin sınıfta sunulacağını ve okul panosunda sergileneceğini belirtiniz.
- Öğrencilere etkinlik sonunda Öz Değerlendirme Formu'nu dolduracakları bilgisini veriniz. Öz Değerlendirme Formu'nu öğrenci sayısı kadar çoğaltınız.

İNSAN HAKLARININ KISA TARİHİ

Aşağıdaki okuma metinlerini etkileşimli tahtaya yansıtarak öğrencilerin okumalarını sağlayınız. Öğrencilerden Fatih Ahitnamesi'nin değerlendirmesini yaparken bu metinleri dikkate almalarını isteyiniz.

Okuma Metni-1

MAGNA CARTA veya "BÜYÜK ŞART" (1215) /İNGİLTERE

- Özgür hiç kimse, kendi benzerleri tarafından ülke kanunlarına göre yasal bir şekilde muhakeme edilip hüküm giymeden tutuklanmayacak, hapsedilmeyecek, mal ve mülkünden yoksun bırakılmayacak, kanun dışı ilan edilmeyecek, sürgün edilmeyecek veya hangi şekilde olursa olsun zarara uğratılmayacaktır.

(...)

Gülistan Başçı,
1808 Sened-i İttifak ve 1839 Tanzimat Fermanının 1215 Magna Carta ile Anayasacılık ve İnsan Hakları Açısından Karşılaştırılması
(Metin aslına sadık kalınarak alınmıştır.)

Okuma Metni-2

AMERİKAN BAĞIMSIZLIK BİLDİRGESİ (1776) /AMERİKA BİRLEŞİK DEVLETLERİ

(...)

- Tüm insanların eşit yaratıldığını, Yaradanları tarafından kendilerine devredilemez hakların verildiğini ve bu hakların Yaşam, Özgürlük ve Mutluluğa Erişme haklarının bulunduğu gerçeklerinin apaçık ortada olduğunu kabul ediyoruz. Bu hakları güvence altına almak amacıyla insanlar arasında adil güçlerini, yönetilenlerin onayından alan yönetimler kurulur. (...)

Batıya Yön Veren Metinler, *Bir Ulusun Doğuşunu Ne Doğrular?*
(Metin aslına sadık kalınarak alınmıştır.)

Okuma Metni-3

İNSAN VE YURTTAŞ HAKLARI EVRENSEL BİLDİRGESİ (1789) /FRANSA

Madde 1

- İnsanlar, özgür ve eşit haklarla doğar ve yaşarlar. Sosyal farklılıklar ancak kamu yararına dayandırılabilir.

Madde 2

- Bütün siyasal birliğin amacı, insanın doğal ve daimi haklarını korumaktır. Bu haklar, özgürlük, mülkiyet, güvenlik ve baskıya karşı direnme haklarıdır. (...)

Batıya Yön Veren Metinler, *Fransız Vatandaşlarının Talep Ettikleri Özgürlükler Nelerdir?*
(Metin aslına sadık kalınarak alınmıştır.)

Okuma Metni-4

İNSAN HAKLARI EVRENSEL BEYANNAMESİ (1948) /BİRLEŞMİŞ MİLLETLER

Madde 1

- Bütün insanlar özgür, onur ve haklar bakımından eşit doğarlar. Akıl ve vicdana sahiptirler, birbirlerine karşı kardeşlik anlayışıyla davranmalıdırlar.

Madde 2

- Herkes, ırk, renk, cinsiyet, dil, din, siyasal veya başka bir görüş, ulusal veya sosyal köken, mülkiyet, doğuş veya herhangi başka bir ayrım gözetmeksizin bu Bildirge ile ilan olunan bütün haklardan ve bütün özgürlüklerden yararlanabilir. Ayrıca, ister bağımsız olsun, ister vesayet altında veya özerk olmayan ya da başka bir egemenlik kısıtlamasına bağlı ülke yurttaşı olsun, bir kimse hakkında, uyruğunda bulunduğu devlet veya ülkenin siyasal, hukuksal veya uluslararası statüsü bakımından hiçbir ayrım gözetilmeyecektir.

(...)

Madde 13

- Herkesin bir devletin toprakları üzerinde serbestçe dolaşma ve oturma hakkı vardır.
- Herkes, kendi ülkesi de dahil olmak üzere, herhangi bir ülkeden ayrılmak ve ülkesine yeniden dönmek hakkına sahiptir.

(...)

TBMM İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu, *İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi*
(Metin aslına sadık kalınarak alınmıştır.)

2. Adım: Etkinlik Aşaması

- Konunun derinleştirilmesini sağlamak amacıyla öğrencilerden aşağıda verilen soruları cevaplamalarını isteyiniz.
  - İnsan hakları dediğimizde hangi temel haklardan söz ederiz ve bu haklar hayatımızın hangi yönleriyle ilgilidir?
  - Fatih Ahitnamesi'nde yer alan değerlerin günümüzde hangi alanlarda önem taşıdığını düşünüyorsunuz?
  - İnsan haklarıyla ilgili verilen metinler ile Fatih Ahitnamesi arasındaki benzerlikler ve farklılıklar nelerdir?
- Aşağıda verilen tabloyu etkileşimli tahtaya yansıtınız ve öğrencilerden soruların cevaplarını defterlerine yazmalarını isteyiniz.

BENZERLİKLER	FARKLILIKLAR
.....	.....
.....	.....
.....	.....
.....	.....
.....	.....

- Öğrencilerden yazdıkları köşe yazılarını sınıf panosunda paylaşmalarını isteyiniz.

3. Adım: Değerlendirme

- Öğrencilerden yaptıkları araştırmayı ve kaleme aldıkları köşe yazısını değerlendirmek amacıyla **Ek-1**'de verilen Öz Değerlendirme Formu'nu doldurmalarını isteyiniz.

Ek-1

Öz Değerlendirme Formu

Adı Soyadı:
Sınıfı-Numarası:

Bu form etkinlik sürecinde kendinizi değerlendirmeniz amacıyla oluşturulmuştur. Aşağıdaki soruların cevaplarını verilen boşluklara yazınız.

1. Bu çalışmayı yaparken öğrendiğim en önemli üç şey nedir?

.....
.....
.....
.....
.....
.....

2. Bu çalışmada neyi en iyi yaptım?

.....
.....
.....
.....
.....
.....

3. Bu çalışmada hangi konuda zorlandım?

.....
.....
.....
.....
.....
.....

4. Hangi alanda kendimi geliştirmeliyim?

.....
.....
.....
.....
.....
.....

3. ETKİNLİK ADI	Denizlerin Hâkimi: Osmanlı

Etkinliğin Amacı	Öğrencilerin Türk denizcilik tarihindeki önemli gelişmeleri kronolojik sırayla öğrenmelerini, bu gelişmeler arasındaki neden sonuç ilişkisini değerlendirmelerini ve kronolojik düşünme becerilerini geliştirmelerini sağlayabilme
Zenginleştirme Uygulaması	Öğrencilerin Türk denizcilik tarihindeki önemli olayları gösteren açıklamalı tarih şeridi hazırlamaları sağlanabilir.
Araç Gereç ve Materyaller	• Tarih kitapları • Ders kitabı • Genel ağ erişimi olan bilgisayar • Görsel ve dijital kaynaklar • Sınıf panosu veya okulun web sitesi • Etkileşimli tahta

1. Adım: Etkinlik Öncesi

- Öğrencilere Osmanlı Devleti'ndeki denizcilik faaliyetleri hakkında genel bilgi veriniz.
- Denizlerde sağlanan başarıların Osmanlı Devleti'nin güçlenmesindeki önemini açıklayınız.
- Öğrencilerden Osmanlı Devleti'ndeki denizcilik faaliyetleri hakkında detaylı bir araştırma yapmalarını isteyiniz.
- Aşağıda verilen denizcilikle ilgili kavramları etkileşimli tahtaya yansıtınız ve öğrencilerden bu kavramların açıklamalarını defterlerine yazmalarını isteyiniz.

Kaptanıderya	.....
Tersane	.....
Levent	.....
Bahriye	.....
Kitab-ı Bahriye	.....

- Öğrencilerin araştırma sürecinde **Ek-1**'de verilen tabloyu öğrenci sayısı kadar çoğaltarak doldurmalarını isteyiniz.
- Öğrencilere güvenilir kaynaklardan bilgi edinmeleri konusunda rehberlik ediniz.
- Öğrencilere etkinlik sonunda Öz Değerlendirme Formu'nu dolduracakları bilgisini veriniz. Öz Değerlendirme Formu'nu öğrenci sayısı kadar çoğaltınız.

2. Adım: Etkinlik Aşaması

- Öğrencilere tarih şeridi oluştururken aşağıdaki başlıklara yer vermeleri gerektiğini ifade ediniz.

- Olayın tarihi
- Olayın gerçekleştiği yer
- Olayda ön plana çıkan denizciler
- Olayın adı
- Olayın kısa bir açıklaması
- Olayın önemi

- Öğrencilerden hazırladıkları tarih şeridini sınıf panosunda veya okulun web sitesinde paylaşmalarını isteyiniz.

3. Adım: Değerlendirme

- Öğrencilerden **Ek-2**'de verilen Öz Değerlendirme Formu'nu doldurmalarını isteyiniz.

Ek-1

Osmanlı Devleti'nde Denizcilik

Deniz kuvvetleri

.....
.....
.....
.....
.....
.....

Tersaneler

.....
.....
.....
.....
.....
.....

Ünlü denizciler

.....
.....
.....
.....
.....
.....

Önemli deniz savaşları

.....
.....
.....
.....
.....
.....

Ek-2

Öz Değerlendirme Formu

Adı Soyadı:

Sınıfı-Numarası:

Bu form etkinlik sürecinde kendinizi değerlendirmeniz amacıyla oluşturulmuştur. Aşağıdaki soruların cevaplarını verilen boşluklara yazınız.

1. Bu çalışmada neler yaptım?

.....
.....
.....

2. Bu çalışmada neler öğrendim?

.....
.....
.....

3. Bu çalışmada neyi en iyi yaptım?

.....
.....
.....

4. Bu çalışmada hangi konuda zorlandım?

.....
.....
.....

5. Hangi konuda kendimi geliştirmeliyim?

.....
.....
.....

6. Çalışma sonrasında Osmanlı Devleti'nde denizcilikle ilgili ayrıca öğrenmek istediğim şeyler nelerdir?

.....
.....
.....

4. ETKİNLİK ADI Yardımseverliğin Somut Örneği: Vakıflar

Etkinliğin Amacı	Öğrencilerin örnek vakfiyeler üzerinden Osmanlı Devleti'nde vakıfların rolüne dair araştırma yaparak verilen çalışma yaprağını doldurmalarını ve doldurdukları çalışma yaprağı ile kaynağı yorumlama becerisi kazanmalarını sağlayabilme
Zenginleştirme Uygulaması	Öğrencilerden örnek vakfiyeler üzerinden Osmanlı Devleti'nde vakıfların rolüne dair soru ve etkinliklerin olduğu bir çalışma yaprağı doldurmaları istenebilir.
Araç Gereç ve Materyaller	• Ders kitabı • Tarih kitapları, ansiklopedi, makale ve dergiler • Fotoğraf, resim, kroki gibi görseller • Genel ağ erişimi olan bilgisayar • Etkileşimli tahta

1. Adım: Etkinlik Öncesi

- Öğrencilerin yandaki karekodda yer alan "Vakıf Medeniyeti" adlı videoyu izlemelerini sağlayarak konuya dikkatlerini çekiniz.
- Aşağıdaki bilgi notunda yer alan bilgileri öğrencilerle paylaşınız.

VAKIF MEDENİYETİ

BİLGİ NOTU

Vakıflar ile ilgili bazı tanımlar

Vakıf kuracak kişiye **vâkıf**; vakfedilecek mala **mevkuf**; kurulacak vakıftan yararlanacak olanlara **mevkufun aleyh**; vakfın mal varlığı, amaçları, yöntem ve esasları gibi hususları belirleyen ve ancak hâkimin kararıyla hüküm ifade eden vakıf senedine ise **vakfiye** denir.

- Öğrencilere etkileşimli tahta üzerinden aşağıda verilen okuma metnini incelemelerini isteyiniz.

Okuma Metni

Fatih Sultan Mehmed Han'ın 875 H. (1470 M.) tarihli vakfiyesinde:

Yatağa düşmüş, evine doktor getirme imkânı olmayan hastalara, başvurmaları halinde doktor gönderilmesi, Hastanede ölenlerin cenaze masraflarını karşılamak üzere her gün beş akçenin bir fonda biriktirilmesi, İmarete gelen misafirler, görevliler tarafından güler yüzle karşılanıp, misafir olarak kalmak isterlerse, üç günden çok olmamak üzere misafir edilip, yeme-içme ihtiyaçlarının karşılanması, İmaretten, dul kalmış Saliha hanımlar için yemek verilip, namus ve iffetlerinin muhafaza edilmesi.

Yavuz Sultan Selim Han'ın 947 H. (1540 M.) tarihli vakfiyesinde:

Her gün iyi cins undan 100 ekmek pişirilip fakir halka dağıtılması.

Sultan III. Murat Han'ın annesi Nurbanu Valide Sultan'ın 990 H. (1582 M.) tarihli vakfiyesinde:

Hastanede görev yapacak hastabakıcı, temizlikçi, bekçi gibi görevlilerin yanında, hastalara namaz kıldırabilecek bir imam tayin edilmesi ve bu imama yardımcı olacak, namaz vakitlerinde hoş seda ile ezan okuyup insanları Allah'a ibadete çağıracak bir müezzin tayin edilmesi,
Kendini bilmez kişilerin duvarları karalayıp, kirletmesini engellemek ve yapılan karalamaları silmek için bir görevli tayin edilmesi,
Cuma, bayram ve mübarek gecelerde imarette her gün pişirilen yemeğe ilave olarak çeşidi bol yemekler pişirilip yoksullara dağıtılması ve yoksul-zengin ayırmaksızın imarete gelen misafirlere yedirilmesi.

İstanbul'da "Kara Çelebizade Mehmet Efendi Vakfı"nın 1026 H. (1617 M.) tarihli vakfiyesinde:

Ramazan Bayramında yetim Müslüman çocuklara mevsim şartlarına göre elbise ve ayakkabı satın alınıp giydirilmesi.

(...)

Vakıflar Genel Müdürlüğü resmî sitesi
(Metin aslına sadık kalınarak alınmıştır.)

- Öğrencilere etkinlik sonunda Çıkış Kartı'nı dolduracakları bilgisini veriniz. Çıkış Kartı'nı öğrenci sayısı kadar çoğaltınız.

2. Adım: Etkinlik Aşaması

- Öğrencilerden Osmanlı Devleti'nde vakıflar konusuyla ilgili güvenilir kaynaklardan araştırma yapmalarını isteyiniz.
- Öğrencilerin okuma metninde yer alan örnek vakfiyeler ve araştırma sonunda elde ettikleri bilgilerden yola çıkarak **Ek-1**'de verilen çalışma yaprağını doldurmalarını isteyiniz.
- **Ek-1**'de yer alan çalışma yaprağını öğrenci sayısı kadar çoğaltınız.

3. Adım: Değerlendirme

- Öğrencilerden **Ek-2**'de verilen Çıkış Kartı'nı doldurmalarını isteyiniz.

Yapılabilecek Farklı Uygulamalar

- Öğrencilerden vakıflar yoluyla kurulmuş eserlerden birini seçerek onunla ilgili bir tanıtım broşürü hazırlamalarını isteyiniz.

Öğretmenler İçin İpuçları

- Araştırma yöntemleri ve güvenilir bilgi kaynakları konusunda öğrencilere rehberlik ediniz.
- Etkinlik sürecinin verimli ve etkili olması için öğrencilere her konuda destek olunuz.

Ek-1

ÇALIŞMA YAPRAĞI

1. Hadîdi'nin imaretlerden bahsettiği şiirini okuyarak aşağıdaki soruları cevaplayınız.

Yine emr etti bir âli imâret
İmârından kala sonra emâret
Ki bin kişiye her gün iki nevbet
Verilir aş u et ekmek ziyâfet

Yaya, atlı misafir (...)
Konukluk eyleyüp üç gün tamamı
Nefâisten niam-ı vâfir ulfeler
Gece gündüz ziyâfetler ederler.

Habibe Kazancıoğlu,16.Yüzyıla Ait Bazı Vakfiyeler Işığında Osmanlı Dönemi İmâretleri
(Metin aslına sadık kalınarak alınmıştır.)

İmâret: Yoksullara ve öğrencilere yiyecek dağıtmak için kurulmuş hayır kurumu.

emâret: Emir olan kimsenin mevkii ve makamı, beylik.

nevbet: Nöbet, aralık, aşama, sıra, defa, askerî muzika takımının hükümdarın saray veya otağı önünde davul vurarak icra ettiği mûsiki.

nefâis: Nefis, güzel, beğenilen şeyler.

niam-ı vâfir: Çok, bol yiyecekler.

Şiirde imaretlerle ilgili hangi konudan bahsedilmiştir?

.....

İmaretlerin Osmanlı sosyoekonomik hayatı üzerinde ne gibi etkileri vardır?

.....

.....

2. Aşağıda örnek vakfiyelerle ilgili verilen metinleri okuyarak soruları cevaplayınız.

Her kimse ki; vakıfların bekasına özen ve gelirlerinin artırılmasına itina gösterirse, bağışlayıcı olan Allah-u Teâlâ'nın huzurunda ameli güzel ve makbul olup, mükâfatı sayılamayacak kadar çok olsun, dünya üzüntülerinden korunsun ve muhafaza edilsin (...)

İstanbul Müftülüğü Dergisi
(Metin aslına sadık kalınarak alınmıştır.)

Kanuni Sultan Süleyman Vakfiyesi'nde (Hicri 950-Miladi 1543) yer alan vakıf duasına göre vakıfların devamlılığı ve korunması neden önemli olmuştur?

.....

.....

.....

Ek-1'in Devamı

Vakfın Adı: Mehmed Ağa Bin Hüseyin Nasrullah
Kurulduğu Yer: Bursa / İznik
Kuruluş Tarihi: 1003 H. (1594 M.)
Akar ve Hayratın Bulunduğu Yer: İznik
Vakfiyesinden...
Vakfedilen bahçedeki armut ve elma ağaçlarından fakirler yiyecek, birer destemal miktarı götürmelerine müsaade edilecektir. Doğancı yeri bahçesinin mahsulünden ise zengin fakir herkes faydalanacaktır.

Mevlüt Çam, Vildan Erdoğan, Sümeyra Sağlam, Nezire Demir, İlginç Vakıflar
(Metin aslına sadık kalınarak alınmıştır.)

Vakıflarda yer alan vakfiyelerin amacı nedir? Açıklayınız.

Vakıfların Osmanlı toplumunun devamlılığına olan katkıları nelerdir?

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

3. Fatih Külliyesi ile ilgili metni okuyunuz ve külliyenin planını inceleyerek soruları cevaplayınız.

(...) Fâtih Külliyesi'nin malî durumunu gösteren bir kayda göre (...) 894 (1489) ve 895 (1490) yıllarındaki gelir yaklaşık 1,5 milyon akçeydi. (...) Külliyede görev yapanlardan 102 kişi camide, 168 kişi medreselerde, kırk beş kişi imarette, otuz kişi de hastahanede vazifeliydi. Bunlardan başka gelirleri toplayanlar, câbîler (yirmi bir kişi) ve onarımla uğraşan işçiler (on yedi kişi) vardı. Toplam 383 personelin yanı sıra fakir ulemâ ve onların çocukları ile sakat askerlere yılda 202.291 akçe tutarında düzenli ödemeler yapılıyordu. İmarette her gün 3300 ekmek dağıtılır ve en az 1117 kişiye iki çeşit yemek çıkartılırdı. Dinî eğitim amaçlı bir merkez olmanın yanı sıra gelirinin hemen hemen yarısının İstanbul dışından gelmesi suretiyle bu külliye şehrin bu bölgesinin ekonomik ve sosyal refahının kaynağını oluşturuyordu.
(...)

Halil İnalcık, *İslam Ansiklopedisi, İstanbul maddesi*
(Metin aslına sadık kalınarak alınmıştır.)

Ek-1'in Devamı

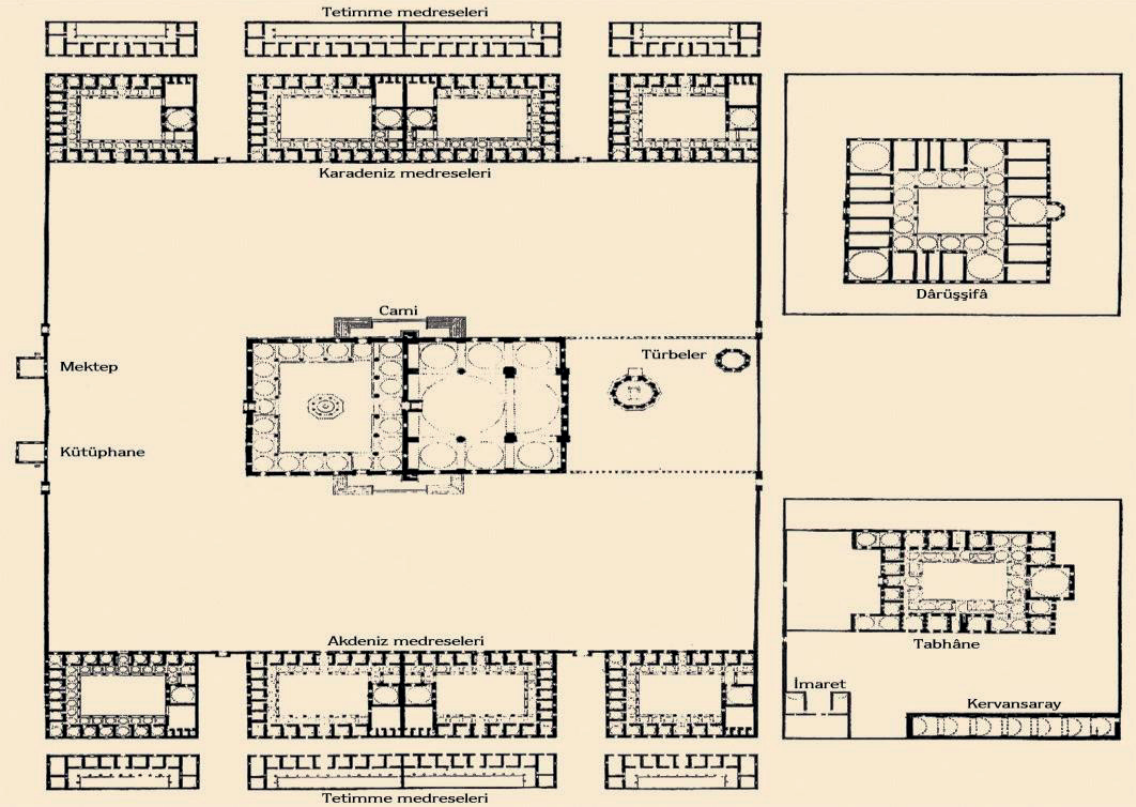

Görsel 3.1: Fâtih Camii ve Külliyesi'nin planı

Fatih Külliyesi'nde yer alan yapıların kuruluş amaçları nelerdir?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Fatih Külliyesi'nde olduğu gibi Osmanlı Devleti'nde birden çok yapının bir arada olmasının devletin imar ve iskân siyasetine katkıları neler olmuştur?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Ek-1'in Devamı

4. Vakıflar yoluyla oluşturulmuş külliyelerdeki kurumların birey ve toplum açısından faydaları nelerdir?

Birey Açısından Faydaları

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

Toplum Açısından Faydaları

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

5. Kendinize ait bir vakıf kurmak isteseydiniz sizin vakfiye kurallarınız neler olurdu? Kurallarınızı aşağıdaki boşluğa yazınız.

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

Ek-2

ÇIKIŞ KARTI

3 Yaz (Öğrendiğiniz üç önemli bilgiyi yazınız.)
➔
➔
➔
2 Sor (Konuyla ilgili hâlâ merak ettiğiniz veya daha fazla bilgi almak istediğiniz konularla ilgili iki soru yazınız.)
➔
➔
1 Paylaş (Öğrendiklerinizin önemi hakkında düşüncenizi paylaşınız.)
➔

5. ETKİNLİK ADI Bilimin Gökyüzü Kapısı

Etkinliğin Amacı	Öğrencilerin Osmanlı Devleti'ndeki rasathane çalışmaları hakkında sunum hazırlayıp sunmalarını sağlayabilme
Zenginleştirme Uygulaması	Öğrencilerden İstanbul Rasathanesiyle ilgili tarihsel bir araştırma yapmaları istenebilir.
Araç Gereç ve Materyaller	• Ders kitabı • Tarih kitapları • Genel ağ erişimi olan bilgisayar • Okulun web sitesi • Etkileşimli tahta • Sınıf panosu

1. Adım: Etkinlik Öncesi

- Öğrencilere tarihsel araştırma süreci ile ilgili kısaca bilgi veriniz.
- Öğrencilere araştırma yaparken güvenilir kaynaklardan yararlanmaları gerektiğini söyleyiniz.
- Öğrencilerden araştırma sürecinde kullanılacak kaynakların güvenilirliğini sağlamak amacıyla **Ek-1**'de verilen Bilgi Güvenilirliği Kontrol Listesi'ni doldurmalarını isteyiniz.
- Öğrencilere hazırlayacakları çalışmanın Kontrol Listesi ile değerlendirileceğini belirtiniz.
- Aşağıda verilen metni ve görseli etkileşimli tahtaya yansıtınız. Öğrencilerin metni okumalarını ve minyatürü incelemelerini sağlayarak konuya dikkatlerini çekiniz.

Okuma Metni

Müslümanların kozmoloji hakkında ilk bilgilerini Kur'an-ı Kerim'den öğrendikleri ve bu teolojik anlayışın dışına çıkmadıkları savunulabilir. Ancak Ramazan Ayı'nın başlama-bitiş vakitlerini tespit etmek, kıble yönünü belirlemek, güneşin doğuş-batış saatlerini cemaate bildirmek, güneş-ay tutulmalarını önceden haber vermek ve Hz. Muhammed'in ibadetleri yerinde-zamanında yapmak konusunda Müslümanlara tavsiyelerde bulunması zamanla astronomi bilimine gereken önemin verilmesine ve bilimsel astronominin Müslümanlar arasında gelişmesine olanak sağlamıştır.

(...)

Seyfettin Kaya, Ortaçağ'da Arap-İslam Dünyasında Astronomi Bilimi
(Metin aslına sadık kalınarak alınmıştır.)

Görsel 3.2: "Şehinşahnâme" adlı eserde bulunan Takıyyüddin er-Râsıd'ı maiyetindeki astronomlarla birlikte çalışırken gösteren minyatür, III. Murad Dönemi

- Öğrencilerden aşağıdaki sorulara cevap vermelerini isteyiniz.
  - Okuduğunuz metinden faydalanarak astronomi biliminin İslam tarihi açısından önemi hakkında neler söyleyebilirsiniz?
  - Minyatürü incelediğinizde rasathanede hangi çalışmaların yapıldığını söyleyebilirsiniz?

2. Adım: Etkinlik Aşaması

- Öğrencilerden İstanbul Rasathanesiyle ilgili tarihsel bir araştırma yapmalarını isteyiniz.

- Öğrencilerden tarihsel araştırma sürecinde detaylı bir kaynak taraması yapmalarını isteyiniz. Öğrencilere kaynak taraması yaparken
  - » arşiv belgelerinden,
  - » tarih kitaplarından,
  - » bilimsel makalelerden,
  - » ilgili görsellerden,
  - » ansiklopedilerden,
  - » sözlüklerden,
  - » biyografilerden,
  - » güvenilir dijital kaynaklardan

  yararlanabileceklerini belirtiniz.
- **Ek-2**'de verilen tabloyu öğrenci sayısı kadar çoğaltınız. Öğrencilerden kaynaklardan araştırma yaptıktan sonra **Ek-2**'deki tabloyu doldurmalarını isteyiniz.
- Öğrencilerin farklı kaynaklardan topladıkları bilgileri karşılaştırarak bilgilerin doğruluğunu analiz etmelerini sağlayınız.
- Öğrencilerin elde ettiği bilgileri sentezleyerek sınıfta sunmak üzere bir sunum hazırlamalarını isteyiniz.
- Öğrencilerden hazırladıkları sunumu sınıf panosunda paylaşmalarını isteyiniz. Ayrıca çalışmalarını okulun web sitesi ve EBA gibi güvenilir dijital kaynaklarda da paylaşmalarını sağlayınız.

3. Adım: Değerlendirme

- Öğrencilerin yaptığı çalışmayı **Ek-3**'te verilen Kontrol Listesi aracılığıyla değerlendiriniz. Değerlendirme sonucunuzu öğrenciler ile paylaşarak öğrencilere bireysel geri bildirimlerde bulununuz.

Ek-1

Bilgi Güvenilirliği Kontrol Listesi

Ölçüt	Evet	Hayır
Kaynaklar konu hakkında nesnel bilgi sunuyor mu?		
Kaynaklardaki bilgiler güncel mi?		
Kaynaklar bilimsel ve akademik yayınlar mı?		
Kaynaklar güvenilir veriler sunuyor mu?		
Kaynaklardaki bilgiler bilimsel yöntemlere uygun şekilde verilmiş mi?		
Kaynaklarda verilen bilgiler bilimsel bir dille ifade edilmiş mi?		

Ek-2

Osmanlı Devleti'ndeki Astronomi Çalışmaları ve Osmanlı Devleti'nde Kurulan Rasathaneler	....
İstanbul Rasathanesinin Kuruluş Süreci	....
İstanbul Rasathanesinde Takiyüddin'in Yaptığı Gözlemler	....
İstanbul Rasathanesinde Takiyüddin'in İcat Ettiği Aletler	....
İstanbul Rasathanesinin Çalışanları	....
İstanbul Rasathanesinin Yıkılış Süreci	....

Ek-3

KONTROL LİSTESİ		
Adı-Soyadı:	**Sınıfı-Numarası:**	
Aşağıdaki maddeleri okuyarak ilgili alanı işaretleyiniz. "Hayır" bölümündeki işaretleriniz birden fazlaysa öğrencinizin bu konudaki eksikliklerini gidermesine yardımcı olunuz.		
Değerlendirme Ölçütleri	Evet	Hayır
Farklı türden kaynaklar (kitap, makale, dijital vb.) kullanılmıştır.		
Güvenilir kaynaklara dayalı bilgiler kullanılmıştır.		
Bilgilerin doğruluğu ve tutarlılığı çeşitli kaynaklarla karşılaştırılmıştır.		
Dönemle ilgili görsel taraması yapılmıştır.		
Öğrenciler bilgi sentezi yaparak kendi ifadeleriyle özgün bir rapor oluşturmuştur.		
Tarihsel olaylar kronolojik bir sıraya göre sunulmuştur.		
Dil bilgisi ve yazım kurallarına dikkat edilmiştir.		
Açık, akıcı ve sade bir dil kullanılmıştır.		
Hazırlanan sunum sınıf panosunda sergilenmiştir.		

Öğretmen geri bildirimi

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

6. ETKİNLİK ADI Padişah Adayları Nasıl Eğitilmeli?

Etkinliğin Amacı	Öğrencilerin münazara yöntemiyle sancağa çıkma usulü ile kafes sisteminin Osmanlı Devleti'ne olan fayda ve zararlarını yorumlayabilmeleri, bu sayede tarihsel analiz, eleştirel düşünme ve tarihsel empati becerilerini geliştirebilmelerini sağlayabilme
Zenginleştirme Uygulaması	Öğrencilerden tarihçilerin Osmanlı Devleti'nde şehzadelerin yetiştirilme usullerine ilişkin uygulamalar hakkında araştırma yapmaları istenebilir. Öğrencilerin ulaştıkları bilgilerden yola çıkarak konuya ilişkin münazara yapmaları sağlanabilir.
Araç Gereç ve Materyaller	• Ders kitabı • Tarih kitapları • Akademik kaynaklar • Etkileşimli tahta

1. Adım: Etkinlik Öncesi

- Öğrencilerin derse dikkatini çekmek için aşağıdaki etkinliği gerçekleştiriniz.

Senaryo: Padişah ve Dîvân-ı Hümâyun üyeleri sancağa çıkma usulünün sona erdirilip erdirilmemesiyle ilgili bir görüşme yapmaktadır. Görüşmede padişah, divan üyelerine şu iki soruyu sorar.

1. Şehzadelerin tecrübesizliği devleti zayıflatır mı?

2. Sizce şehzadeler sancağa çıkma usulünün son bulmasını nasıl karşılar?

Sınıfta gönüllü olarak belirlenen öğrencilerden aşağıdaki karakterlere bürünerek sorulara kısaca cevap vermesini isteyiniz.

Karakterler: Sadrazam, kubbealtı vezirleri, Rumeli beylerbeyi, kazasker, defterdar, nişancı yeniçeri ağası ve kaptanıderya.

Belirlenen karakterlerin cevaplarını tahtaya yazınız. Daha sonra bir oylama gerçekleştiriniz. Oylama için şu soruyu sorunuz.

Sancağa çıkma usulü devam etmeli mi etmemeli mi?

Oylama sonucu

Evet: ..... **Hayır:** .....

- Öğrencilere Osmanlı Devleti'nde şehzadelerin yetiştirilme usullerine ilişkin tarihçilerin görüşleri hakkında araştırma yapmaları gerektiğini ifade ediniz. Öğrencilere ulaştıkları bilgilerden yola çıkarak konuya ilişkin münazara yapacaklarını belirtiniz.
- **Ek-1**'deki tabloyu öğrenci sayısı kadar çoğaltınız. Öğrencilerden araştırmalarında görüşlerinden faydalandıkları tarihçileri ve onların görüşlerini not almak için **Ek-1**'de verilen formu doldurmalarını isteyiniz.
- Öğrencilere konuyla ilgili güvenilir kaynaklardan bilgi toplamaları gerektiğini belirtiniz.
- **Ek-2**'de verilen tabloyu öğrenci sayısı kadar çoğaltınız. Öğrencilerden kaynakları araştırdıktan sonra **Ek-2**'de verilen tabloyu doldurmalarını isteyiniz.

- Aşağıdaki bilgi notunda yer alan bilgileri öğrencilerle paylaşınız.

BİLGİ NOTU

Münazara belli bir konu üzerinde iki karşıt görüşün savunulduğu kurallı bir tartışma yöntemidir. Bu yöntemde gruplardan biri bir tezi savunurken diğer grup karşı tezi savunur. Tezler mantıklı, tutarlı ve ikna edici olmalıdır. Savunulacak görüş için araştırma yapmak kaynak taraması yapılmasını ve farklı kaynakların tanınmasını sağlayacaktır. Elde edilen bilgilerin savunulması için bilgilerin organize edilmesi gerekmektedir. Organize edilen bilgilerin karşı tarafa aktarılması konuşma becerilerini geliştirecektir.

- Öğrencilere etkinlik sonunda Yansıtma Yazısı yazacakları bilgisini veriniz.
- Öğrencilere etkinlik sürecinin sonunda Dereceleme Ölçeği ile münazaranın değerlendirileceğini belirtiniz.
- Sınıfı tez, antitez ve jüri olmak üzere üç role ayırınız. Tez ve antitez gruplarını 4-6 kişilik alt gruplar şeklinde oluşturunuz.
- Jüri görevini öğretmen olarak siz üstleniniz ve münazara sürecini yönetiniz.
- Açılış konuşmacısının grubun tezini tanıtıp açıklayacağını belirtiniz.
- Destekleyici konuşmacıların grubun tezini savunup karşı grubun tezini çürütmeye çalışacağını ifade ediniz.
- Kapanış konuşmacısının grubun tezini özetleyeceğini ve jüriyi etkilemek için tezin güçlü yönlerine vurgu yapacağını belirtiniz.

2. Adım: Etkinlik Aşaması

- Etkinliğe başlamadan önce öğrencilere sınıf ve etkinlik kurallarına uymaları gerektiğini hatırlatınız.

SINIF KURALLARI

1. Dinleyiciler münazara süresince yerlerinde oturmalıdır.
2. Konuşmacıların düşüncelerinin zayıf ya da güçlü yönleri not edilmelidir.
3. Alınan notlar münazara sonunda konuşmacılara soru olarak yöneltilebilir.
4. Dinleyiciler, tartışmacı grupların fikirlerini etkileyecek söz ve eylemlerden kaçınmalıdır.

- Öğrencilere söz sırası gelmeden konuşmamaları, karşı görüşü eleştirirken nezaket kurallarına dikkat etmeleri ve eleştirinin kişiye değil savunduğu düşünceye yönelik olması gerektiğini belirtiniz.
- Etkinlik sürecinin aşağıdaki adımlardan oluştuğunu öğrencilere belirtiniz.

1. **Açılış konuşması:** Oturum başkanı münazara konusunu ve kuralları açıklar. Katılımcı grupları dinleyicilere tanıtır. Katılımcı gruplar tez ve antitezlerini sırasıyla açıklar.
2. **Temel kanıtlar:** Gruplar sırayla savundukları düşünceyi inandırıcı kılmak için topladıkları bilgi ve belgeleri sunar.
3. **Soru ve cevap:** Bu bölümde her gruba üç soru sorma hakkı verilir. Sorular kısa ve net cevap verilecek şekilde organize edilmelidir. Verilecek cevaplar ortalama bir ile iki dakika arasında olmalıdır.
4. **Kapanış:** Gruplar savunmalarını özetler ve son savunmalarını yapar. Kapanışta yeni bir kanıt sunmak yasaktır.

- Bu dört aşamanın her biri için belirli bir süre belirleyiniz. Sürenin başlangıcını ve bitişini duyurmak için bir öğrenci görevlendiriniz. Süreleri öğrencilere bildiriniz. Katılımcı öğrencilerin bu sürelere uygun davranmaları gerektiğini ifade ediniz.

3. Adım: Değerlendirme

- Öğrencilerden araştırma süreçlerini ve gerçekleştirdikleri münazarayı değerlendirmek amacıyla kısa bir Yansıtma Yazısı yazmalarını isteyiniz.
- **Ek-3**'te verilen Dereceleme Ölçeği'ni kullanarak grupları değerlendiriniz. Sonuçları gruplar ile paylaşarak geri bildirimlerde bulununuz.

Öğretmenler İçin İpuçları

- Araştırma yöntemleri ve güvenilir bilgi kaynakları konusunda öğrenciye rehberlik sağlayınız.
- Münazara tekniğiyle ilgili gerekli yerlerde öğrencilere rehberlik ediniz.

Ek-1

Tarihçi ve Görüşü

Tarihçi	Görüşü
.....	.....
.....	.....
.....	.....
.....	.....
.....	.....
.....	.....
.....	.....
.....	.....
.....	.....
.....	.....
.....	.....
.....	.....

Ek-2

	Sancağa Çıkma	Kafes Usulü
İlk kez hangi padişah döneminde başlamıştır?		
Osmanlı Devleti'nin merkezî otoritesine etkisi ne olmuştur?		
Osmanlı Devleti'nin bürokrasisini nasıl etkilemiştir?		
Padişahların askerî yetenekleri üzerindeki etkisi nedir?		
Osmanlı Devleti'nin Batı'ya bakış açısını nasıl etkilemiştir?		
Osmanlı Devleti'nin hem içte hem de dıştaki siyasi otoritesi üzerinde ne gibi etkisi olmuştur?		

Ek-3

MÜNAZARA DERECELEME ÖLÇEĞİ					
Tarih: **Değerlendirilen Grup:**					
ÖLÇÜTLER	Dereceler				
	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
Argümanların mantıklı ve tutarlı olması.					
Kanıtların ve örneklerin kullanımı.					
Karşı argümanlara verilen cevapların etkililiği.					
Ses tonu, vurgu ve beden dili kullanımı.					
Konuşmanın akıcılığı ve anlaşılırlığı.					
Duygunun ve heyecanın etkili kullanımı.					
Verilen süreye uyulması.					
Etik kurallara uygun davranılması.					
Karşı tarafın ve dinleyicilerin ikna edilmesi.					
Anlatımın etkileyici ve ilgi çekici olması.					
Ölçek Puanı					
Toplam puanı hesaplamak için **[Ölçek Puanı x 2]** formülünü uygulayınız.					

7. ETKİNLİK ADI — Osmanlı Mutfağı: Lezzetli Bir Tarih Yolculuğu

Etkinliğin Amacı	Öğrencilerin Osmanlı mutfak kültürünü araştırarak dönemin beslenme alışkanlıklarını öğrenmelerini, tarihî kaynaklardan bilgi toplama ve kanıta dayalı ürün oluşturma becerilerini geliştirmelerini sağlayabilme
Zenginleştirme Uygulaması	Öğrencilerden Osmanlı mutfak kültürü hakkında yazılan eserleri inceleyerek dönemin beslenme alışkanlığına ilişkin tanıtım broşürü hazırlamaları istenebilir.
Araç Gereç ve Materyaller	• Tarih kitapları • Akademik kaynaklar • Genel ağ erişimi olan bilgisayar • Görsel ve dijital kaynaklar • Broşür şablonları (dijital veya basılı) • Etkileşimli tahta • Sınıf panosu

1. Adım: Etkinlik Öncesi

- **Ek-1**'de verilen metni etkileşimli tahtaya yansıtarak öğrencilerin okumalarını sağlayınız.
- Öğrencilere dönemin mutfak kültürü ve beslenme alışkanlıkları hakkında kısaca bilgi veriniz.
- Aşağıdaki görselleri etkileşimli tahtaya yansıtarak öğrencilerin incelemelerini sağlayınız.

Görsel 3.3: Kelle paça çorbası

Görsel 3.4: Karışık turşu

Görsel 3.5: Pizza

Görsel 3.6: Kinoa salatası

Görsel 3.7: Alinazik kebabı

Görsel 3.8: Köfte

Görsel 3.9: Bademli pilav

Görsel 3.10: Yaprak sarma

Görsel 3.11: Muhallebi

- Öğrencilerden aşağıdaki sorulara cevap vermelerini isteyiniz.
  - Görsellerdeki yemeklerden hangileri Osmanlı mutfağına ait olabilir? Neden?
  - Osmanlı mutfağına ait olmayan yemekleri neye göre belirlediniz?
- Öğrencilerden Osmanlı mutfak kültürü ile ilgili kitapları, makaleleri ve görselleri incelemelerini isteyiniz.
- Öğrencilerden Osmanlı mutfağıyla ilgili aşağıdaki konu başlıkları hakkında araştırma yapmalarını isteyiniz.

» En çok tüketilen yiyecekler ve içecekler
» Saray ve halk mutfağı arasındaki farklar
» Anadolu ve Balkan mutfağı
» Yemeklerde en çok kullanılan malzemeler
» Beslenme alışkanlıkları ve sofra adabı
» Mutfak ve sofra araç gereçleri
» Yemek hazırlama ve pişirme teknikleri
» Öğün sayıları ve öğünlerdeki temel gıdalar
» Özel gün yemekleri

- **Ek-2**'deki tabloyu öğrenci sayısı kadar çoğaltınız. Öğrencilerin **Ek-2**'de Osmanlı mutfağında kullanılan gıda türleri ile ilgili verilen tabloyu doldurmalarını sağlayınız.
- Öğrencilerden yaptıkları araştırma sonucunda dikkatlerini çeken bir yemeğin tarifini **Ek-3**'te verilen yemek tarifi kartına yazmalarını isteyiniz. **Ek-3**'teki yemek tarif kartını öğrenci sayısı kadar çoğaltınız.
- Öğrencilere etkinlik sonunda Yansıtma Yazısı yazacakları bilgisini veriniz.
- Öğrencilere hazırlayacakları çalışmanın Kontrol Listesi ile değerlendirileceğini belirtiniz.

2. Adım: Etkinlik Aşaması

- Öğrencilerden topladıkları bilgileri konu başlıklarına göre sınıflandırmalarını ve materyalleri düzenlemelerini isteyiniz.

- Öğrencilerin yaptıkları araştırma ve hazırlıktan sonra dönemin beslenme alışkanlığı hakkında bir broşür tasarlamalarını sağlayınız.

Broşür hazırlarken dikkat edilecek noktalar

- Osmanlı mutfak kültürü doğru bir şekilde yansıtılmalıdır.
- Konuyla ilgili önemli noktalar vurgulanmalıdır.
- Bilgiler kısa ve anlaşılır şekilde verilmelidir.
- Açık, akıcı ve sade bir dil kullanılmalıdır.
- Görsellerden yararlanılmalıdır.
- Yazım ve dil bilgisi kurallarına dikkat edilmelidir.
- Renk uyumuna dikkat edilmelidir.

- Öğrencilerden hazırladıkları broşürü sınıf panosunda paylaşmalarını isteyiniz.
- Öğrencilerin çalışma süreci ve broşürün detayları ile ilgili sınıfta sunum yapmalarını sağlayınız.

3. Adım: Değerlendirme

- Öğrencilerden araştırma sürecini ve hazırladıkları broşürü değerlendirmek amacıyla kısa bir Yansıtma Yazısı yazmalarını isteyiniz.
- Öğrencilerin yaptığı çalışmayı **Ek-4**'te verilen Kontrol Listesi aracılığıyla değerlendiriniz. Değerlendirme sonucunuzu öğrenciler ile paylaşarak öğrencilere bireysel geri bildirimlerde bulununuz.

Yapılabilecek Farklı Uygulamalar

- Osmanlı mutfağındaki araç gereçlerin sergilendiği müzelere gezi düzenlenebilir.
- Osmanlı mutfağına ait terimlerin (örneğin "helvahane", "şerbetçi", "matbah-ı âmire") bulunduğu kelime avı oyunu oynatılabilir.
- Osmanlı mutfak kültürü üzerine kısa bir belgesel veya video hazırlanabilir.

Öğretmenler İçin İpuçları

- Araştırma yöntemleri ve güvenilir bilgi kaynakları konusunda öğrenciye rehberlik sağlayınız.
- Öğrenciler bilmedikleri bir yazılım kullanıyorsa broşür tasarımında onlara destek olunuz.

Ek-1

Okuma Metni

Yeme içme kültürü ele alınmak istendiğinde önce bu kültürün maddi temelinden yani eldeki yemek malzemelerinden söz etmek gerekir. Bunlar, söz konusu bölgenin tarım ürünlerinden ya da özellikle İstanbul'a, Mekke'ye ve Medine'ye gemi yoluyla gelen erzaktan oluşurdu. Ayrıca, Osmanlı kentlerinin farklı yiyecek zevkleri de önemliydi. Bunlardan hangileri önemli zamanlarda lüks yiyeceklerin yerini alırdı, hangileri gündelik kullanım içindi, hangileri de kıtlık zamanında acil ihtiyaç olarak kullanılırdı? Burada Osmanlı kentlerinin dışında kalan bir ortamda oluşmuş gelenekler önemli bir rol oynardı. 16. yüzyılda zeytinyağı Anadolu'da aydınlatmada kullanılır, yemeklerde ise pek görülmezdi. Yemek tereyağıyla pişerdi. Önceleri yavaş yavaş, daha sonra ise temelden değişecek olan tereyağı alışkanlığı, bozkırlarda, büyükbaş hayvan yetiştiricilerinin bulunduğu yerlerde gelişmişti.

(...)

Ekmek, en azından Anadolu'da, neredeyse sadece buğdaydan yapılırdı, arpa ekmeği de büyük bir olasılıkla kıtlık zamanında tüketilirdi. Çavdar aslında pek bilinmeyen bir tahıl değildi, ancak o kadar az ekilirdi ki, ekmek pişirmek denince lafı pek geçmiyordu. (...) Buğdaydan yapılan ekmeklerin değişik çeşitleri bilinirdi. En çok sevilen beyaz ekmekti. Evliya Çelebi seyahatnamesinde Anadolu kentlerinin yöresel yemeklerini anlattığında beyaz ekmeğin birçok türünden de söz eder. Fırını olmayan evlerde de yassı ekmek saçta pişirilirdi. (...)

Anadolu kentlerindeki tekkelerin mutfak defterlerinde çorbalarda ve sebze yemeklerinde etin baharat gibi kullanıldığını görürüz. Ekmek ve çorbadan ibaret olan yemek listesinde, iklimin yetiştirilmesine el verdiği yerlerde sebze ve meyve de yer alır, el vermediği bölgelerde de getirtilmeye çalışılırdı. (...)

Suraiya Faroqhi, *Osmanlı Kültürü ve Gündelik Yaşam*
(Metin aslına sadık kalınarak alınmıştır.)

Ek-2

Et ve Et Ürünleri

.....
.....
.....
.....
.....
.....

Süt ve Süt Ürünleri

.....
.....
.....
.....
.....
.....

Tahıl ve Baklagiller

.....
.....
.....
.....
.....
.....

Ekmekler

.....
.....
.....
.....
.....
.....

Çorbalar

.....
.....
.....
.....
.....
.....

Tatlılar

.....
.....
.....
.....
.....
.....

İçecekler

.....
.....
.....
.....
.....
.....

Meyveler ve Sebzeler

.....
.....
.....
.....
.....
.....

Baharatlar

.....
.....
.....
.....
.....
.....

Ek-3

Yemek Tarifi Kartı

Yemek Adı: .....

Malzemeler

-
-
-
-
-
-
-
-

Hazırlanışı

-
-
-
-
-
-
-
-
-
-

Sunum ve Servis Önerileri

.....
.....
.....

Hikâyesi

.....
.....
.....
.....

Notlar

.....
.....
.....

Ek-4

KONTROL LİSTESİ		
Adı Soyadı:	**Sınıfı-Numarası:**	
Aşağıdaki maddeleri okuyarak ilgili alanı işaretleyiniz. "Hayır" bölümündeki işaretleriniz birden fazlaysa öğrencinizin bu konudaki eksikliklerini gidermesine yardımcı olunuz.		
Değerlendirme Ölçütleri	Evet	Hayır
Osmanlı mutfak kültürü ile ilgili araştırma yapılmıştır.		
Detaylı kaynak taraması yapılmıştır.		
Broşür amaca uygun hazırlanmıştır.		
Özgün bir broşür tasarlanmıştır.		
Broşürde konuyla ilgili önemli noktalar vurgulanmıştır.		
Broşürde bilgiler kısa ve anlaşılır bir şekilde verilmiştir.		
Broşürde görsellerden yararlanılmıştır.		
Broşürde güvenilir kaynaklara dayalı bilgiler kullanılmıştır.		
Broşürde dil bilgisi ve yazım kurallarına dikkat edilmiştir.		
Broşürde açık, akıcı ve sade bir dil kullanılmıştır.		
Broşürde renk uyumuna dikkat edilmiştir.		
Broşür sınıf panosunda paylaşılmıştır.		

Öğretmen geri bildirimi

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

KAYNAKÇA

Âşık Paşazade. (2003). Osmanoğulları'nın Tarihi. (Çev. Kemal Yavuz, M. A. Yekta Saraç). İstanbul: K. Kitaplığı.

Faroqhi, S. (2010). Osmanlı Kültürü ve Gündelik Yaşam/Ortaçağdan Yirminci Yüzyıla. İstanbul: Tarih Vakfı Yurt Yayınları.

Kesik, M. (2028). 1071 Malazgirt Zafere Giden Yol, İstanbul: Timaş Yayınları.

Oğuzkan, A. F. (1953). İstanbul Şiirleri Antolojisi. İstanbul: Varlık Yayınevi.

Turan, O. (2003). Selçuklular Tarihi ve Türk-İslam Medeniyeti. İstanbul: Ötüken Neşriyat.

Kaynakça atıf sistemi, "APA 6 Yazım Kuralları ve Kaynak Gösterme" biçimine göre düzenlenmiştir.

Görsel ve genel ağ kaynakçasına karekoddan ulaşabilirsiniz.

25°D
30°D
35°D
40°D
45°D
50°D
40°K
35°K
ROMANYA
Bükreş
UKRAYNA
RUSYA FEDERASYONU
HAZAR DENİZİ
Sofya
BULGARİSTAN
K A R A D E N İ Z
GÜRCİSTAN
Tiflis
Edirne
Kırklareli
Sinop
Bartın
Zonguldak
Kastamonu
ACARA Ö.C.
Artvin
Ardahan
ERMENİSTAN
AZERBAYCAN
YUNANİSTAN
Tekirdağ
İstanbul
Samsun
Ordu
Giresun
Trabzon
Rize
Kars
Erivan
MARMARA DENİZİ
Kocaeli
Düzce
Karabük
Sakarya
Bolu
Çankırı
Amasya
Yalova
Gökçeada
Bozcaada
Çanakkale
Bursa
Bilecik
Çorum
Tokat
Gümüşhane
Bayburt
Erzincan
Erzurum
Iğdır
NAHÇIVAN Ö.C. (AZERBAYCAN)
Balıkesir
Ankara
Eskişehir
Yozgat
Sivas
Ağrı
EGE DENİZİ
Kütahya
Kırıkkale
Kırşehir
Tunceli
Bingöl
Muş
Manisa
Afyonkarahisar
Uşak
Elâzığ
Van
Bitlis
Atina
İzmir
Kayseri
Nevşehir
Malatya
Aksaray
Aydın
Konya
Diyarbakır
Siirt
Batman
Adıyaman
Hakkâri
Şırnak
Denizli
Isparta
Burdur
Niğde
Kahramanmaraş
Mardin
İ R A N
Muğla
Karaman
Osmaniye
Gaziantep
Şanlıurfa
Antalya
Adana
Mersin
Kilis
Hatay
KUZEY KIBRIS TÜRK CUMHURİYETİ
Erenköy
Lefkoşa
S U R İ Y E
I R A K
GÜNEY KIBRIS RUM YÖNETİMİ
LÜBNAN
Beyrut
Şam
Bağdat
A K D E N İ Z
L İ B Y A
Tel Aviv
FİLİSTİN
Batı Şeria
FİLİSTİN
Gazze Şeridi
Doğu Kudüs
İSRAİL
M I S I R
TÜRKİYE'NİN MÜLKİ İDARE BÖLÜMLERİ İLE KARA VE DENİZ KOMŞULARI HARİTASI
BAŞKENT
Ankara
İL MERKEZİ
Elâzığ
GÖL
ÜLKE SINIRI
ÖZERK BÖLGE SINIRI
AKARSU
0 50 100 200 300 400 km
Harita Genel Müdürlüğü tarafından üretilmiştir.

TÜRK DÜNYASI HARİTASI
Bağımsız Türk Devletleri
Türk Cumhuriyetleri, Türk Bölgeleri
Türk Toplulukları
0 250 500 1.000 1.500 2.000 km
TÜRK CUMHURİYETLERİ, TÜRK BÖLGELERİ
1 GAGAVUZ YERİ
2 KARAÇAY-ÇERKESYA
3 KABARDİN-BALKARYA C.
4 DAĞISTAN C.
5 ÇUVAŞİSTAN C.
6 TATARİSTAN C.
7 BAŞKURT C.
8 KARAKALPAKİSTAN C.
9 ALTAY C.
10 HAKASYA C.
TÜRK TOPLULUKLARI
a Avrupa'daki Türkler
b Kosova Türkleri
c Yunanistan Türkleri
ç Bulgaristan Türkleri
d Romanya Türkleri
e Suriye Türkmenleri
f Irak Türkmenleri
g İran Türkleri
h Afganistan Türkmenleri
ı Pakistan Türkmenleri
i Hindistan Türkmenleri
j Çin H. C. Türkleri
k Moğolistan Türkleri
l Rusya Federasyonu Türkleri
ÜLKE KISALTMALARI
ARNAVUTLUK ARN
BELÇİKA BEL
BOSNA - HERSEK BH
GÜNEY KIBRIS RUM YÖNETİMİ GKRY
HIRVATİSTAN HRV
İSVİÇRE İSV
KARADAĞ KRD
KOSOVA KSV
KUZEY KIBRIS TÜRK CUMHURİYETİ KKTC
KUZEY MAKEDONYA KMKD
LİHTENŞTAYN LİH
SIRBİSTAN SRB
RUSYA FEDERASYONU
TÜRKİYE
KAZAKİSTAN
MOĞOLİSTAN
ÇİN HALK CUMHURİYETİ
İRAN
AFGANİSTAN
PAKİSTAN
HİNDİSTAN
SURİYE
IRAK
SUUDİ ARABİSTAN
YEMEN
UMMAN
TÜRKMENİSTAN
ÖZBEKİSTAN
KIRGIZİSTAN
TACİKİSTAN
AZERBAYCAN
GÜRCİSTAN
UKRAYNA
BELARUS
POLONYA
ROMANYA
BULGARİSTAN
YUNANİSTAN
ALMANYA
FRANSA
İSPANYA
PORTEKİZ
İTALYA
İSVEÇ
FİNLANDİA
NORVEÇ
İZLANDA
SAHA (YAKUT) C.
TUVA C.
SİNCAN UYGUR ÖZERK BÖLGESİ
Karadeniz
Akdeniz
Kuzey Denizi
Norveç Denizi
Barents Denizi
Kara Denizi
Ohotsk Denizi
Bering Denizi
Hazar Denizi
Umman Denizi
Yemen Denizi
Kızıldeniz
Moskova
Astana
Taşkent
Bişkek
Aşkabat
Duşanbe
Kabil
Tahran
Bağdat
Ankara
Trabzon
Riyad
Yeni Delhi
Pekin
Ulanbator
Dakka
Muskat
Sana
Trablus
Cezayir
Tunus
Fas
Libya
Mısır
Nijer
Çad
Sudan
Filistin
Ürdün
Lefkoşa KKTC
Lefkoşa GKRY
Beyrut
Şam
Amman
Kahire
Katar
Kuveyt
Birleşik Arap Emirlikleri
Cebelitarık B.
Manş Denizi
Tiren Denizi
Adriyatik Denizi
Ege D.
Marmara D.
Boğazlar
Baltık Denizi
Ladoga G.
Onega G.
Beyaz D.
Pechora N.
Ural N.
Ob N.
Lena N.
Indigirka N.
Yenisey N.
Irtiş N.
Ural D.
Volga N.
Don N.
Dinyeper N.
Kırım G.
Sarıkamış G.
Sırdarya N.
Amu Derya N.
Hotan N.
Tarım N.
Gani N.
Jamna N.
Jhelum N.
Indus N.
Kuveyt K.
Katar K.
Bahreyn K.
Basra K.
Hürmüz B.
Aden K.
Bab el Mendeb B.
Süveyş K.
Nil N.
Baykal G.
Aldan G.
Ribinsk Rz. G.
Onega G.
Ladoga G.
Helsinki
Oslo
Stockholm
Kopenhag
Dublin
Londra
Amsterdam
Berlin
Paris
Brüksel
Varşova
Minsk
Kiev
Moldova
Belgrad
Sofya
Atina
Lizbon
Madrid
Cezayir
Trablus
Ankara
Bakü
Erivan
Tiflis
Sofya
Bükreş
Priştine
Skopje
Tirana
Podgorica
Sarayevo
Zagreb
Ljubljana
Viyana
Bern
Prag
Budapeşte
Bratislava
Riga
Vilnius
Tallinn
Reykjavik
Dublin
Londra
Amsterdam
Brüksel
Berlin
Paris
Kopenhag
Oslo
Stockholm
Helsinki
Varşova
Minsk
Kiev
Moldova
Belgrad
Sofya
Atina
Lizbon
Madrid
Cezayir
Trablus
Ankara
Bakü
Erivan
Tiflis
Bükreş
Priştine
Skopje
Tirana
Podgorica
Sarayevo
Zagreb
Ljubljana
Viyana
Bern
Prag
Budapeşte
Bratislava
Riga
Vilnius
Tallinn
Reykjavik
30°B
20°B
10°B
0°
10°D
20°D
30°D
40°D
50°D
60°D
80°D
100°D
120°D
130°D
140°D
150°D
160°D
170°D
180°
40°K
30°K
20°K
10°K
50°K
40°K
30°K
20°K
10°K
30°D
40°D
50°D
60°D
70°D
80°D
90°D
100°D
110°D
120°D

Bu kitaba sığmayan daha neler var!

eba
www.eba.gov.tr

Karekodu okut, bu kitapla ilgili EBA içeriklerine ulaş!

Teknoloji Yolculuğumuz

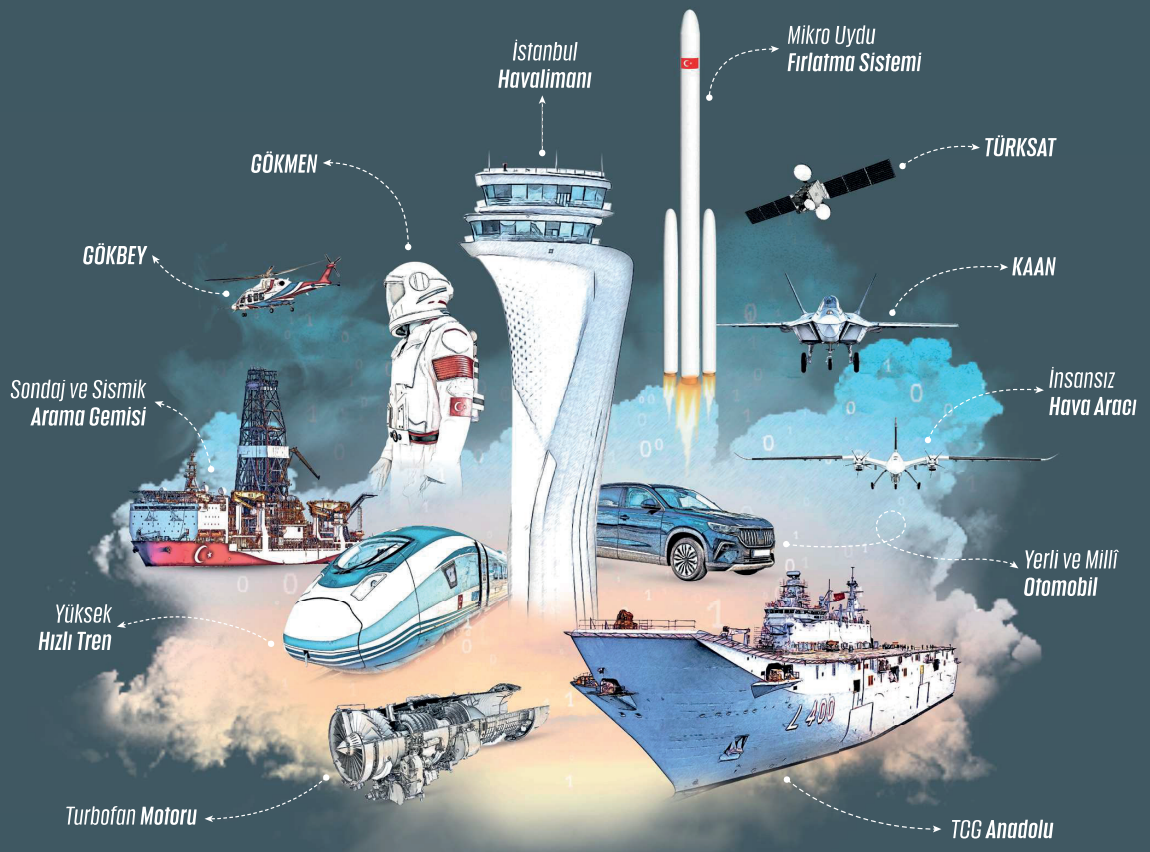

BU DERS KİTABI MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞINCA ÜCRETSİZ OLARAK VERİLMİŞTİR.
PARA İLE SATILAMAZ.

Bandrol Uygulamasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmeliğin Beşinci Maddesinin İkinci Fıkrası Çerçevesinde Bandrol Taşıması Zorunlu Değildir.